



ƏDALƏT

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

İctimai-siyasi, hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı illin
iyulundan çıxır

№ 18 (6111) 16 may 2025-ci il

Qiyməti 40 qəpik

KƏSSƏ HƏR KİM TÖKÜLƏN QAN İZİNİ QURTARAN DAHI ODUR YER ÜZÜNÜ



Bax:səh-2

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

Böyük ədəbiyyatın ELÇİNİ

Bax:səh-8

KİRVƏ, AL YE, YOXSA AC QALACAQSAN

Ruslar Stalindən soruşurlar ki, bu necə olur ki, azərbaycanlılar, gürcülər, ermənilər bizdən yaxşı yaşayırlar?

Stalinin tapşırığı ilə böyük bir təştdə plov dəmləyirlər və üç rusu oturdur təştin qırağında, hərəsinə də bir metrlik çömçə verir, deyir yeyin. Ruslar nə qədər edir çömçəni ağzlarına apara bilmirlər, töküb üst-başlarını bulayırlar.

Sonra Stalin bir azərbaycanlı, bir gürcü, bir erməni çağırır. Onların da hərəsinə bir metrlik çömçə verir, deyir ki, bu aşı yeyin. Azərbaycanlı çömçəni götürür, aşıla doldurur, üzünü erməniyə tutub deyir:

- Kirvə ye.

Erməni də çömçəni götürür, uzadır gürcüyə:

- Qatso, buyur.

Gürcü də çömçəni götürür uzadır azərbaycanlıya:

- Bico, bir bunun dadına bax.

Beləliklə, yarım saatin içində təsti boşaldırlar.

Stalin deyir gördüz, bunlar niyə yaxşı yaşayırlar?

İndi 35 ildir ermənilər əllərində çömçə o təştdən kənarda qalıb, təbii ki, çömçələri də boşdur, ona görə də ac-yalavacdılar.

Yenidən təştin qırağında oturmaq üçün Ter-Astvasdan onlara ağıl diləyirəm.

AXIR Kİ PKK SİLAHI YERƏ QOYDU



41 ildir əlləri minlərlə günahsız insanın qanına bulaşmış PKK terrorçuları bir qurultay keçirdilər və qərara gəldilər ki, silahı yerə qoymaq lazımdır. Bu, sayın Ərdoğanın apardığı müdrik siyasətin nəticəsidir və PKK silahlıları BMT-nin nümayəndələrinə təhvil verəcəkdir.

Vaxtilə dünyanın böyük dövlətlərinin Türkiyəni parçalamaq üçün yaratdığı və silahlandığı PKK Türkiyəni parçalaya bilmədi. Dünyanın yekəbaş dövlətləri arzu-larına çatı bilmədi.

Deyəsən, doğrudan da XXI əsr Türk əsri olacaqdır.

AH, İSTANBUL, İSTANBUL OLALI...

Dünyanın göz bəbəyi olan İstanbulda Rusiyanın prezidenti cənab Putinlə Ukraynanın prezidenti Zelenskinin mayın 15-də görüşü nəzərdə tutulub. Türkiyə bir daha dünyanın diqqət mərkəzindədir. Sayın Ərdoğanın ağsaqqallığı ilə keçiriləcək bu görüşdə Rusiya-Ukrayna müharibəsinə son qoyula bilər. Çətindir, amma inanmaq istəyirik. Təbii ki, Zelenskinin şoumenliyi tutmasa. Tramp-la görüşdə özünü apardığı kimi Putinlə görüşdə də aparsa, vallah, Putin salacaq onu ayağının altına. Bəxti gətirdi ki, Putin görüşə getmədi.



Natiq Məmmədli-dən gənc jurnalistlərə çağırış

Medianın inkişafı Agentliyinin (MEDIA) İcraçı direktorunun müavini Natiq Məmmədli gənc jurnalistlərə çağırış edərək hər zaman həqiqəti çatdırmaq üçün mübarizə aparmalarını arzulayıb.

Adalet.az xəbər verir ki, o, Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinə həsr olunmuş "Rəqəmsal dövrdə media və kommunikasiya fəaliyyəti" mövzusunda beynəlxalq konfransın açılış mərasimində deyib ki, Azərbaycan jurnalistikası uzun və çətin yoldan keçib: "Əgər insanlar medianın papirusdan kompüterə təkamülünü bacarıbsa, bundan sonra da ən yüksək səviyyədə inkişafına nail ola bilərik. Jurnalist olmaq istəyən və gənc jurnalist olanlara demək istəyirəm ki, rəqəmsal dövrdə mediada həqiqəti yaymaq, dezinformasiyadan yayınmaq sizlər üçün əsas prioritet olsun".



Aqil ABBAS
aqilabbas@rambler.ru

ATIB ABRI-HƏYANI MƏN YAXINA GƏLƏRƏK, QUCDUM AĞCAQAYINI ÖZGƏNİN ARVADI TƏK



Rusiyanın ölməz şairi Sergey Yesenin bu misraları Şukşinin sözü olmasın, adamı spirt kimi yandırır. Yandırır ey, lap cızdağını çıxarır. Yesenin bu misralarının mənim yazacağıma bəlkə də o qədər də dəxli yoxdur, amma yazıram da.

AFFA-nın atıb abri-həyani əcnəbi məşqçiləri gətirib Azərbaycan çempionatına doldurmağını, onlara sevgisini başa düşə bilmirəm.

"Sumqayıt"ın baş məşqçisi Vaqif Cavadovu çıxartdılar, yerinə də yenə bir xarici məşqçi gətirdilər. Adı deyəsən, Baqadı. Bu məşqçi əvvəllər də "Sumqayıt"ı rəhbərlik edib, amma heç bir nailiyyət qazanmayıb, əksinə, Baqə "Sumqayıt"ı baqaja qoyub.

Deyək ki, Vaqif Cavadov istəyinə nail ola bilmədi, axı nə yatdı ki, nə yuxu görə. Ona bir az möhlət vermək lazımdı, vaxt vermək lazımdı komandanı özü formalaşıdırı bilsin. Öz taktika və strategiyasını futbolçulara mənimsədə bilsin.

Bax:səh-3

YAMAQLI YOLLAR VƏ YAMAQLI ŞALVAR

Bakı-Kürdəmir-Yevlax yolunu çəkəndə demişdilər ki, bu yol 50 il təmirsiz işləyəcək.

Dünən Yevlaxdan Bakıya gəlirəm. Yola o qədər yamaq vurublar ki, kasıb kişinin şalvarına oxşayır.

Keçmişdə bir anekdot vardı. Xruşşov deyir:

- İyirmi ilə Amerikani keçəcəyik.

Bir nəfər də qayıdır ki:

- Yoldaş Xruşşov, çataq, amma keçməyək.

- Niyə?

- Keçsək, şalvarımızın yamağı görsənəcək.

Dövlət qulluqçularının əlavə təhsili ilə bağlı fərmanda dəyişiklik edilib



Prezident İlham Əliyev "Dövlət qulluqçularının əlavə təhsili ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" fərmanda dəyişiklik edilməsi ilə bağlı fərman imzalayıb.

Sənədə əsasən, dövlət qulluqçularının hazırlanması işinin təkmilləşdirilməsi, onların peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsi, dövlət idarəçiliyinə dair nəzəri biliklərinin artırılması, habelə bu sahədə vahid kadr siyasətinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası dövlət qulluqçuları üçün ixtisasartırma istiqaməti üzrə əlavə təhsili təşkil etməlidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasında təşkil olunan ixtisasartırma istiqaməti üzrə əlavə təhsil dövlət sifarişi əsasında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilir. İxtisasartırma istiqaməti üzrə əlavə təhsilə cəlb olunan dövlət qulluqçularının təhsil aldıkları müddətdə əməkhaqları saxlanılır.

Bu Fərmanda nəzərdə tutulmuş dövlət sifarişinin təşkili və icrası işinin əlaqələndirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasına həvalə edilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası hər il ixtisasartırma istiqaməti üzrə əlavə təhsilə cəlb olunan dövlət qulluqçularının siyahısını və sayını müəyyən etməlidir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası ilə birlikdə ixtisasartırma istiqaməti üzrə əlavə təhsilin həyata keçirilməsini təmin etmək üçün lazımi tədbirlər görməlidir.

Prezident informasiya təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının sədrini dəyişib

"İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 29 mart tarixli 3851 nömrəli Sərəncamına dəyişiklik edilib.

Adalet.az xəbər verir ki, dəyişikliyə əsasən, bundan sonra Komissiyanın sədri rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri olacaq. Komissiyanın cari fəaliyyətinin təşkili məqsədilə Kətiblik funksiyaları da Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə həvalə edilib.

Qeyd edək ki, əvvəllər bu funksiya Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinin Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Agentliyində idi.

Xatırladaq ki, Komissiyanın əsas vəzifələri dövlətin informasiya təhlükəsizliyinə təhdidlərin qiymətləndirilməsi, onların mənbələri, istiqamətləri və formalarının, eləcə də təhdidlərin vura biləcəyi mümkün zərər və təsirlərin müəmmədi təhlilinin aparılmasıdır. Komissiya həmçinin kibertəhdidlərin qarşısının alınması və neytrallaşdırılması istiqamətində dövlət qurumlarının fəaliyyətini əlaqələndirir və ölkənin kritik infrastrukturlarına qarşı kibərhücumlara operativ reaksiya verilməsini təmin edir.

Məhəmməd Şahbaz Şərif Prezident İlham Əliyevə zəng edib

Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif mayın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Pakistanın Baş naziri dövlətimizin başçısına Hindistanın ölkəsinə qarşı hərbi hücumları və atəşkəsin əldə olunduğu haqqında məlumat verib. Məhəmməd Şahbaz Şərif baş vermiş böhran zamanı Azərbaycanın göstərdiyi diplomatik, siyasi dəstəyə və Pakistan xalqı ilə həmrəyliyinə görə təşəkkürünü ifadə edib, bunun ölkələrimiz arasında qardaşlıq münasibətlərinin nümunəsi olduğunu bildirib.

Dövlətimizin başçısı regionda atəşkəsin təmin olunduğunu məmnunluqla qeyd edib, Azərbaycan xalqı və dövləti tərəfindən Pakistana dəstəyin və həmrəyliyin ifadə edildiyini bir daha diqqətə çatdırıb. Telefon danışıqı zamanı ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq məsələlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Milli Məclisdə TBMM-nin nümayəndə heyəti ilə görüş olub

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri, Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri Əhliman Əmiraslanov və qrupun üzvləri ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Böyük Millət Məclisinin nümayəndə heyəti ilə görüşüblər.

Bu barədə Adalet.az-a Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinəndən məlumat verilib.

Əhliman Əmiraslanov qonaqları salamlayaraq bildirib ki, ölkə başçılarımız Prezident İlham Əliyevin və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərliyi və şəxsi dostluq münasibətləri sayəsində ölkələrimiz arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələr uğurla inkişaf edir və möhkəmlənir. O, diqqətə çatdırıb ki, hazırda Türkiyə öz tarixinin gözəl bir dövrünü yaşayır. PKK terror təşkilatının özünü buraxdığını elan etməsi, Türkiyənin dünya siyasətində artan nüfuzu mühüm uğurlardır və Türkiyənin uğurları Azərbaycanı da sevindirir.

Əhliman Əmiraslanov türk dövlətlərinin qarşılıqlı əməkdaşlığından danışıaraq, bu baxımdan Milli Məclisdə yeni yaradılmış Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti (ŞKTC) ilə parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, bu sahədə Türk Dövlətləri Təşkilatının əhəmiyyətini xüsusi vurğulayıb.



Bakıdan PKK-nın ləğvi qərarına reaksiya

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi PKK terror təşkilatının özünü ləğv etməsi barədə bəyanat yayıb.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə qurumun X hesabında paylaşım edilib. "Davamlı sülh və sabitlik yolunda mühüm addım olan PKK-nın ləğvi ilə bağlı elanı alqışlayırıq. Bölgədə terror təhlükəsinə son qoymaq üçün ən qısa zamanda praktiki addımların atılmasını gözləyirik. Qardaş Türkiyə rəhbərliyini terrorizmin kökünün kəsilməsi, təhlükəsizliyin gücləndirilməsi və sabitliyin təşviqi istiqamətindəki sarsılmaz öhdəliyinə görə alqışlayırıq", - paylaşımında qeyd olunub.

1 600 manatadək artırılan müavinət kimlərə ödənilir?



"Bu ildən məbləği artırılan birdəfəlik müavinətlərdən biri də cəza çəkəndən azad edilmiş tibbi və sosial yardıma ehtiyacı olan şəxslərə verilir. Belə ki, minimum əmək haqqının artırılması ilə bağlı olaraq bu müavinətin məbləği 1380

manatdan 1600 manatadək yüksəlib. Bu müavinətin qanunla təsbiq edilməsinə baxmayaraq monitorinqlər göstərir ki, bu ödənişlərdən istifadə edənlərin sayı çox deyil. Halbuki, bu cəza çəkəndən azad olunan vətəndaşlar üçün müavinət almaq üçün vacib imkandır".

Adalet.az xəbər verir ki, bu sözləri deputat Vüqar Bayramov deyib. O qeyd edib ki, müavinət cəza çəkəndən azad edilmiş tibbi və sosial yardıma ehtiyacı olan şəxslərə verilir:

"Bu zaman qanunvericilikdə müəyyən edilmiş əsaslarla, müəyyən müddətə azadlıqdan məhrumetmə və ömürlük azadlıqdan məhrumetmə növündə cəzaları çəkəndən azad edilmiş şəxslərə penitensiar müəssisələri tərəfindən verilən arayış təqdim edilməklə ödəniş həyata keçirilir.

Müavinətin məbləği minimum aylıq əməkhaqqının dörd misli məbləğindədir. Yeni, həmin şəxslərə 1600 manat ödənilir. Müraciət kifayət qədər sadədir. Müraciət edən şəxsin şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti, cəza çəkəndən azad edilmə barədə cəzaçəkmə müəssisəsinin arayışı və məhkəmənin bəraətverici əsaslarla şəxsin cinayət məsuliyyətindən və ya cəzasının qalan hissəsini çəkəndən azad edilməsi barədə qərarı təqdim olunmaqla müavinətin alınmasını rəsmiləşdirmək mümkündür. Müavinətin təyin olunması barədə müraciətə qeydə alındığı gündən ən gec 10 gün müddətində baxılır və müvafiq qərar qəbul edilir. Müavinətin təyin olunmasından imtina edilməsi barədə qərar qəbul edildikdə, 5 gün müddətində imtinanın səbəbləri göstərilməklə, müraciət edən şəxsə rəsmi məlumat verilir. Bu hüququ olan amma əvvəl müraciət etməyənlər üçün də ödənişi almaq imkanı yaradılır. Belə ki, sosial müavinətlər onu almaq hüququ olduğu təqdirdə ən çoxu müraciət edildiyi tarixdən əvvəlki üç il üçün ödənilir. Yeni, vətəndaşımız cəza çəkəndən son 3 ildə azad edilibsə və müraciət etməyibsə o halda indi də bu ödənişi almaq hüququna malikdir".

Nicat

KƏSSƏ HƏR KİM TÖKÜLƏN QAN İZİNİ QURTARAN DAHI ODUR YER ÜZÜNÜ

İki yüz ildən çoxdur Azərbaycanın axan qan izini Möhtərəm Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev kəsdi və Azərbaycanın qanlı-qadalı günlərini birdəfəlik arxada qoydu. Darmadağın olmuş, xarabalığa çevrilmiş Qarabağa yeni həyat, ruh verdi. İndi sevincdən Qarabağın daşları da çiçəkləyib.

Sırağagün, yəni mayın 10-da Ağdamdaydıq. Çöl, çəmən hamısı qıpqırmızı lalələrlə xonça toxumuşdu. Mənə elə gəldi ki, şəhidlərin qanları lələ kimi çiçəkləyib.

Ağdama tez-tez, bəzən ayda iki-üç dəfə gedirəm. Amma bu dəfəki səfər tamamilə fərqli idi. Bu səfər tarixi bir günə düşmüşdü.



Muğamın beşiyi olan Ağdam şəhərində möhtəşəm Muğam Mərkəzinin açılışydı. Muğam ustalarının göstərdiyi məharət və şəhərdə ucalan muğam səsi bütün dünyaya yayıldı.

Yadıңызdadırsa, Paşinyanın arvadı Anna televizorda yekə-yekə demişdi ki, Mehriban xanım muğama qulaq asmaq istəyirsə dəvət edərik, gəlib Qarabağda qulaq asar.

Artıq beşinci ildir ki, Mehriban xanım Əliyeva Qarabağda muğama qulaq asır, bəs, sən hardasan Anna, əlinə avtomat götürmüşdün, necə oldu avtomat?

4-cü sinif şagirdinin oxuduğu muğam, vurduğu zəngulələr Möhtərəm Prezidenti, ələcə də Mehriban xanımı kövrəltirdi. Yəqin sən də bu səsi eşidib hirsindən-hikkəndən ağlamısan.

Bu ona görə tarixi bir gün idi ki, Möhtərəm Prezident İlham Əliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin doğum gününü yəni-dən tikdiyi, 100-150 minlik şəhərə çevriləcək Ağdamda keçirdi. Camaatla görüşdü, camaatı dinlədi, o balaca körpələri qucaqlayıb öpdü. Sevincini bütün ağdamlılarla bölüşdü. Ağdamlılar da öz sevinclərini Möhtərəm Prezident İlham Əliyevlə və Mehriban xanımla bölüşdü. Və ağdamlılar böyük bir fəxarət hissi keçirdilər.

Allah qan izini kəsən İlham Əliyevi qorusun!

Allah muğamı və mədəniyyətimizi ölməyə qoymayan Mehriban xanımı qorusun!

Allah Azərbaycanımızı qorusun!

Aqil ABBAS

Komitə sədri:

“Biz öz mövqeyimizi konkret olaraq göstərməliyik”

"Biz çox həssas məsələlərlə yanaşı öz mövqeyimizi konkret olaraq göstərməliyik. Qlobal Cənub yüksəlir, inkişaf edir, amma problemlər də mövcuddur. Xüsusilə, Qərb-Şərq və Şimal-Cənub münasibətlərində. Yaddan çıxarmaq lazım deyil ki, Azərbaycan bu istiqamətlərin mərkəzində dayanan məmləkətdir".

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin genişləndirilmiş iclasında "Qlobal Cənubun yüksəlişi və Qərb: Azərbaycanın rolu, əməkdaşlıq və inkişaf üçün yeni imkanlar" mövzusunda müzakirədə komitə sədri Səməd Seyidov deyib.

"Bizim siyasətimiz hər bir ölkə ilə yüksək səviyyədə münasibətlərimizi təşkil etməkdir. Nə edəsən ki, biz təşkil etmək istədiyimiz partnyorlar öz aralarında problemlər yaradıb, hansısa ortaq məxrəcə gələ bilmirlər", - deyə komitə sədri bildirib.



"Əkinçi" qəzetinin fəaliyyətə başlaması həmin dövr üçün böyük fədakarlıq idi"

"Əkinçi" qəzetinin fəaliyyətə başlaması həmin dövr üçün böyük fədakarlıq idi".

Adalet.az xəbər verir ki, bu fikirləri Azərbaycan milli mətbuatının 150 illik yubileyinə həsr olunmuş "Rəqəmsal dövrdə media və kommunikasiya fəaliyyəti" mövzusunda beynəlxalq konfransın açılış mərasimində Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid səsləndirib. O bildirib ki, sovet dövründə Azərbaycan



mətbuatı ana dilimizin qorunmasında mühüm rol oynayıb.

Həmin dövrdə fəaliyyət göstərən "Kommunist", "Azərbaycan gəncləri" kimi qəzetlərdə milli ideyalar öz əksini tapırdı. 1991-ci ildən sonra ölkəmizdə media orqanlarının sayı artmağa başladı. Azərbaycan mətbuatı tarixində ən əlamətdar hadisələrdən biri isə 1998-ci il avqustun 6-da baş verdi. Həmin gün Ümummilli Lider Heydər Əliyev "Azərbaycan Respublikasında söz, fikir və mətbuat azadlığının təmin

edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında" Fərman imzaladı. Bu, mətbuatın inkişafı istiqamətində mühüm addım oldu və sonrakı illərdə də ardıcıl fəaliyyət davam etdirildi.

"Bu gözəl ənənə Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyev hər zaman müstəqil dövlət üçün müstəqil medianın vacibliyini vurğulayır. Ölkəmizdə "Media haqqında" yeni qanunun qəbulu, Medianın İnkişafı Agentliyinin yaradılması da Prezidentin bu sahədə apardığı siyasətin nəticəsidir", - deyə R.Məcid vurğulayıb.

Aqil ABBAS

ATIB ABRI-HƏYANI MƏN YAXINA GƏLƏRƏK, QUCDUM AĞCAQAYINI ÖZGƏNİN ARVADI TƏK

Rusiyanın ölməz şairi Sergey Yesenin bu misraları Şukşinin sözü olmasın, adamı spirt kimi yandırır. Yandırır ey, lap cızdağını çıxarır. Yesenin bu misralarının mənim yazacağıma bəlkə də o qədər də dəxli yoxdur, amma yazıram da.

AFFA-nın atıb abrı-həyani əcnəbi məşqçiləri gətirib Azərbaycan çempionatına doldurmağını, onlara sevgisini başa düşə bilmərəm.

"Sumqayıt"ın baş məşqçisi Vaqif Cavadovu çıxartdılar, yerinə də yenə bir xarici məşqçi gətirdilər. Adı deyəsən, Baqadı. Bu məşqçi əvvəllər də "Sumqayıt"a rəhbərlik edib, amma heç bir nailiyyət qazanmayıb, əksinə, Baqa "Sumqayıt"ı baqaja qoyub.



Deyək ki, Vaqif Cavadov istəyinə nail ola bilmədi, axı nə yadı ki, nə yuxu görə. Ona bir az möhlət vermək lazımdı, vaxt vermək lazımdı komandanı özünə formalaşdırma bilsin. Öz taktika və strategiyasını futbolçulara mənim-sədə bilsin.

Qurban Qurbanov "Qarabağ"a gələn kimi güllük-güllüstanlıq yarada bilmədi axı, iki-üç il komandanı formalaşdırdı. İndi təkə Azərbaycan çempionatında yox, Avropada da meydan sulayır.

Bir futbol mövsümündə "Səbail" in baş məşqçisini üç dəfə dəyişdilər. Şahin Diniyev kimi bir mütəxəssisə dedilər ki, gedə bilsən. Nə oldu, "Səbail" yüksək liqadan düşdü və "Qəbələ", "Şamaxı" kimi yenidən özünü toparlayıb yüksək liqaya qayıdacağına da heç kimin ümidi yoxdur. Bu komandanın taleyi sual altındadır. Üç-dörd babat futbolçusunu da yəqin ki, başqa klublar oğurlayıb aparacaq.

Azər Bağirov "Kəpəz"i hansı vəziyyətdə götürdü və qarşıya qoyduğu məqsəddə də nail oldu, komandanı yüksək liqada saxladı. Ön cərgədə olmasa da komanda gözəl, ağıllı oyunları ilə hamını həm təəccübləndirdi, həm də sevindirdi.

İndi deyirlər ki, Azər Bağirovu da yola salıb yerinə əcnəbi məşqçi gətirmək istəyirlər.

Yadınıza düşürsə, bir ara söhbət gəzirdi ki, hakimləri də xaricdən dəvət eləsinlər. Bu lap biabırçılıq idi, yaxşı ki, baş tutmadı.

İndi belə getsə qorxuram ki, AFFA-nın prezidentini də, baş katibini də xaricdən gətirələr.

Atıb abrı-həyani mən yaxına gələrək, Qucdum əcnəbi məşqçini gözümün işığı tək. Və futbolumuzu kor qoydum!

Pezeşkian: "İran nüvə tədqiqatlarından əl çəkməyəcək"

İran İslam Respublikasının prezidnti Məsud Pezeşkian bildirib ki, İranın nüvə proqramından tam imtina etməsi mümkün deyil.

"İran nüvə silahı əldə etməyə van atmır və heç vaxtda buna can atmayacaq. Lakin heç bir şərtlər altında nüvə enerjisindən istifadə etmək hüququndan da imtina etməyəcək"- deyə İİR-nın prezidenti bəyan edib. Bildirilir ki, İran və ABŞ arasında nüvə proqramı ilə bağlı Omanda keçirilən görüşün dördüncü mərhələsi başa çatıb. İİR-nı bu görüşdə təmsil edən xarici işlər naziri Abbas Arakçi bildirib ki, bu görüşdə ABŞ-la müəyyən yaxınlaşmalar əldə edilib.

Pezeşkian qeyd edib ki, İran dinc məqsədlər üçün nüvə sahəsini genişləndirmək niyyətindədir. ABŞ-la danışıqlar zamanı Tehran münaqişəyə deyil, sülhə nail olmağa çalışmasını göstərmək istəyir...

Rüstəm Hacıyev

Azərbaycan Prezidenti "Sosial xidmət haqqında" qanunda dəyişiklikləri təsdiq edib. Yeni dəyişikliklərin əsas məqsədi çətin həyat şəraitində olan şəxslərə göstərilən sosial xidmətlərin səmərəliliyinin artırılması, keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, ünvanlılığının, eləcə də ehtiyacı olan şəxslərin bu xidmətlərə əlçatanlığının təmin edilməsidir.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu deputat Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, qanun eyni zamanda sosial xidmətin göstərilməsi barədə müraciətə baxılması, qiymətləndirilməsi və qərar qəbul edilməsi ilə bağlı mövcud prosedurun konkretləşdirilməsi məqsədini daşıyır.

"Sözügedən qanunun 19-cu maddəsinə edilən dəyişiklik sosial xidmətlərdən istifadə edən vətəndaşların əhatə dairəsinin genişləndirilməsinə səbəb olacaq. Belə ki, əvvəllər Qanunda "eyni yaşayış məntəqəsində yaşamaayan" ifadəsinin daha geniş əhali kateqoriyasını əhatə etməsi müvafiq olaraq vətəndaşların evdə (seyyar) so-

Azərbaycanda sosial xidmətlərin sayı artırıldı

sial xidmətdən istifadə hüququnu məhdudlaşdırırdı. Qanunda edilən dəyişikliyə əsasən isə "eyni yaşayış məntəqəsində yaşamaayan" ifadəsinin "Bakı şəhəri üzrə eyni inzibati ərazi vahidində, digər şəhər və rayonlar üzrə isə eyni inzibati ərazi dairəsində" ifadəsi ilə əvəz edilməsi xidmətdən istifadə

edən vətəndaşların əhatə dairəsinə birbaşa təsir göstərəcək. Qanuna edilən vacib dəyişikliklərdən biri də çətin həyat şəraitində olan bütün şəxslər və eləcə də ailələrin yarımstasionar (günərz) sosial xidmətlərlə əhatə olunması və bu xidmətdən daha geniş əhali kateqoriyasının istifadə etməsinə şərait yaradılmasıdır. Bu da sözü-

gedən kateqoriya vətəndaşlarımızın hamısının sosial xidmətlər ilə əhatə olunmasına gətirib çıxaracaq.



Yeni dəyişikliklər ilə subyektlər arasında müqavilə bağlanılmaqla dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ödənişsiz sosial xidmətlər göstəriləcək. Əvvəllər yalnız ödənişli sosial xidmət göstərilərkən subyektlər arasında müqavilə bağlanması nəzərdə tutulmuşdur.

Əvvəlki qanunvericilik aktında asudə vaxtının səmərə-

Nicat

Kongresmenlər Trampa qarşı: Soyqırımı tanı, Azərbaycana sanksiya tətbiq et...

Xəbər vermişdik ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp 1915-ci ilin aprelin 24-də baş verən hadisələr haqda "soyqırımı" sözündən istifadə etmədi. O, 1915-ci ildə baş verən hadisələri "ən dəhşətli fəlakət" adlandırdı.

Adalet.az xəbər verir ki, Tramp əvvəlki prezidentliyi dövründə də "soyqırımı" ifadəsini işlətmədiyi üçün hazırda xeyli kongresmen prezident Trampın bunu tanımaqdan imtina etməsindən narazılıqlarını ifadə ediblər. Erməni lobbilərinə məxsus təşkilatlar bəyanat yayıblar. Amerika Erməniləri Milli Komitəsinin (ANCA) icraçı direktoru Aram Hambaryan bildirib ki, ABŞ Senatının və Nümayəndələr Palatasının onlarla iki partiyalı üzvü açıq bəyanatlar, ictimaiyyətlə görüşlər və sosial media paylaşımları vasitəsilə erməni soyqırımının 110-cu ildönümündə erməni xalqı və erməni-amerikan icması ilə həmrəy olduqlarını bildiriblər: "Kongresmenlər nəinki

erməni soyqırımının tanınması və ədalətə sadiqliklərini təsdiqlədilər, həm də Azərbaycanın Qarabağda guya ermənilərə qarşı apardığı uydurma etnik təmizləməyə gö-



rə cavabdehlik tələb etdilər və erməni hərbi əsirlərin dərhal azad edilməsinin vacibliyini vurğuladılar. Kongresmenlərin prinsipial mövqeyi soyqırımının qarşısının alınması işini gücləndirir, Azərbaycana qarşı konkret siyasi tədbirlər və sanksiya nümayiş etdirir.

Bu gün, hər zamankindən daha çox, buna ehtiyacımız var, xüsusən də Ağ Ev bu cinayəti düzgün şəkildə etiraf etməkdən geri çəkilsə, biz

də tələb etməkdən geri çəkilməliyik".

Erməni nəşrləri yazır ki, Erməni Amerika Komitəsinin nümayəndələri hər çıxışı zamanı erməni əsilli amerikalı-



ları komitənin siyasət prioritetləri çərçivəsində konkret addımlar atmağa çağırırlar. Ön mühüm istiqamətlər Azərbaycana hərbi yardımı tamamilə dayandırmaq üçün Azadlığa Dəstək Aktının 907-ci maddəsinin icrası, eləcə də göstərilən hər cür hərbi yardımın tam qadağan edilməsi idi. Bundan başqa, Erməni Milli Komitəsi hərbi cinayətlərə görə məsuliyyət daşıyan Azərbaycan rəsmilərinə qarşı "Maqnitski" sank-

siyalarının tətbiqinə çağırır. Erməni Milli Komitəsi həmçinin ABŞ hökumətini Artsax ermənilərinin təhlükəsiz qayıtmaq hüququnun həyata keçirilməsini təmin etmək üçün BMT Təhlükəsizlik Şurasında diplomatik səylər göstərməyə çağırır.

ABŞ hökuməti həmçinin Türkiyədən erməni soyqırımını inkar etməyi dayandırmağı, həmçinin Qüdsün erməni xristian məhəlləsini qorumaq üçün təcili addımlar atmağı tələb edir. Komitə bu tələblər boyu ABŞ-ın soyqırımını inkarında iştirak etməməsinin vacibliyini vurğulayır, eyni zamanda Türkiyə və Azərbaycana silah satışına son qoyulmasını, eləcə də ilkin şərt olmadan erməni hərbi əsirlərin azad edilməsi üçün Azərbaycana təzyiq göstərməsini tələb edir.

Qeyd edək ki, bu il ermənilərin qondarma "soyqırım"la bağlı gözləntiləri özünü doğrultmadığı üçün onlar çox qəzəblidirlər.

Əntiqə Rəşid



Rüstəm Hacıyev

Dünyanın diqqəti İstanbulda

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitirilməsi, tərəflərin İstanbulda atəşkəs in əldə olunması üçün danışıqlara başlamasına razılıq verməsi, bəlkə də son şansıdır. Lakin, Rusiya və Ukrayna liderlərinin bu danışıqlarda müsbət nəticə əldə edə biləcəkləri o qədər də inandırıcı görünmür.

Cox istərdik ki, bu danışıqlarda müsbət nəticə əldə olunsun, qanlı müharibənin sülh yolu ilə həll olunmasını gözəylənlərin ümidlərini qırmasın.

Lakin, hər iki tərəfin və dünya KİV-lərinin yaydığıları məlumatlar göstərir ki, bu danışıqlar da 2022-ci ildə olduğu kimi başlamamış dayandırılı bilər.

Rusiya xarici işlər nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bəyan edib ki, "Qərbi - xüsusiylə Almaniya və Fransa, münafiqə tərəfləri arasında 30 günlük atəşkəsə nail olmağa məqsədləri Kiyevə hərbi potensialını bərpa etmək və Rusiya ilə qarşıdurmanı davam etdirmək üçün nəfəs almaq imkanı yaratmaqdır". Ukraynalı məşhur aparıcı jurnalist Qordon da, blogger sahifəsində bu danışıqların uğurla nəticələnməyəcəyinə inanmadığını, Rusiya tərəfinin müharibənin bitməsinə istəmədiyini bəyan edib. Bu arada sosial şəbəkələrdə Rusiya-Ukrayna müharibəsinin 30 günlük atəşkəs əldə edilməsini müzakirə etməklə bağlı Kiyevə gələn Almaniya kansleri Fridrix Merts, Fransa prezidenti Emanuel Makron və Böyük Britaniyanın baş naziri Kir Starmerin bigə video görüntüləri yayımlayıb. Sosial şəbəkədə yayımlanan kadrları izləyənlər, video görüntülərdə, siyasilərin ətrafında əyləşdikləri masada, iştirakında narkotik maddə olması güman edilən bağlama və narkotik maddə istifadə etmək üçün müvafiq vəsaitlərin olduğunu şahidi olublar. Üç dövlətin liderlərinin əyləşdikləri masanın üzərində olan bağlama və narkotiklətin istifadəsi üçün müvafiq təvəzülətlərin görüntüləriylə bağlı, açıqlama verən rəsmi Paris bəyan edib ki, siyasilərin əyləşdikləri masanın üstündə adi salfetka kağızı olub. Yeliseyev sarayı guya narkotiklərlə bağlı yayımlanan kadrları dezinformasiya adlandırır və bunu Avropanın birliyini pozmaq cəhdi kimi qiymətləndirir.

Görünən odur ki, həm Qərbdə, həm də Rusiyada müharibənin bitməsinə istəməyən məkirli qüvvələr, İstanbul danışıqlarının baş tutmaması üçün bütün çirkin gücünü ortaya qoymağa çalışırlar. Dünən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin, Türkiyə Cümhuriyyətinin prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla telefonla danışmış. Türkiyənin Prezidenti münafiqə tərəflərinin danışıqlara başlamaya qərarlarını alqışlayıb və danışıqların təhlükəsiz şəkildə aparılması üçün İstanbulda müvafiq şəraitin yaradılacağını bildirib. ABŞ prezidenti Donald Tramp da, Rusiya-Ukrayna münafiqəsinin uğurla nəticələnməyəcəyinə ümid etdiyini bildirib.

Gözəylək görək, ABŞ prezidentinin ümidləri doğrulacaq mı?..

Azad edilmiş daha 8 rayona şəxsi maşınla getmək olacaq

Vətəndaşların işğaldan azad edilmiş ərazilərə fərdi avtomobillərlə səfərlərinin istiqamətləri genişləndirilir.

Adalet.az xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Turizm Agentliyinin və Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin birgə məlumat yayıb.

"Böyük Qayıdış" proqramının tərkib hissəsi olaraq Azərbaycan vətəndaşlarının işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfərlərinin istiqamətləri genişləndirilir.

2025-ci ilin mayın 20-dən etibarən vətəndaşlar "Yolumuz Qarabağa" portalından (www.yolumuzqarabaga.az) əldə olunan icazə əsasında fərdi minik avtomobilləri ilə artıq Ağdam, Füzuli, Xocavənd, Cəbrayıl, Zəngilan, Xankəndi, Xocalı və Ağdərə istiqamətlərində də səfər edə biləcəklər. Qeyd edək ki, öncədən portal vasitəsilə yalnız Şuşa, Laçın şəhərləri və Suqovuşan qəsəbəsinə səfər üçün icazə əldə etmək mümkün idi.

"Yolumuz Qarabağa" portalı üzərindən rəsmiləşdirilən icazələr 2 gün müddətində etibarlı olacaq.

Fərdi minik avtomobillərində səfər üçün 1 sürücü olmaqla, maksimum 9 nəfər üçün icazə ələla bilər. Fərdi minik avtomobilləri dedikdə, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarına məxsus nəqliyyat vasitəsinin qeydiyyat nişanına malik, B kateqoriyasına uyğun nəqliyyat vasitələri nəzərdə tutulur. Fərdi minik avtomobillərini idarə edən şəxslər "Yolumuz Qarabağa" portalı üzərindən səfərlə bağlı qaydalar, mina təhlükəsizliyi barədə maarifləndirici məlumatlarla tanış olmalı, həmçinin bu barədə səfər edən şəxsləri məlumatlandırmalı, mina təhlükəsizliyinə əməl etmək üçün işğaldan azad edilmiş ərazilərə daxil olduqdan və müvafiq yoxlanışdan keçdikdən sonra marşrutdan kənara çıxmamalı, yola yırıclarında diqqətli olmalı və səfər marşrutu boyunca qaydalarla əməl etməlidirlər.

Vətəndaşlar həmçinin "Yolumuz Qarabağa" portalı vasitəsilə səfər etdikləri istiqamətlərdə fəaliyyət göstərən hotel və digər yerləşmə məntəqələri barədə məlumat əldə edə bilərlər.

Azərbaycandilli nəşrlərə qadağa? Molla-Fars rejiminin qorxusu

2013-cü il mayın 1-də Tehran şəhərində 26-cı Beynəlxalq Kitab Sərgisi açıldı. Mayın 10-dək davam edəcək tədbirdə 1600 mətbəə tərəfindən 2010-2013-cü illər arasında çap olunmuş 220 min kitab nümayiş etdirilirdi. Sərgidə Azərbaycan Respublikası ilə yanaşı, Türkiyə və bir sıra başqa ölkələr də iştirak edirdi. Ancaq sərgidə Güney Azərbaycandan türkçə kitab çap edən mətbəələrin iştirakına icazə verilmədi. Belə ki, "Ənidişə-ye No", "Təkdərəxt", "Əxtər", "Nəda-ye Şəms", "Haşəmi", "Yaz" və s. nəşriyyatlara tədbirdə öz kitablarını nümayiş etdirməyə və satmağa rejim tərəfindən icazə verilmədi.

Aradan 10 keçəndən sonra- 2023-cü ildə Tehrandə



keçirilən 34-cü kitab sərgisində eyni hadisə təkrarlandı. Azərbaycan dilində olan kitabların nümayişinə məhdudiyyət qoyulub.

Güneyli nəşirlər Azərbaycan dilində kitabların sərgidə iştirakı ilə bağlı əlaqədar qu-

rum və şəxslərə müraciət etsələr də, məhdudiyyət aradan qaldırılmadı.

Adalet.az xəbər verir ki, Tehran kitab sərgisində qədim türk ədəbiyyatına aid kitabın satışına qadağa qoyulub. Bu haqda Azərbaycan

türkçəsində kitabların nəşiri, şair Səid Muğanlı açıqlama verib.

Onun sözlərinə görə, Tehran kitab sərgisində Dədə Qorqud kitabının satışı qadağan edilib.

Səid Muğanlı bildirib ki, sərgidə türk ədəbiyyatına aid kitablara qadağa qoyulması xəbəri yayıldıqdan sonra həmin kitabların onlayn satışı möcüzəli şəkildə artıb.

Xatırladıq ki, bir neçə gün əvvəl Ərdəbildə Azərbaycan dilində kitabların nəşri ilə məşğul olan "Yaylıq" nəşriyyatının da fəaliyyətinə qadağa qoyulub. İrəqçi fars-molla rejimi qısqancılıq krizinə girdikcə Güney Azərbaycanda oyanışa doğru irəliləmə olacaq.

Əntiqə Rəşid

İlahi Ədalət: Qərbdən erməni genefonduna "dərman zərbəsi"

Hazırda erməni saytları və sosial şəbəkələrin erməni seqmentində erməniləri ürküdən, həyəcanlı xəbərlər paylaşılır.

Adalet.az xəbər verir ki, erməniləri həyəcanlandıran işə Gümrüdə olan müxalif siyasətçi Karapet Poqosyanın yaydığı məlumat olub. Onun məlumatına görə, Ermənistanda fəaliyyət göstərən ABŞ bioloji laboratoriyaları erməni xalqının sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaradır. Poqosyan qeyd edir ki, bu laboratoriyalar tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyətlər nəticəsində ölkədə əvvəllər müşahidə edilməyən xəstəliklər yayılmağa başlayıb. Poqosyan onu da iddia edib ki, ötən il Ermənistanda əvvəllər olmayan, adını belə bilmədiyimiz xəstəliklər üzə çıxıb. Deputat həyəcanla ilk dəfə müşahidə edilən Qərbi Nil qızdırması virusu və ağciyər zədələnmələri ilə müşayiət olunan naməlum xəstəliyindən gündə 5-6 nəfərin öldüyünü və ənənəvi dərmanların kömək etmədiyini bildirir. İddialar ona görə belə rezonans yaradıb ki, mayın 2-də "London Times" qəzetində "Qərb eczacılıq şirkətləri erməni qadınları, uşaqları və əlilləri üzərində hərbi dərəcəli zəhərli steroidləri sınaqdan keçirir" başlığı ilə Haqsızlıqla Mübarizə Fondu tərəfindən hazırlanmış məqalə dərc olundu. Məqalədə deyilir ki, Ermənistan Avropa qoşunlarının döyüş qabiliyyətini artırmaq üçün nəzərdə tutulmuş zəhərli steroidlər və psixoaktiv dərmanlar üçün sınaq meydançası kimi istifadə olunur. Məlumatda o da qeyd edilib ki, hamilə qadınlar, uşaqlar, qocalar və əlillər üzərində aparılır.

"Həpəraq" nəşri bildirir ki, Baş nazirin mətbuat katibi Nazəli Bağdasaryan, səhiyyə naziri Anait Avanesyaya məlumatı təkbiz etsələr də hələ ki, diqqətləri mövzudan yaydırma bilməyiblər.

Xüsusi Qeyd : Bir neçə il əvvəl Azərbaycan Həkimlər Assosiasiyasının rəhbəri, Azərbaycan QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin sabiq direktoru Qalib Əliyev

"Armenikum" adlı dərmanın Ermənistanda əsirlikdə olan Azərbaycan vətəndaşları üzərində kliniki sınaqdan keçirildiyini demişdi. O, mediaya açıqlamasında bildirmişdi ki, 1998-ci ildə ermənilər "QİÇS-in çarəsi" kimi "Armenikum" adlı dərmanı ixtira etdiklərini bildirdilər.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin direktoru



vəzifəsində çalışdığı dövəmdə, hələ 1997-ci ildən başlayaraq, erməni əsirliyində olan və geri qaytarılan vətəndaşlarımızın məcburi tibbi sınaqlara, cinsi zorakılıqlara və s. işğəncələrə məruz qalması kimi faktlar qeydə alınıb: "Ermənistan rəsmən elan etdi ki "Armenikum" Ermənistanın xüsusi xidmət orqanlarının rəhbərliyi altında kəşf olunub. Bəs niyə Ermənistanın xüsusi xidmət orqanları bu işə cəlb olunub?

Digər tərəfdən, həmin vaxt Ermənistanda təxminən 20-25 nəfər immün çatışmazlıq Virusuna (HIV) yoluxmuş insan yaşayırdı. Kliniki sınaqların keçirilməsi üçün işə ən azı 100 nəfər lazımdır. Həm də bu insanlar sınaq prosesində könüllü iştirak etməlidirlər.

Həmin virusa yoluxmuş, yaxud yoluxdurulmuş insanlar kimlər olub?" Qalib Əliyev xatırladı ki, həmin vaxt milyonlarla QİÇS-ə yoluxmuş insanın samən çöpündən belə yapışmağa hazır olduqlarını bilə-bilə onları "Armenikum" klinikasına-Ermənistana mülaliyyə dəvət ediblər:

"Ermənistanın bütün rəsmi orqanları bəyan etdi ki, "Armenikum" adlı dərman bütün sınaqlardan o cümlədən də kliniki sınaqdan dəfələrlə keçirilib, yüksək səmərəyə malikdir. Mən bu erməni ixtirasının hansı insanlar üzərində kliniki sınaqdan keçirilməsi məsələsini 1998-ci ildə Paris şəhərində keçirilmiş beynəlxalq konfransda qaldırmışdım.

"Armenikum"un "kəşfi" digər alimlər tərəfindən vidadansızlıq, fırıldaqçılıq, yalançılıq adlandırıldı. Buna baxmayaraq, ermənilər dünyanın hər yerindən xəstə insanları müxtəlif həvəsləndirici fəndlərlə Ermənistana gəlmələrinə nail oldular".

Azərbaycan Həkimlər Assosiasiyası qeyd olunanlarla əlaqədar bütün beynəlxalq hüquq və humanitar təşkilatlardan tələb edir ki, "Armenikum" adlanan erməni avantürasının görünməyən və indiyədək bəşəriyyətə məlum olmayan aspektləri, xüsusi ilə də kliniki sınaqların Azərbaycan əsirlərinin üzərində aparılıb aparılmaması araşdırılsın, əsirlərin tibbi, sosial nəticələri qiymətləndirilsin və onlar əsirlikdən azad olunsun".

P.S. Buna da İlahi Ədalət deyək!

Əntiqə Rəşid

“Son zəng”ə görə pul tələb edən məktəb direktoru işdən çıxarıldı

Bakı şəhəri 207 nömrəli tam orta məktəbin direktorunun yayılmış səs-yazısı ilə əlaqədar olaraq araşdırma aparılıb.

Bu barədə Adalet.az-a Məktəbəqədr və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agen-

tiyindən bildirilib. Məlumatla görə, araşdırma nəticəsində fəaliyyətində yol verədiyi nöqsanlara görə Məktəbəqədr və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin müvafiq əmri ilə təhsil müəssisəsinin direktoru vəzifəsindən azad edilib.

Qeyd edək ki, bir neçə gün əvvəl sosial şəbəkələrdə Bakı şəhərində yerləşən 207 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Yaqut Müseyibliyə məxsus olduğu iddia edilən səs yazısı yayılmışdı. Səs yazısında o, "Son zəng" üçün pul yığılmasını və pul verməyən şagirdlərin tədbirdə iştirakına icazə verilməyəcəyini qeyd edirdi.



ƏDALƏT •

16 may 2025-ci il

Əziz oxucularımız, xatırlayırınsızsa, ötən həftələrdə keçmiş döyüşçü Əhməd Xudiyevin I Qarabağ döyüşü zamanı xatirə olaraq redaksiyamıza hədiyyə etdiyi bir fotonun tarixi haqqında sizə məlumat vermişdik. Eldar Bağirov adına 845 sayılı ərazi müdafiə batalyonunda düşməyə qarşı döyüşmüş "güləşçi" Əhməd müəllimin söhbətlərini dinlədik.

Çox maraqlı, ictimaiyyətin bilmədiyi mövzular, məqamlara rast gəldik. Bu səbəbdən də topladığımız materelləri sizə müsahibə şəklində təqdim edirik.

- Munaqişənin ilk illərində, hələ ordu yaranmamışdan əvvəl Ağdamda nələr vardı, hansı hadisələr cərəyan edirdi?

və belim bərk sıyrılmışdı. Rus əsgəri avtomatı başıma diredi. Yaralı olduğumu gördükdə, arxamca gələn maşına minib xəstəxanaya getməyimə mane olmadı. Düzdü, bərk yaralanmışdım, ağrıyırdım, amma vecimə də deyildi, çünki sevinirdim ki, ermənin xəyli ərzağını məhv etməmişəm. Düşünürdük ki, həmin ermənilər aldıkları ərzağı ermənilər yaşayan kəndlərə yerləşmiş "saqqallılar" üçün almışdılar. Aldıkları da ünvanına çatmadı.

- Yadımdadır ki, 1988-ci ilin fevralında Qarabağ tələbi ilə Ağdamda nümayiş edən azərbaycanlılar təqib olundu, cəzalandı, cərimələndi, hətta həbs olundu. Sovet hökuməti tam yığılmamış bir dövrdə erməniyə "güldən ağır

di ki, Əhməd sən nə düşünürsən, neynir səni? Dedim ki, eşitmişəm Abdal uşaqları onun qohumunu tutublar. Abdaldan itgin düşən Əbil kişi ilə dəyişmək istəyilərə. Yəqin məndən kömək istəyəcək. Allahverdi və Eldar Əbil kişinin axtarışı ilə əlaqədar Abdal məşəsində erməni sahə rəisi (uçastkovu) Qərblə görüşüblər. Eldar Qərbi döyüb, o da qaçıb aradan çıxmışdı. Bir nəticə alınmamışdı. Ağdamın cəsarətli oğullarından Vahiq (ləqəbi qarın Vahid idi) belindən cəngi naqanı çıxarıb mənə verdi: "Axmed (məne həmişə belə müraciət edirdi) artıq - əskik danışsa, bir dəfə çaxmağı çəkərsən".

Alı (biz hamımız Allahverdiyə Alı deyirdik) dedi ki, bizim uşaqlardan birinin

Prezidentlə Aqil Abbasın səmimi görüşü



"Şehirli Xalat"dakı Xan, qısa adı Aqil Abbasla yenə Ağdamda, bütün həyatı, bütün fəaliyyəti Azərbaycan xalqına, Dövlətinə həsr edilmiş Ulu öndər Heydər Əliyevin doğum günü, 10 may - dirçələm Ağdam şəhərimizdə Muğam Mərkəzinin açılış günü görüşdük.

Tədbirdən sonra hamı Prezidentim İlham Əliyevə yaxınlaşmaq, kimi sevgisini, kimi təşəkkürünü, kimisi də sadəcə öz prezidentin yaxından görmək arzusunu həyata keçirtmək üçün can atırdı. Cənabla görüşün hər anı yadda qalan idi. Amma Rəisin məşindən düşüb qayıdıb Aqil Abbasla çox səmimi görüşməsi bir başqa aləm idi.

Rəisdən sonra yaxınlaşdım - Xan necəsen?

- qızım, "hər işğaldan azad olunmuş, əsas da bu xarabalıqdan dirçələm Ağdama gelişimdə - Şəhidlərin ruhu, qazilərin əzmi (çünki heş birimiz bir barmığımızın kəsilməsinə razı olmaıq), və Dün-yaya Azərbaycanı tanıdan bu kişini vəsf eləməyə qələm və söz gücümüzün olmadığını bir daha başa düşürəm." - cavabını verdi.

Maya QULİYEVA

ABŞ Beynəlxalq Dini Azadlıq Komissiyası yenə Azərbaycanı hədəf seçdi

ABŞ Beynəlxalq Dini Azadlıq Komissiyası 2025-ci ildə növbəti dəfə ermənilərə bağlı yığıncaq keçirəcək.

Adalet.az xəbər verir ki, ABŞ-ın Beynəlxalq Dini Azadlıq Komissiyası (USCIRF) gələn ay Azərbaycanda dini etiqad azadlığı ilə bağlı virtual dinləmə keçirəcək.

Bəyanatda qeyd edilir ki, Azərbaycanda dini etiqad azadlığı ilə bağlı şərait narahatlıq doğurur. Ölkənin din qanunu dini icmaların qanuni şəkildə dini fəaliyyətlə məşğul olması üçün ciddi qeydiyyat tələbləri qoyub. Bəyanatı alkoqollu, yaxud xəstə və qızdırmalı adamların yazdığı tam hiss edilir.

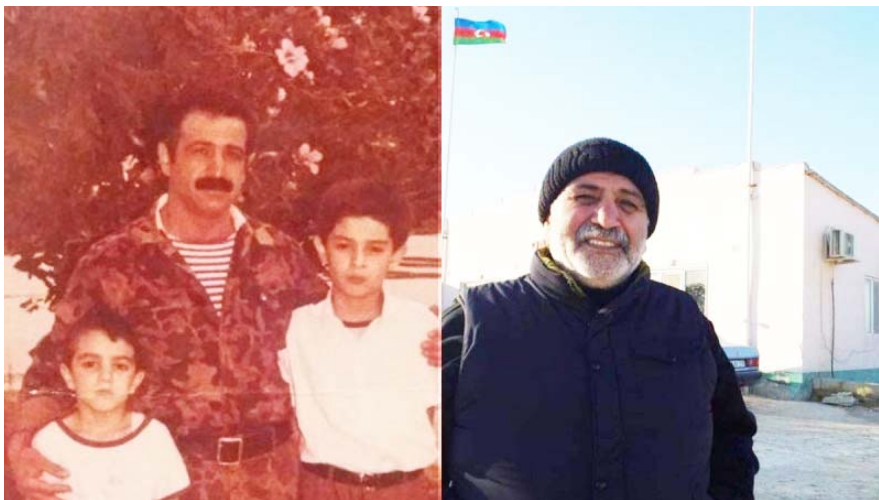
Komissiya iddia edir ki, Azərbaycan hakimiyyəti erməni mədəni irsini məhv etdiyi üçün Dağlıq Qarabağdakı dini obyektlər təhlükə altında qalmaqda davam edir.

USCIRF 2025-ci il üzrə illik hesabatında ABŞ Dövlət Departamentinə Azərbaycanı dini etiqad azadlığının ciddi şəkildə pozulmasına görə xüsusi müşahidə siyahısına daxil etməyi tövsiyə edib.

Qeyd edək ki, ABŞ-nin Dini Azadlıq Komissiyasının bundan əvvəlki, mart ayındakı dünyada dini azadlıqların vəziyyətinə dair dərc etdiyi növbəti illik hesabatı da qərəz və böhtanlardan ibarət olub.

Hətta Qərbi Azərbaycan İcması bununla bağlı bəyanat yaydı: "Əvvəlki illərdə olduğu kimi bu il də hesabatın müəllifləri öz iddialarını "Ümumerməni Xeyriyyə İttifaqı", "Araqlar Fondu" kimi ekstremist təşkilatlar tərəfindən maliyyələşdirilən radikal erməni millətçilərinin (L.Xaçaturyan, H.Quliyev, S.Bokçeriyev) hazırladığı uydurma məruzələrlə və bədnam, anti-Azərbaycan fəaliyyəti ilə seçilən və radikal erməni diasporası üzvlərinin əlində alət olan "Freedom House" təşkilatının sənədləri ilə əsaslandırır. Biz komissiyanın irqçi, regionda sülh və barışıqqa mane olan bu addımlarını qınayır və ABŞ tərəfini qurumun nümayiş etdirdiyi qeyri-obyektiv və ikili standartlara əsaslanan fəaliyyəti barədə ölçü götürməyə çağırırıq".

Əntiqə Rəşid



- İndi ömrümün elə bir çağındayam ki, dönüb geriye, yaxın keçmişə baxmaq məcburiyyətində olduğumu anlıyıram. Uzun illər əvvəl, dünən yaşamış kimi hələ də yaddaşımda ilişib qalmış bəzi hadisələri bu dəfə sizin üçün danışmaq istəyirəm. Ona görə də çalışacağam ki, ilk yaranan və üzv olduğum Eldar Bağirov adına 845 sayılı ərazi müdafiə batalyonunu haqqında, batalyon üzvlərinin, ümumilikdə ağdamlıların düşməyə qarşı mərdliklə döyüşməsi barədə yaddaşımda qalanları sizlərlə bölüşüm. 32-33 il uzaq bir tarix deyil. İçində yaşadığımız yaxın tarixdir. O tarixin canlı şahidlərindən hələ yaşayanlar var. Şahid olaraq danışaçaq kimi, sonralar özündən uydurma və rəvayət danışanlara yer olmasın.

- Əhməd müəllim, xatirinizdə qalan ən maraqlı, eyni zamanda sizə ağır təsir edəcək hansı hadisəni bizim üçün danışarsınız?

- Dahi ədiblərimiz də, müdriklərimiz də bütün zamanlarda insan üçün ən sarsıdıcı insana ən yaxınının, doğmasının onı vurduğu zərbənin ən ağır zərbə olduğunu deyiblər. İnsanı məhz belə bir məqam sarsıdıcı, sındıra bilir. Munaqişə yeni başlayan dövrdə biz - o vaxtın əli silah tutanları Ağdamı və Ağdamın ermənilərə yaxın kəndlərini separatçı və terrorçulardan qoruyurdu.

Çünki ermənilər İrəvandan gələn muzdlu terrorçuları (onlara saqqallılar deyirdik - Ə.R) hesabına qudurğanlıqlarının sayını artırır, tez-tez azərbaycanlılara hücum edir, kəndlərimizi atəşə tuturdu. Hadisələrin belə qızğın vaxtında, Ağdama xəlvət gəlib, tanışları vasitəsi ilə alver edib getmək istəyən iki erməni ilə təsadüfən arxa küçələrində qarşılaşdım.

O vaxt gülüş üzrə məşqçi işləyirdim və gücümə güvənərək hər iki erməniyə hücum etdim, onları döydüm. Ürəyim soyumadı, maşınlarına qalxdım, aldıkları ərzaq və içkiləri boşaltmağa başlayanda qəflətən onlar maşına minib oradan uzaqlaşmağa çalışdılar. Ərzaqları tam tökməyincə maşından düşmək istəyirdim. Tələsə-tələsə ərzaqları yollara səpəliyirdim.

Maşını Xocavəndə (Martuniyə) tərəf sürürdülər. Rusların postuna yaxınlaşanda maşından yerə tullandım. İdmançı olmağım məni xilas etdi. Amma qollarım

söz" demək sizə baha başa gəlmədi?

- Mən xəstəxanaya çatdırılanda artıq bütün ağdamlılar məsələdən hali idi. Hətta Ağdam polis mayoru Əliko özünü məndən qabaq Ağdam xəstəxanasına yetirmişdi. Fərhad həkim mane olmasaydı, məni oradaca həbs edəcəkdi. Ağdam əhalisi hadisəyə təpki verməsəydi, Əliko məni ermənilərə qarşı cinayət hadisəsi törətdiyim üçün Əsgəran təhvil verərdi. Vermədi ona görə ki, erməninin dağıtdığım ərzaq və içkilərini yenidən mənə alırdı.

Hətta yük maşının qırılmış ön şüşəsini də mənə aldırıb ermənilərə təhvil verdi. Sağ olsun xalq, arxamda dayandı. O vaxt Ağdamdan Əsgərana doğru irəliləyən nümayişçilərin cəzalanmasında da əsas rol Əlikoya məxsus idi. Ümumiyyətlə, millətini sevən, düşməyə nifrət edən gəncliyə qarşı mənfi münasibət göstərən, onları "ekstremist" adlandıranlar çox idi.

- Daxildəki bu qədr neqativlərlə də qarşı-qarşıya gəlmək, onları zəiflətmək üçün bir planınız yox idimi?

- Həmişə olduğu kimi o dövrdə də xalqın ümid yeri onun sayılıb seçilən qeyrətli oğulları olub. Onların ətrafında toplaşılırlar. Ağdamda belə oğlanlardan biri Allahverdi Bağirov idi. O, Ağdamın qeyrətli oğullarını ətrafına toplayaraq, ilk dəfə "Vətən oğulları" adlı dəstə yaratdı. Bu dəstəyə qoşulmağım da bir hadisə ilə bağlı oldu. Belə ki, hadisələrin daha da kəskinləşən bir vaxtında Əsgəran polisində xidmət edən Ramil adında bir nəfər bizə gəldi.

Mənə dedi ki, Ağbulaq (Ermənilər yaşayan kənddir, Abdal kəndi ilə qonşudu) kəndinin kolxoz sədri Slavik Mirzoyan səninlə görüşmək istəyir. Deyir, "sabah Abdalla Ağbulaq arasında Qaradaş deyilən yərə gəlsin, görüşmək istəyirəm. Slaviklə Xankəndi Pedaqoji İnstitutunda paralel oxumuşduq. Hətta bir il yataqxanada bir otaqda qalmışdıq. Məni bütün məclislərinə dəvət edirdi. Dostluq etmişdik. Dedim ki, get denən səhər saat on birdə orda olacağam.

- Getdiniz?

- Pis vaxtlar idi, gizli görüşə bilməzdim. Artıq söz- söhbət çıxardı. Allahverdinin restoranına getdim. Dəstə üzvlərindən də vardı orda. Məqsədimi dedim. De-

maşını ilə gedərsən. Rəmişin qardaşı Sabir dedi ki, səni səhər kənddə gözləyəcəm. Səni özüm gizli müşayiət edəcəm. Səhər gün deyilən yerdə görüşdük. Dərəni keçdim. Görüşdük, amma üzümündə keçmişdəki ifadə, münasibətimizdə əvvəlki səmimiyyət yox idi. Söhbət əsnasında dedi ki, ara, Axmed, Qarabağ bizimdi də.

Dedim bu məsələni biz ikimiz həll etmirik.

Onsuz da yaşayırdınız də. Pis də yaşamırdınız. Sözlünün canın də, niyə çağırırsan? Dedi ki, qohumumu sənin kəndçilərin tutub, köhnə haqq salama xətir kömək elə. Dedim ki, sən də bizim adətləri bilirən, bizim ölmüş də, dirimiz qədər əzizdir. Sən də Əbil kişini sağdırsa, özün, ölübsə meyidin tap gətir, onda kömək edərdim. Belə razılışıb ayrıldıq. İki gün sonra Əbil kişinin meyitin göz qabağında bir yerdə basdırıb, bir əlin çöldə qoymuşdular. Bu hadisədən sonra mən də Vətən oğulları dəstəsinin üzvü oldum.

- Bəs ilk dəfə nə vaxt döyüşə atılınsınız?

-Həmin dəstənin tərkibində ilk döyüşüm və yara almağım oldu. 1992 -ci ilin yanvarın ayının 31- də. Bizim dəstə gəcədən Naxçıvanlı kəndi ilə Əsgəran yolunun üstündə mövqə tutdu. Məqsəd Naxçıvanlı kəndindən Əsgərana gələcək köməyin qarşısını almaq idi. Şəhər saatlarında döyüş Yaqub Rzayevin Əsgəranı top atəsinə tutması ilə başladı. Qızğın döyüş gətdi. Bizimlə vuruşan həm erməni, həm də rus əsgərləri idi. Rus əsgərləri BTR maşını ilə üstümüzə gəldilər. Ağdam Polis Şöbəsinə bizə verilən qranatamyt mərmiləri təlim üçün imiş. Bizdən yuxarıda mövqə tutan yoldaşlarımız BTR- in təkərlərini yatırırdılar. Mənimlə BTR- in arasında məsafə çox yaxın idi. Arxasında gizləndiyim qara daşə dəyən güllələr daşın çarpanaqları ilə sifətimi didmişdi. Qəflətən əlimi dəlib keçən güllə məni elə bil ayıltı. Arxamda dayanan həmişə birgə olduğum Əkbər Rüstəmovun köməyi ilə güllə yağışının altından çıxmacağım bir möcüzə idi. Əlimin yarasını Alı sarıdı. Həmin döyüşdə 8 nəfər şəhid verdik. Bir neçə nəfər yaralandı.

Bizim texnikamız yox idi, ən yaxşı silahımız avtomat idi. Ermənilər isə rus silahları və həm də rus zabıtları ilə birgə bizə qarşı döyüşürdü. 26 gün sonra Xocalı hadisələri baş verdi. Vətən oğulları dəstəsi və Ağdam Xalq cəbhəsinin üzvləri böyük fədakarlıq göstərdilər. Allahverdi Bağirovun xidmətləri isə məlumdur. Bu barədə çox yazılıb, amma nədənsə sonradan yaranan və haqqında bəhs olunacaq 845 sayılı batalyonun fəaliyyəti həmin batalyon qərargahında makinaçı olmuş, Atlas Xanlar qızının video çəkilişlərinin çıxmaqla respublika mətbuatında işıqlandırılmayıb. Bu batalyona qarşı elə bil qısqancılıq vardı. Bu barədə də söhbət açılacaq.

- Ətraflı və maraqlı açıqlamalara görə, təşəkkür edirik.!

Söhbətləşdi:
Əntiqə Rəşid



Faiq QISMƏTOĞLU
faiqqismetoglu@box.az

Ölürük ey, qeybət üçün

... Bizim millətin çox şeydən xoşu gəlir, amma qeybət-dən lap xoşu gəlir! Bəlkə də kimlərsə dediklərimlə razılaşmayacaq. Bunu da, qəbul eləyirəm. Ancaq onu qəbul eləmirəm ki, iki adam bir yerdə olan kimi, çox vaxtı üçüncünün qeybətini eləyirlər. Bu qeybət ki var, lap pis vermişdi. Məsələn, siqaret çəkmək, araç içmək kimi pis bir şeydi...

... Amma pis şey olduğunu bilə-bilə bəzi insanlar bu vərdişdən əl çəkə bilmir. Bir dəfə qeybət eləyən bir adama iradəmi bildirdim. Dedim ki, əlindən çox yaşın var, ancaq yenə qeybət eləməkdən əl çəkmirsən. O, nə desə, yaxşıdı? Dedi ki, mən uşaqlıqdan bu qeybətə öyrəşmişəm, nə qədər istəsəm də tərgidə bilmirəm. Bilirəm, ey günah eləyirəm, lakin bir gün qeybət eləməsəm, ürəyim partlayır!

Nə isə... Bax görürsünüz belə adamlar da var! "Quranı-Kərim"də bir ayədə buyurulur ki, qeybət eləyən adama o dünyada əziz qardaşının ətinə yedizdirirlər. Əgər əziz qardaşınızın ətinə yemək istəyirsinizsə, onda nə qədər istəyirsiniz qeybət qırın.

Bir tanınmış adam var, gördüm ki, ona yaxşılıq eləyən, çətin gündə arxasında duran, hətta onun uşaqlarını da bağçaya aparın adam haqqında qeybət edir. Özümü saxlaya bilməyib dedim ki, a kişi, axı o adam qardaşının eləmədiyi yaxşılığı edib sənə. Bəs utanmırsan, indi onun qeybətini edirsən? Mənim bu yanaşmamdan ələ bil, deyərsən, utandı. Və söhbətini yarımçıq saxladı. Sözü düz, mən də əsəbləşib, sağollaşmadan oradan uzaqlaşdım. Kimsə qeybət edirsə, ona qulaq asan adam da eyni günahın sahibi olur.

Ona görə də, qeybət eləyən adamlardan uzaq olun. Əgər o, sənənin yanında başqasından qeybət qırırsa, əlinizin içi kimi, bilin ki, siz gedən kimi, sizdən qeybət edəcəklər!!!

Marketlər bizi niyə aldadır?!



Böyük marketlərdən tutmuş, ortabab marketlərə qədər bir çox halda istehlakçıları aldadır.

Belə ki, onlar marketin vitrinlərində müxtəlif ərzaq məhsullarını bəzən ucuz qiymətə qoyurlar. Alıcılar da ucuzluğa görə bu ərzaq mallarını alıb səbətə

qoyurlar. Amma kassaya yaxınlaşanda haqq- hesab zamanı kassada başqa bir mənzərənin şahidi olurlar! Şahidi olurlar ki, ordaki qiymətlə kassirə vurub sənə verdiyi qiymət arasında xeyli fərq var. Yəni "çəkde" qiymət bəla gözlənilir.

Alıcı etiraz edəndən sonra əvvəlki qiymətə həmin məhsulu verirlər. Bir çox halda isə istehlakçının etirazına məhəl qoymur, nəzarətçilər deyirlər ki, qiymətlər dünən ucuz idi, bu gün bahalaşmış.

Biz Yeni Günəşlədik "Ballı" marketdə dəfələrlə belə hadisələrin şahidi olmuşuq! Bir sözlə, Bakıda dələduzluqla məşğul olan və istehlakçıları aldadan marketlərə qarşı qanunauyğun ciddi tədbirlər görülməlidir. Əgər bu tədbirlər görülməyə, marketlər alıcıları aldatmaqda davam edəcəklər!!!

Hansı çayı içək?

Bizim millət başqaları ilə müqayisədə daha çox çay içir. Hətta elə adamlar var ki, gün ərzində 8-9 stəkan çay içirlər. Hətta mənim bir əmim oğlu var, o, lap çox çay içir:

20 stəkan! Belə insanlara "çay xor" adamlar deyirlər. Bunlar hamısı aydındır. Amma aydın olmayan odur ki, biz hansı çayı içək: qara, yaşıl, yoxsa bitki çayı?! Həkimlərin və mütəxəssislərin dediyinə görə, hər çayın öz ətri, qoxusu var! Amma deyilənlər görə yaşıl və bitki çayları insan sağlamlığı üçün çox faydalıdır. Məsələn, yaşıl çay qan təzyiqini normallaşdırır, insanda xoş aura yaradır. Kəlikotu, çobanyastığı, qarğıdalı, itburnu və digər bitkilərdən dəmlənmiş çaylar insan sağlamlığı üçün çox xeyirlidir. Üstəlik də bu çaylar bir çox xəstəliklərin dərmanıdır! Burdan belə bir məntiqi nəticə çıxır ki, hər bir çayın öz yeri var! Yeter ki, onlardan düzgün istifadə edəsən! Bax onda içdiyin çay da sənə ləzzət edər və ondan zövq alarsan!!!

EMİL

Atmosferi çirkləndirənlər...

Respublika ərazisində mayın 10-dan iyunun 10-a kimi "Təmiz hava" aylığı keçirilir

Heç kimə sirr deyil ki, atmosferin çirkləndirilməsi ilk növbədə insanların özələrinə ziyandır. Çünki həmin hava ilə yaşayan insanlar zəhərli havaları udduğuna görə, müxtəlif xəstəliklərə yoluxur. Bu xəstəliklərin ən qorxulusu xərçəngə tutulmaqdır. Ona görə də birmənalı olaraq atmosfərə normadan artıq zərərli qazlar atılmamalıdır. Amma buna baxan kimdir. Bu gün Bakıda atmosfərə istehsalat sahələrindən, tikinti yerlərindən, müxtəlif nəqliyyat vasitələrindən normadan artıq zərərli qazlar atılır.

Bu, ekoloji tarazlığı pozmaqla yanaşı, həm də bəyaz dediyimiz kimi, müxtəlif xəstəliklərin yaranmasına rəvac verir. İndi dünyada bütün ölkələr atmosferin qorunması üçün böyük layihələr həyata keçirir. Aydın ki, Azərbaycan hökuməti də belə layihələrin həyata keçirilməsinə önəm verir. Həmin tədbirlərdən biri də hər il DİN-nin Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi ilə birlikdə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin həyata keçirdiyi "Təmiz hava" aylığıdır. Bu tədbirlərin çox

böyük əhəmiyyət var. Heç şübhəsiz, belə möhtəşəm layihələrin gerçəkləşdirilməsi atmosferin qorunmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Ona görə də belə tədbirlər hər il davam edir. Artıq mayın 10-dan iyunun 10-a kimi

müəyyənləşdirəcək. Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin avtotexniki-müfəttişlik şöbəsinin rəisi, polis polkovniki Xəlid Əzimov deyir ki, respublika ərazisində "Təmiz hava" aylığının hər il müəmmadi keçirilməsi ilk növbədə

üzərlərinə düşən vəzifələri bir daha xatırladırdıq. Bu, söhbətlər heç şübhəsiz öz məsuliyyətini göstərir. Əlbəttə, hər bir sürücü ilk növbədə ona məxsus nəqliyyat vasitəsinin texniki cəhətdən saxlamalıdır. Texniki qüsurlu olan avtomobillərdən atmosfərə birmənalı olaraq normadan artıq zərərli qazlar atılır. Eyni zamanda əgər nəqliyyat vasitəsi texniki səbəbdən sıradan çıxıb yolda qalırsa, bu, həm də digər avtomobillər üçün qəza şəraiti yaradır. Ona görə də bir daha sürücülərin nəzərinə çatdırırıq ki, onlar mövcud qanunlara əməl etsinlər, avtomobilləri vaxtında texniki baxışdan keçirsinlər.

Bizim məqsədimiz heç də kimi isə cərimə etmək deyil. Bizim məqsədimiz sürücülər məarifləndirmək, atmosferin qorunmasını təmin etməkdir. Amma qanunda göstərilir ki, atmosfərə normadan artıq zərərli qazlar atan sürücülər 50 manat məbləğində cərimə edilir. Əgər cərimə edilmək istəmirsinizsə, nəqliyyat vasitəsinin texniki cəhətdən saxlayın!

EMİL FAİQOĞLU

İstilər gəlir, bir çox avtobuslarda...



Havalar isti olanda kondisioneri olmayan avtobus və avtomobillərdə mənzil başına getmək daha çətin olur.

Əlbəttə, bunları başa düşmək olur. Amma onu başa düşmək olmur ki, bəzi avtobus marşrutlarında işləyən avtobuslarda kondisionerlər yoxdur. Təbii ki, bu da sənişinlərin haqlı narazılığına səbəb olur. Məsələn, metronun "Neftçilər" stansiyasından Yeni Günəşliyə hərəkət edən 50 nömrəli marşrutda hərəkət edən avtobuslarda heç vaxt kondisioner olmayıb. Və şübhəsi bu yayda olmayacaq. Ən azından ona görə ki, həmin avtobusların hamısı fiziki və mənzəvi cəhətdən köhnəlib. Yəni onlar istismar müddətini başa çatdırıb. Yəni gərək sahibkar yeni avtobuslar almalı və xəttə buraxmalıdır. Reallıq isə bundan ibarətdir ki, həmin sahibkarın bunları indiki vəziyyətdə icra etməyə maddi imkanı yoxdur. Deməli, bu yay da 50 nömrəli avtobuslardan istifadə edənlər istidən bişəcək. Sürücülər isə çıxış yolunu avtobusları qapısı açıq idarə etməkdə görəcəklər!!!

Yasamalda küçə ticarətinə göz yumurlar...

Heç kimə sirr deyil ki, Bakının bir çox rayonlarda küçə ticarətinin qarşısı alınıb. Amma buna baxmayaraq paytaxtın Yasamal və Nəsimi rayonlarında küçə ticarəti bu gün tüğyan edir.

Bu vəziyyətə isə küçə ticarətinin qarşısını almalı olan qurumlar göz yumurlar. Hansı ki, küçə ticarətinin qarşısının alınması ilə bağlı uzun illərdir məlum qərar qüvvədədir. Qərarın qüvvədə olmasına baxmayaraq, yenə adını çəkdiyimiz rayonların küçələrində alver davam edir. Nəsimi rayonunda "20 yanvar" metrostansiyasının ətrafında və "Şamaxinka" deyilən yerdə tozun- torpağın içində hər cür kənd təsərrüfatı məhsulları satılır.

Bu qanun pozuntusuna isə Post- Patrul və Çevik Polis Alayının əməkdaşları laqeyd yanaşır və nöqsanları sanki təkan verirlər. Yasamal rayonu ərazisində vəziyyət daha açınacaqdır. Məsələn, Bəxtiyar Vahabzadə küçəsində kənd təsərrüfatı məhsullarının yola yığılmasına görə hərəkət etmək mümkün deyil.



Yasamal rayonunda fəaliyyət göstərən Çevik Polis Alayı bölüyünün əməkdaşları isə öz vəzifə borclarını icra edib, onlara qarşı yetərincə mübarizə aparmır. Metronun "Elmlər akademiyası" stansiyasının yaxınlığından Elmlər Akademiyasına gedən yolda vəziyyəti lap bərbaddır. Burda hər cür meyvə və kənd təsərrüfatı məhsulları satılır. Bura küçədən çox bazar oxşayır. Ordakı görüntülərin şəklində çəkdik. Baxın, görün bura küçədir, yoxsa bazar?! Polis əməkdaşları isə bu anları çox soyuqanlı müşahidə edirdi. Təəssüf, min təəssüf! Bax, belə! Bizdən deməkdir. Nöqsanları aradan qaldırmaq isə əlaqədar qurumların vəzifəsidir. Gözləyək görək bu işlərin axırı necə olur!

Ağac əkmədən də, ağacı sındırma...



Hər bir ağac əksə, sizi inandırır ki, dünya yaşılığa bürünür.

Təbiət oksigenlə zəngin olar, rahat nəfəs alırıq və bu yaşılıqlara baxıb əsəblərimiz də sakitləşər. Amma biz bunun əksini görürük. Və görürük ki, bəzi insanlar nəinki ağac ekir, əksinə ağacı ya kəsir, ya da sındırır. Bakıda belə mənzərə ilə tez-tez üzləşirik. Bir də görürsən ki, hansısa, iş adamı bir yer aldı və sora da oradakı ağacları ağına- bozuna baxmadan kəsib- doğramağa başlayırlar.

Hələ bu da, hamısı deyil. Elə adamlar da, var ki, ya ağacı kəsir, ya da, sındır. Məsələn, bir neçə gün bundan əvvəl "Fatiməyi-Zəhra" məscidinin yanındakı parkda bir cavan oğlan bar gətirmiş qırmızı alça ağacını möhkəm silkeləyir və ağacdakı alçaqları yerə tökülürdü. Ağacı elə möhkəm silkeləyir ki, az qala ağac sınırsın.

Parkda gəzən dostlarımızdan biri olan Məhəmməd qardaşımız o cavan oğlana iradəni bildirib dedi ki, görmürsən külək ağacı əyib və sınırsın deyən, ona dayaq vurublar.

Alça yemək istəyirsən, get, bazardan al, ye! Ta bu ağacı niyə sındırırsan? Gənc əməlinə peşman olduğunu bildirdi və dedi ki, bir də belə xoşagəlməz hərəkət eləməyəcək. Bax, biz hər bir hadisəyə vaxtında iradəmizi bildirsək, hər hansı insanın pis yoldan çəkənlər!

E. FAİQOĞLU



ƏDALƏT •

16 may 2025-ci il

Son illər Qax rayonunun inkişafı, xüsusilə Qax şəhərinin modern görkəm alması, qəsəbə və kəndlərdə müasirləşmə, turizmin inkişafı və bu istiqamətdə yeni istirahət mərkəzlərinin fəaliyyətə başlaması barədə sevinc dolu söhbətlər eşidilir və paylaşılır.

Adanı sevindiren əsas məqamlardan biri də budur ki, əvvəllər azsaylı qonaqları olan Qax rayonu bu gün sanki bütün Azərbaycanın diqqət mərkəzindədir. Qaxın mərkəzindən ucaqlarına qədər yeni tikilən və ya bərpa edilərək müasirləşdirilən

danışmaq istəyirəm. Qaxın ilkin şö-rəti elə buradan başlayır!

...Bir vaxtlar İlisu haqqında yazarkən keçirdiyim hissləri indi də yaşayıram. Bu izahı mümkün olmayan, tez-tez təkrarlanan bir vəqə kimidir. Bir az heyrətli, bir az qorxulu, bir az mürgülü - amma nə gözəl, amma nə şirin...

Yazırdım: Burada dayandığın yerdən dönüb hara baxsan, zirvələri buludlara toxunan dağlardan başqa heç nə görməzsən. Yalnız göy üzüdür. Bir də bu əzəmətli dağların qayalıqlarından şığıyan dəli Kürmük çayı. Dağlar bu kəndi qollarına alıb keşiyini çəkir, bəzən buludları toqquşdurub ildırımlar çaxdırır. Aydın gecələrdə o dağların zirvəsinə qalxa bilsən, göydəki ulduzlara əl uzadıb alma kimi dərmək istəyəsən. O qədər yaxın görünür ki... Bu xəyallar şəhərin alatoranında sis-dumana qarışıb insanın içində başqa bir ovqat oyadır. Orada, uzaqlarda bir yalquzaq da yol gedər...



- Ortaköhnə dağında yerləşən VII əsrə aid məscid qalıqları və qəbirsanlıq,

- Ulukörpü (XVII əsr),
- Sumuqqala (XVIII əsr),
- Ulu məscid (XVI əsr),
- Bucaq məscidi (XIX əsr),
- İstehkam qala bürcləri və təğləri,
- Yezli (Yazlıq) dağı üstündəki qalaça,
- Tovlatalada yerləşən məscid və s.

Azərbaycan hökuməti bu zəngin tarixi irsi nəzərə alaraq İlisu Dövlət

Bu sular yayda da, qışda da insanı valeh edir.

İlisu haqqında başqa maraqlı faktlar:

- 300-dən çox alim bu kənddən çıxıb.
- İçi dağ çiçəkli pendir bu kənddə kəşf olunub.
- Üç gün, üç gecə davam edən toy adəti yalnız burada yaşadılib.
- Mart ayında dağlarda tapılan "xalyar" yalnız bu ərəzidə olur.
- "İlisu sülhülüsü" xalqın özünə-məxsus mədəniyyətinin ifadəsidir.
- "Ram-Ramay" adlı şəlalənin ha-

İlisu Fenomeni: Qədimliyin Əzəməti, Müasirliyin Təntənəsi

sosial-mədəni obyektlərin sayı o qədər artıb ki, insan özünü tamam başqa bir şəhərdə hiss edir.

Sakinlər Qax rayonunun bu cür sürətli inkişafına görə hər zaman cənab Prezidentə minnətdarlıqlarını bildirirlər. Respublikanın bütün bölgələrinin inkişafına xüsusi diqqət və qayğı göstərən Azərbaycan Respub-

Sanki buradan o yana heç nə yoxdur. Dünya, kainat burada sona çatır. Kənd evlərinin səpələndiyi qayalıqlarda o qarşı dağlar da, o dəli-sov çay da, o seyrək meşələr də dünyanın son qapısında dayanan dahiyanə bir kəderdi...

İlisu Coğrafiyası və Tarixi



likasının Prezidenti İlham Əliyev son illərdə Qax rayonunun inkişafına dair bir sıra sərəncamlar imzalamış, bu gözəl diyara çoxsaylı səfərlər etmişdir.

İdarəetmədə Uğurlu Model

Qax rayonunda sakinlərin və turistlərin rahatlığı üçün mühüm işlər görülür. Rayon rəhbərliyinin əhali ilə sıx ünsiyyəti bir çox məsələlərin uğurlu həllinə imkan yaradır. Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiliyevin nümunəvi fəaliyyəti, rəhbərlik etdiyi komandanın işgüzarlığı bütün tədbirlərdə, adı məclislərdə razılıqla qeyd olunur. Bu, Prezidentin tələblərinə düzgün və səriştəli yanaşmanın bariz nümunəsidir.

İlisu: Qədim Tarixin Canlı Nümayəndəsi

Bu yazıda isə daha çox Qaxın deyil, Azərbaycanın xüsusi brendinə çevrilmiş məşhur İlisu kəndi barədə

İlisu rayon mərkəzindən 12 kilometr aralıda, Kürmük çayının sahilində, dəniz səviyyəsindən 1400 metr yüksəklikdə, eni 1-2 kilometr, uzunluğu isə 6 kilometr olan dağ yamacında yerləşir. Kəndin mərkəzi "Beşbulaq" adlanan ərəzidir. İlisu yaşayış məntəqəsi, buradakı isti bulağın adı ilə adlandırılmışdır. Bu bulaq kənddən 5-6 kilometr şimal-şərqdə, Hamamçay dərəsində yerləşən Oğlanbulaq və Qızbulaq adlı hərərəti 40 dərəcəyə çatan isti qaynaqlardır. Bu bulaqlar qədim zamanlardan yel xəstəliklərinə qarşı şəfa mənbəyi kimi tanınmışdır.

Tovlatalaya, eləcə də Dağıstanla sərhəddə yerləşən qədim Sarıbaş kəndinə aparan yola tək aşırımlı körpü salınıb.

Eni 6, uzunluğu 100 metr olan bu müasir körpü həm nəqliyyat problemlərini həll edir, həm də turizmin inkişafına töhfə verir.

Tarixi-Memarlıq Abidələri və Sultanlıq Mirası

İlisu ərəzisi orta əsrlərdən başlayaraq Cənubi Qafqazdan Dağıstana gedən karvan yollarının üzərində yerləşmişdir.

XVI əsrin II yarısından XIX əsrin ortalarına qədər İlisu sultanlığının mərkəzi olmuşdur.

Burada yerləşən tarixi abidələr:

- Qarabulaq ərəzində yerləşən Alban məbədi (VII əsr),
- Kənddən 5 km cənub-qərbdə yerləşən Çinliqala (VII əsr),



Təbiət və İlisu Dövlət Tarix-Mədəniyyət qoruqlarının yaradılması barədə sərəncam vermişdir.

Mədəniyyət, Dil və Adət-Ənənə

İlisu kəndinin dəqiq yaşı hələ müəyyənləşdirilməyib. Tovlataladakı qədim qəbiristanlıq bu kəndin çox qədim bir tarixə malik olduğunu göstərir. Daş evlər, daş yollar və daş çıxırıqlar sanki tarixlə nəfəs alır. Burada yaşayan insanlar adət-ənənələrinə sadıq qalıb, gündəlik həyatlarında bunu yaşadırlar - həm süfrələrində, həm geyimlərində, həm də özünə-məxsus danışığılarında.

Bu kəndin dili Qafqazda yaşayan digər xalqların dillərinə bənzəmir. Bu, özümüzün qədim, şivəli, saf türkcəmizdir.

Təbiət və Turizm

İlisuda yalnız Oğlanbulaq və Qızbulaq deyil, digər dadlı bulaqlar da vardır.

radan başladığı belə bilinmir - eləcə qayalıqlardan aşırıb sellənir.

Müasirliklə Qədimliyin Harmoniyası

Son illərdə İlisu kəndi həm təbiət gözəllikləri, həm də yeni istifadəyə verilmiş istirahət mərkəzləri ilə məşhurlaşmış. Burada hazırda "Eden", "Yurd", "Ulu", "Uludağ" və digər turizm mərkəzləri, "İlisu pansiyatı", "Səngərqala" istirahət kompleksi fəaliyyət göstərir.



İlisu kəndi tanınmaz dərəcədə müasirləşib, lakin keçmişini yalnız tarixi abidələrdə və xatirələrdə yaşadır.

Dağ kəndi simasından çıxaraq, əsl şəhərə çevrilir, bəli!

Məzahir ƏHMƏDOĞLU

Azərbaycanda bu veriliş Ginnəsin Rekordlar Kitabına düşdü

AZTV-də Azərbaycan şahmatının canlı əfsanəsi, beynəlxalq dərəcəli hakim Faiq Həsənovun "Şahmat klubu" verilişinin ən uzunömürlü idman proqramı kimi Ginnəsin Rekordlar Kitabına düşməsi ilə bağlı tədbir keçirilib.

Adalet.az xəbər verir ki, "Guinness World Records"un rəsmisi Şeyda Subaşı bütün məlumatların



hər tərəfli nəzərdən keçirildiyini, rekord üçün tələb olunan meyarlara cavab verdiyini təsdiqləyib və "Ginnəsin Rekordlar Kitabının" diplomunu Faiq Həsənova təqdim edib.

Gənclər və idman naziri Fərid Qayıbov, Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri QSC-nin sədri Rövşən Məmmədov, Azərbaycan Şahmat Federasiyasının prezidenti Mahir Məmmədov beynəlxalq dərəcəli hakimin şahmat sahəsində xidmətlərindən danışaraq, gənc şahmatçılar nəslinin yetişdirilməsində onun rolunu xüsusi vurğulayıblar.

Rəsmi hissəsindən sonra F.Həsənovun həyat və fəaliyyətinə həsr olunmuş "Fiqurların hakimi" filmi nümayiş etdirilib.

"Şahmat klubu" verilişi 1969-cu il martın 27-dən Azərbaycan Televiziyasında yayımlanıb.

Qeyd edək ki, Faiq Həsənov ötən ay şahmat üzrə ən uzunmüddətli kişi hakim olaraq rekord müəllifi kimi xüsusi diploma layiq görülüb.

"Son zəng"lə bağlı məktəblərə protokollar göndərilib

Son günlər 207 nominal məktəbdə baş verənlərlə bağlı komissiya yaradıldı və direktor işdən azad edildi.

Adalet.az xəbər verir ki, bunu Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil üzrə Dövlət Agentliyinin (MÜTDA) direktoru Eşqi Bağirov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O bildirib ki, hər kəsi tələblərə əməl etməyə çağırırıq.

Məktəblərə göndərilən protokollar göndərilib və ondan kənara çıxmaq olmaz. Yaradıcı və bədii hissə ola bilər. Amma valideynlərə əlavə maliyyə yük yaradan tədbirlərin keçirilməsinə yox verilməməlidir.



Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglua@mail.ru

Böyük ədəbiyyatın ELÇİNİ

Yazığının doğum gününə ürək sözüm

Azərbaycanın ədəbi mühiti-nə və bədii sözün izləyicilərinə bəlli olan bir gerçəklik var. Həmin gerçəklik də ədəbiyyatımızın cəfəkeşi, yaradıcılarından ən öndə gedənlərindən və tanıdıklarından olan Elçin müəllimin doğum günü ilə bağlıdır! Yəni, həm dolaysı, həm də birbaşa demək istəyirəm ki, bu il Elçinsevərlər özlərini ədibin yubley notunda kökləyiblər. İstər ölkəmizdə, istərsə də onun hədudlarından kənarda Elçin müəllimi oxuyanlar Azərbaycan yazıcısının həyat və yaradıcılığı özləri üçün daxilən yeniləyirlər. Bu yubley sanki bizim yaddaşımıza bir göstəriş verib və biz də həmin zəruri göstərişə uyğun olaraq yazıçı Elçini ilk hekayəsindən bu günümüze qədər cildlənən kitablarını vərəqləyirik...

Elə buradaca xatırladım ki, mənim özümə görə yazmaq vərdisim, üslubum var. Adətən kiminsə barəsində yazı yazmağa başlayanda sözün hardan başlayıb harda bitəcəyini düşünürəm. İçimdə, ağılımda olanları bir-birinin ardınca söyləyib yazımın məramını, məqsədini ortaya qoyuram. Və təbii ki, ürəyimin səsi, ağılının hökmüylə yazdığım bu yazılarda qəhrəmanıma, yazımdakı obraza münasibətimi də olduğu kimi sərgiləyirəm. Necə deyirlər, özüm hansı haldayımsa, yazım da elə onun ifadəsinə çevrilir. Düşündüyüm, dərk etdiyim nədir, necədir onu yazıram... Özgə arşını ilə, kimin nə deyəcəyi ilə yox, öz arşınının məndəki təsdiqlənmiş nəticəyə söykənib yazıram... Amma...

Amma bu gün ağılımda bir əmma var! Düşünürəm ki, mən bu yazı yükünün altından çıxma biləcəmmi? Və mən Elçin müəllimin yubleyi ilə bağlı oxucu sözünü dilə gətirməklə ölçülərdən kənara çıxmıram ki?

Bu məqamda bir zəruri qeyd etməliyəm - Bəli, bu yazını yazmaq mənim üçün çox çətindir. Çünki artıq Elçin müəllim məni tanıyır, Şuşaya, yəni Vaqif poeziya bayramlarına səfərdə onunla həmsöhbət olmaq, telefonla fikir bölüşmək xoşbəxtliyim və fürsətim olub! Bax, bu səbəbdəndi ki, hörmətli Elçin müəllimin doğum günündə bir oxucu, bir jurnalist və nəhayət, həm də bir şair kimi fikir söyləmək mənə çox çətindir.

Lakin daxili istəyimin mənə diqtəsi ilə bu yazını xalq yazıçısı Elçin Əfəndiyevin oxucusu olaraq onun doğum gününə ünvanlayıram. Və bir yazımda da vurğuladığım kimi, hələ doğulduğum Tuğ kəndində, orta məktəbdə oxuduğum illərdən tanıyıb sevmişəm Elçin Əfəndiyev yaradıcılığını.

Xüsusilə onun unudulmaz xalq yazıçımız İlyas Əfəndiyevin oğlu olduğunu biləndən sonra ürəyimdə qərribə bir hiss baş

qaldırılmışdı. Özüm-özümə sual verirdim ki, görəsən iki yazıçı bir evdə mövzuları, yazdıqlarını müzakirə edirləmi? Bir-birlərilə iki qələm adamı olaraq hansı mövzularda mübahisələri olur?

Məni qınamayın. Bu bir orta məktəb şagirdinin, bir cavan oğlanın tam səmimi duyğularından doğan sual idi. İllər keçdi və mən Elçin Əfəndiyevi həyatda da görməyə başladım.

Müxtəlif tədbirlərdə çıxışlarını dinlədim. Xüsusilə İlyas Əfəndiyev cənnətə köçüb haq-



qa qovuşandan sonra İlyas müəllimlə bağlı keçirilən tədbirlərin böyük əksəriyyətində iştirak etdiyimdən mən Elçin müəllimi orada yaxından görürdüm. Hətta bir dəfə şair dostum, qardaşım, ailəvi bağlılığım olan Çingiz Əlioğlu Milli Dram Teatrının foyesində tamaşaya gələn Elçin müəllimlə əhvallaşanda məni də yaxınlaşıb görüşməyə dəvət edir.

Bir az ehtiyatla Elçin müəllimə yaxın gəldim və salam verdim. O da əlini uzatdı... Bax, bu mənim Elçin müəllimlə Şuşa ziyarətimizə qədər olan üzbəüz yeganə görüşüm idi...

Elçin Əfəndiyev mənim üçün gözəl novellaların, xüsusilə "Baladadaşın ilk məhəbbəti"nin müəllifidi... Elçin müəllim mənim üçün "Bir görüşün tarixçəsi", "Ox kimi bıçaq", "Mahmud və Məryəm"... "Bayraqdar", "Toyuğun diri qalması", "Gümüşü furqon", "Dolça", "Ağ dəvə", "Ölüm hökmü", "Baş" romanını müəllifidi... Elçin müəllim ayrı-ayrı şəxslər barəsində xatirə yazıların müəllifidi... Hansı ki o yazılar - xatirələr barəsində söhbət açılan şəxsləri bizlərə yenidən və həm də ətraflı şəkildə tanıdır... Elçin müəllim mənim üçün düşündürməyi və inandırmağı bacaran səhnə həyatı veridiy obrazların müəllifidir... Elçin müəllim mənim üçün həm də ədəbi düşüncəylə fəlsəfi düşüncəni bir-birinə calaq edən yox, bir-birində ifadə edən yazıçı alimidi... nasir, həm də filosofdu...

Ona görə də onun oxuduğum əsərlərini demək olar ki, hamısında mən hər bir sözün arxasında ikinci və bəzən də üçüncü

sözün dayandığını görürəm. Sözlər qat-qatdı, bir-birinin arxasında dayanan insanlar kimi. Oxuduğun anda sənə adi görünür. Sonra həmin O görüntü səni yavaş və sakitcə özünə tərəf çəkir və başlayırsan gördüyünün ardınca getməyə. Gedib sonsuzluğa yox, işığa çatırsan. Sözün məbədində qaynayan o bulağın gözündə bütün rənglərin, bütün gözəlliklərin və həyatla insanın mücadiləsinin şahidi-nə çevrilirsən. Burda söhbət daha çox yaşatmaqdan, yaratmaqdan gedir. Dağıtmaq, məhv etmək istəyinə qarşı çıxmaqdan gedir. Və nəhayət, Elçin müəllimin bir nasir, bir dramaturq, bir ədəbiyyatşünas kimi oxucu önünə çıxardığı hər bir fikir, hər bir əsər dərhal müzakirə ünvanına çevrilir. Çünki təzə tərdi...

Çünki hamının dediyi formada yox, məhz Elçinin dediyi formada ortaya qoyulubdu. Bu, özünəməxsusluqdu! Bu mənə görə həm də Elçinşünaslıqdı!

Mən Elçin Əfəndiyevin oxucusu olaraq özüm üçün bir gerçəkliyi də müəyyənləşdirmişəm və o gerçəkliyi özümün haqqım kimi qəbul etmişəm. Bu gerçəklik də mənə görə, bundan ibarətdir ki, Elçin Əfəndiyev pafos yazıçısı deyil. Elçin Əfəndiyev gerçəyin, yəni oxucunun yazıçısıdır! Və mən sevinirəm ki, bu gün Azərbaycan söz məkanından kənara çıxaraq Azərbaycan ədəbiyyatını tanıdıklarının önündə Elçin Əfəndiyev də var! Bu yer onun həm haqqıdır, həm də oxucularının ona verdiyi mis-siyədir! Bu gün Azərbaycan ədəbiyyatının öncüllərindən biri olan Elçin Əfəndiyev bizim üçün, Azərbaycan üçün, ədəbiyyatsevərlər üçün yazıb yara-dır.

Bu gün ömrünün 82-ci baharını-yayını yaşayan və yazıb-yaradan Elçin müəllim barəsində ən yüksək mərtəbələrdə, səviyələrdə fikir bildirilir... münasibət ifadə olunur... təbriklər deyilir, yazılır...

Bunların hamısı da birmənalı olaraq Elçin müəllimin halal haqqıdır! Düşünürəm ki, bir vətəndaş, bir yazıçı xoşbəxtliyi Elçin müəllimin ömürlüyünü bəzəyib! Bu xoşbəxtlik də onun Şışanı, Füzulini, bütün Qarabağı işğaldan azad görməsidir! Doğum gününüz də, bu xoşbəxtliyiniz də mübarək olsun, əziz Elçin müəllim!

P.S. Çox hörmətli Elçin müəllim, inanın ki, sizə ünvanladığım bu kiçik yazı istəklərimin tam səmimi ifadəsidir. O sizə layiq olmasada, hər halda, mən oxucunuz kimi yaradıcılığınızla bağlı düşüncələrimi çatdırmağa çalışdım...

Adətən öz-özümə söhbət etməyə, xəyallarımın baş-başa qalmaqda, xatirələrimin izinə düşüb getməyə və bir də şəkillərə baxıb... onların səsinə eşitməyə elə öyrəşmişəm ki, demək olar ki, bu dediklərimdən uzaqda nə dinclik tapa bilərəm, nə də qərar tuta bilərəm. Sanki kompüter kimi, robot kimi proqramlaşdırılmışam. Məhz bu çevrənin içərisində yaşamaq (əgər bu yaşamaqdisa-Ə.M.)... yaşadığıca da həmin o çevrənin özünü dü-özünle yaşatmaq bir ayrı dünyadır, bir ayrı ömürdü, onu yaşamaayanlar bilməz. Yaşayanlar da özləri kimi bilir, mənim kimi yox.

Ona görə də dostlarla, doğmalarla, duyğusal oxucularla həmsöhbət olanda, üz-üzə gələndə müxtəlif suallar çıxır ortaya. O sualların da əsas qayəsi mənim nostalji duyğulardan uzaqlaşma bilməyimdirdi. Demək olar ki, bu və ya digər formada mənə yalnız dü-

*Qaşlarının bir tərəfi ayılsa -
Lap başına, "cin də vursa", incimə!*

*Ağarıbdı telim kimi, ağılm da,
Maraqsızdı, həyat adlı nağılım da!
Mənle keçən bu illərin axırında -
Qazandığın kül, ya qorsa, incimə!*

*Fərəhlənmək... kədərənmək nisbidi,
Baxışlar buz, göz yaşına istidil!
Bədənizdi, Əbülfət də ismidil -
Sevdin mənə? - deyib sorsa, incimə!*

Yəqin ki, bu nostalji duyğulara köklənmiş pıçıltılar öz-özlüyündə azdan-çoxdan nəyəsə dedim. Və həmin o azdan-çoxdan deyilənə də hamı olmasa da, beş-on adam dinlədi...o dinləyənin də beşi-üçü yəqin ki, qəbul etdi...

Yazı adamlarının bir-birinə doğmalığı onların qələmini şərafətləndirən sözdən keçir. Belə götürəndə, söz var, mövcuddur və ondan hər kəs bacarıqlığı qədər istifa-

Söykəndiyim söz barəsində SÖZ

nəne bağlılıqda ittiham edirlər. Ordana qopa bilmədiyimi, oranı özümə daşdığımı söyləyirlər... olsun!

Bəli, mən bir Allah bəndəsi olaraq əlimi ürəyimin üstünə qoyub, Allahın və sənə qarşısında etiraf edirəm ki, günahlardan xali deyiləm. Mən də harda, nədəsə günahım olduğumu Allah da, sən də bilirən və mən də etdiyim günahların cəzasını zaman-zaman çəkmişəm və bu gün də çəkirəm. Heç vaxt da cəzaya görə asi olmamışam. Düşünmüşəm ki, dərd qar-daş üçün olmadığı kimi, cəza da dağ-daş üçün deyil. Deməli, dərd də, cəza da insan üçündür. Əgər bir insan, bir Allah bəndəsi kimi varamsa, ayaqdayımsa, dər-də də çəkməliyəm, cəzanı da. Özü də mənim inancıma görə, Allah dərdi çəkənə verir. Deməli, dərdi çəkən də Allahın sevdidiyi bəndələrdəndir. Adətən, biz sevdidiyimizi, çox istədiyimizi daha tez-tez xatırlayırıq. Daha tez-tez onların adını çəkirik, onlarla bağlı hansısa bir addımı atırıq. Deməli, uca Yaradan da dərdi o adama verir ki, onu tez-tez xatırlayı, onu tez-tez yada salıb mükafatlandırır. Təbii olaraq bu xatırlanma, bu mükafatlandırma mərasimi nə canlı yayıma çıxarılmış, nə də hansısa bir rəsmi fərmanla, sərəncamla elan edilmir. O Allahla bəndənin arasında olan bir gözə-görünməz tele-körpünün bağlantısından üzə çıxır. Və deməli həmin tele-körpüdənin insanın varlığına, ruhuna, ürəyinə axıb gəlir tanrının istəyi, verdiyi hədiyyəsi. Bax, həmin an insanın ürəyi işığa dönür. Çünki onun bütün varlığı həmin an Allahın ovcunun içində olur. Xoşbəxt anların isə yozumu yoxdur. Onu olduğu kimi yazmaq da hələ heç bir bəndəyə qismət olmayıb. Odu ki, mənim söylədiklərim, yazdıqlarım sənə qəlbinə dəyməsin. Inciməyəsən və biləsən ki, bütün hallarda sən əsl mahiyyətdəsen. Olanların şah damarından. Hətta sənə yazdığım "İncimə" şeirində dediklərim də bir pıçıltı olaraq təsəlli üçün deyil, sadəcə həmin o anın bir iştirakıdır. Mən yazmışam ki:

*Bura şəhər, sən də sakit və həlim,
Səsim, küyüm səni yorsa, incimə...
Kənd havalı bir damarım, bir əlim -
Bir nimçəni salıb qırsa... incimə!..*

*İstəmirəm göy titrəyə, yer əsə,
Sübh oyanıb toxunanda nəyəsə...*

de edir. Amma bu o demək deyil ki, bütün danışanlar bir-biri ilə doğmadı, qohumdu, əqrabadı. Lakin şairlərin, yazıçıların, ümumiyyətlə, söz adamlarının qovuşma nöqtəsi olan Söz qələmədən-qələmə, ruhdan-ruha daşıyır o istiliyi, o əlaqəni. Və nəhayətdə, ortaya məhz söz adamlarının doğmalığı gəlib çıxır. Mənə görə bütün söz adamları bir dünyanın təmsilçiləri, bir ailənin üzvləridirlər. Təbii ki, ailədə hamı cüssəliyi, boylu-buxunlu, şəliqəli, səhmanlı və hamı da eyni məntiqli, düşüncəli olmur. Deməli, bu da, əgər yozum etsək, məntiqə yanaşsaq, onda göstərir ki, söhbət bir dünyada (yəni, söz adamlarından - Ə.M.) cəm olan adamlardan gedir. Titullar da, oxucu sevgisi də, gündəmdə olmaq da, hətta oxucu məktubu almaq da məhz həmin o bir dünyanın təmsilçisi olanların sözünün qiymətidir, mükafatıdır. Ona görə də paxıllıq, xainlik, biganəlik, etinasızlıq, lap elə gizli və ya açıq qeybətlər, qarayaxmalar, halal sözün sahibinə heç vaxt yapışmır. Necə deyirlər, yel qayadan heç nə aparmır. Bu məqamda yadıma indi oxuyacağınız misralar düşür:

*Yenə ürəyimi qəm çəkir dara,
Üzüm gün batana, yolum gecəyə.
Üstümə çəkilən boylar qara -
Sağım mənə gülür, solum gecəyə...*

*Alqış dilimdədi, dua qəlbimdə,
Min illik sevgiyə yuva - qəlbimdə!
Gözələrin görənə duya qəlbimdə -
Əlim sübhə açıq, qolum gecəyə!..*

*Tanıdım, vuruldum, bildim sirr səni,
Seçdim Qıblə səni, bildim Pir səni!
Yuxuma gətirir hərdən Bir səni -
Bu xətrə qoy qurban, olum gecəyə!*

Bir az da həmsöhbət olduq, bir az sözün məclisində üzbəüz oturdıq. Bilmirəm sizə xoş gəldimi, ya yox. Amma bütün hallarda mən elə özümü götürüb gəlmişdim görüşünüze. Və bu gelişimin də səbəbkarı Allahım və Sən idin. Ona görə də gəlməyə bilməzdim. Və əgər gəlməsəydim, bunun özü də günahlarıma bir günahın da əlavəsi olacaqdı.

Bu anda, bu yerdə zənnimcə susmaq lazımdı... susub sözün cavabını gözləmək lazımdı! Susub söykəndiyimiz sözün cavabını.

Əbülfət MƏDƏTOĞLU



Mənim bildiyimə görə ədəbiyyat həm də həyatı oxucuya təqdim edən bir vasitədir. Yəni qələm adamı, söz adamı gördüyünü qələmlə, sözlə şəklini çəkib oxucuya çatdırır. Təbii ki, bu adi tablo deyil. Necə deyirlər, divardan asırıq. Çünki onun "dil"i var. Yəni ədəbiyyat həm də danışır.

Bunu obrazlı desəm, ədəbiyyat həm də danışan şəkildə. Və onu da hər kəs bacardığı formada, üslubda danışdırır.

Ustadlar, dünya şöhrətli söz adamları, oxucunun sevdiyi sənətkarlar məhz bu qəbildəndir. Onların ədəbi nümunələri əvvəldə vurğuladığım kimi danışan şkilləri oxucu-

ni oxudum. Və yenə düzünü deyəcəm, hekayəni oxuduqca gözümün qarşısına indi təqaüddə, istefada və yaxud zərən vəzifədən kənarlaşdırılmış tanıdığım adamlar gəldi. Onlarla söhbətlərim qulaqlarımda səsləndi və bir daha əmin oldum ki, İsmayıl Qarayev mövzunu, qəhrəmanları göydən, özge planetdən götürməyib.

O, bizim içimizdə olanları, bizi idarə edənləri görüb, izləyib və onları özünün qəhrəmanlarına çevirib. Bax, elə cəmi 5 vərəqlik bu hekayədə olan detalları bir-bir diqqətinizə təqdim edirəm. Siz də oxuyun, xatınlayın, yaxud da gözünüzün önünə gətirin:

müdirin işdə - kabinetində olmasından istifadə edib "qazanca" çıxıb-
dır. Burda da bir dialoqun şahidi oluram. Və o qədər inandırıcı dialoqdur ki, buna ancaq təbəssümlə qiymət vermək olar. Uzun illər vəzifələrdə işləmiş yoldaş Nəzirov piyada gəzib-dolaşanda çox məqamların, əslində isə yaşadığımız həyatın şahidi olur. Çox hadisələr ona elə təsirlər göstərir ki, o sanki yəndən bir həyat məktəbi keçir. Məcbur olub, kürəkəninə zəng edir ki, sürücünü göndər, mənə evə apar-sın və evə gələndə də bütün baş verənləri yaratdığı auranı, psixoloji yükü "Səfillər" romanını vərəqləməklə, ordakı müəyyən detalları

Məzahir ƏHMƏDOĞLU

XAÇAPURI



Mən bu sözü ilk dəfə uzaq tələbək illərində, eləcə ilk dəfə Tiflisdə olarkən eşitmişdim doğrusu. Günortası üstü dostumla yeməxanada hədsiz istiotlu xörəyi ilk tikələrdən kənara çəkməli oldum. Belə bax həmin o xaçapuri təklif etdilər. Xəmirə bişirilmiş pendirli xaçapuri birtəhər yeyib aclığımı və özümü aldatdım. Axşamsa dəmiryolu vağzalının yaxınlığındakı restoranda donuz kababı yedik, gürcü çaxırı ilə. O vaxtlar hələ müsəlman deyildim. Donuz əti də, düşəndə qaban əti də, kolbasalar da yeyirdim. Sovet rejimində, 70-ci illərdə nə müsəlmançılıq?

İndi mən milli mətbəximizin dünyada tayı-bərabəri olmadığını heç kimə sübut etmək istəmirəm. Sadəcə bu xaçapuri əhvalatını xatırladan özəl bir səbəb var.

Son vaxtlar Bakıda və bir çox rayonlarda az qala dövrəxalaları da üstələyən xaçapuri bumu baş qaldırıb. Hətta sifarişlə evlərə də daşıyırlar bu pendirli bişmiş xəmirli çörəyi. Artıq müsəlman kimi yaşasam da millətdəki bu həvəsi anlama bilmirəm. Çünki bizim mətbəximizin bişirilmə üsuluna görə xaçapuridən çox-cox, hətta müqayisə olunmaz dərəcədə başqa təamları var. Göy qutabı, ət qutabı, balqabaq qutabı, şor qutabı... Nəyə görə bu cür milli "xaçapuri"lərimiz "ola-ola gürcülərin o qədər də üstün sayılmayan mətbəxinə əl uzadırdıq. Hanı bizim milli kulinariya mütəxəssislərimiz, hanı dietoloqlarımız, mühafizəkar aşpazlarımız?

Haradasan Tahir Əmiraslanov?

Ayrı-ayrı xalqlar bizdən öyrənir, hətta respublikamıza turist kimi səfər edib eşitdikləri, dadını bildikləri Azərbaycan mətbəxinin zənginliyindən həzz alır, öyrənməyə də çalışırlar. Bizlərsə indi xaçapuri eşqindəyik.

Mən hələ doğma Türkiyəmizin özündə əslən Ərdahanlı olan bir aşpazla mətbəximiz haqqında səmi söhbəti də unuda bilmirəm. Adam deyirdi ki, sizin qoyunların dadını heç nə verə bilməz. Yarpaq dolması, düşbərə, dovğa, plov, sülhül, ləvəngi, hind toyuğu kababı, balıq uxası... heç müqayisəyə gəlməz. Bu tərifləri və milli mətbəximizin üstünlüyünü mənim xətrimə demirdi. Heç demə bu xörəklərin əksəriyyəti Ərdahanın özündə də bizlərdə olduğu kimi hazırlanır və bunun çox dərin kökləri olduğunu səmimiyyətlə mənə söyləyirdi.

Ərdahanda türklər, kürdlər və vaxtilə bu yerlərə köç etmiş həmvətənlərimiz yaşayırdı. Onlar Azərbaycan mətbəxinin gözəl ənənələrini nəsil-dən-nəsilə ötürərək yaşatmaqdadırlar. Hətta danışdığım dilimizdəki bəzi sinonimləri də. Ərdahanlı mənə soruşdu ki, sizdə də "nəsil-necəsən" əvəzinə "hancarısan" deyirləmi?

Gürcü dilində xaçapuri yaxşı səslənir, hətta çxam-beli də! Gürcü xalqına da böyük hörmətim var. Ancaq axtarsan onların da ağzını dada gətirən lap qədimlərdən bizim Borçalı camaatımız olub. Bir zamanlar az qala bütün Gürcüstanın bostan-tərəvəzinə, mal-qara, ağartı məhsullarını Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılar yetişdirib. Biz də durub ilin-günün bu vaxtında "xaçapuri" sevləri açıırıq...

P.S. Eh, batano Dumbadze, ruhun şad olsun! Heç sizin o tərifləndən küp çaxırlarınız da bir şey deyilməmiş. İndi bizim Savalan və Meyseri şərablarımız İtaliyaya, Fransaya, İspaniyaya qədər gedib çıxır. Müsəlman olsam da hərdən xəlvətə salıb bir qədəh içmək keçir könlümdən. 75 ya da 57 qram... (bu ölçü vahidlərinin sirrini sənə və əsərlərinə çox sevən şair dostum öyrədib mənə).

Bağışla mənə, ustad! Elə xaçapuriyə bağışla...

Saakaşvilinin oğlu ABŞ-yə getdi

Gürcüstanın Vahid Milli Hərəkət Partiyasının nümayəndə heyəti ABŞ-a səfərə başlayıb.

Adalat.az "Novosti-Qruziya" partiyasının mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki, nümayəndə heyətinə Gürcüstanın həbsdə olan üçüncü prezidenti Mixail Saakaşvilinin oğlu Nikoloz Saakaşvili də daxil olub. Səfərin məqsədi Bidzina İvanişvili və onun ətrafına şəxsi sanksiyaları nəzərdə tutan "MEGOBARI" Aktının vaxtında qəbulunu təmin etmək üçün" Senatda görüşlər keçirməkdir.

Gürcüstanın keçmiş hakim partiyası bağlanmaq təhlükəsi ilə üzləşib. "Gürcü Arzusu" ona "Nürnberg məhkəmələri" vəd edir, keçmiş hakimiyyətin hərəkətlərini araşdırmaq üçün komissiya yaradıb və ilin sonuna kimi UNM-ni konstitusiyaya zidd partiya elan etməyi və onun fəaliyyətini qadağan etməyi planlaşdırır.



nu məhz həmin mühitə çəkib aparır. O mühitin iştirakçısına, şahidinə çevirir.

Bəzən bir oxucu olaraq mənə elə gəlir ki, oxuduğum hekayə, povest, roman, şeir elə mənim şahidi olduğum hadisədi, mənim iştirak elədiyim hadisədi.

Sadəcə müəllif bunu bir az da rəngarəng edib, bir az da mənə yaxınlaşdırıb bədii vasitələrlə. Ona elə bir naxışlar vurub ki, ayrılı bilmirəm.

Mən Azərbaycan ədəbiyyatını bütün nəsilərdən olan müəlliflərini maraqla oxuyuram. Və mənim üçün "dünənə ədəbiyyatı" söhbəti yoxdur.

Nəsirde Mirzə Fətəlidən tutmuş bugünkü müəlliflərə qədər, poeziyada Nizamidən, Füzulidən üzü bu tarixə qədər bəyəndiyim, sevdiyim kifayət qədər yazıçı, şairlərimiz var. Və mən onların yaradıcılığını izləməklə yanaşı, həm də onlardan öyrənir və böyük həvəslə də kitablarını evimdə, kitabxanamda əzizləyirəm.

Elə dünən, sabah-sabah yenə kitablara diqqət yetirdim və kitabın adı dərhal diqqətimi çəkdi - "Piyada".

Adətən bu sözü eşidəndə dünyasını dəyişən atam yadıma düşür. O, bir nəfərlə bağlı nə isə deyəndə mütləq vurğulayırdı ki, "Bala, o piyada adamdı". Digər tərəfdən "piyada" sözü mənə şahmat taxtını xatırlatdı. Hər iki maraqlı çıxış edərək əlimi uzadıb kitabı götürdüm. Bu, mərhum yazıçımız İsmayıl Qarayevin hekayələr kitabı idi. Adı da "Piyada".

Kitab 2005-ci ildə "Çinar-Çap" nəşriyyatında Qoşqar İsmayıloğlunun tərtibatı ilə çap olunub. Düzünü deyəcəm, məhz kitabın adına görə elə birinci "Piyada" hekayəsi-

1. Nazir kabinetini
2. Nazirin katibəsi - bəzəkli bir xanım telefonda kiminləsə danışır, qəbula gələnlər onun heç vecinə də deyil, arada masanın üstündəki güzgüyə göz yetirir, saçını sığallayır və bu vaxt daxili telefon zəng çalır və o da nazlıca-nazlıca dəstəyi götürüb nazirlə danışır bu vaxt qəbul otağında olanlar növbə üstündə bir-biri ilə dartışır. Hamı birinci olmaq istəyir. Günlərlə gəlib getdiklərini söyləyirlər. Kənardan kimsə gəlib katibənin üzünə gülümsəyir, halını soruşur, o da məmnuniyyətlə həmin o adamı növbəsiz içəri keçirir. Narazılıq edənlərə də bu nazirin qohumudur deyir. Təkrar içəridən zəng gəlir. Katibə əsəbi şəkildə hansısa bir sənədi deyindəyində axtarır. Lap bu vaxtı yaşlı, abırlı, səliqəli geyinmiş bir nəfər yaxınlaşır. İçəri keçmək istədiyini bildirir. Katibə onun üstünə çıxmır.

Adınızı deyin, növbəyə yazılın. Həmin şəxs adını deyir. Amma soyadını demir. Katibə israr edir. O da bildirir ki, elə adı yazın. Və oturub kənarda növbəsini gözləyir. Bütün xatırlamalar da məhz həmin andan başlayır. Bu yaşlı adam da uzun illər ən yüksək vəzifələrdə işləyib.

Onun da neçə-neçə katibəsi olub. Və indi düşünür ki, yaqın elə onun qəbul otağında da bu cür hadisələr baş verib. O da kiminsə haqqının tapdalanmasına, kiminsə aylarla qapı daldında qalmasına görə günah sahibi olub.

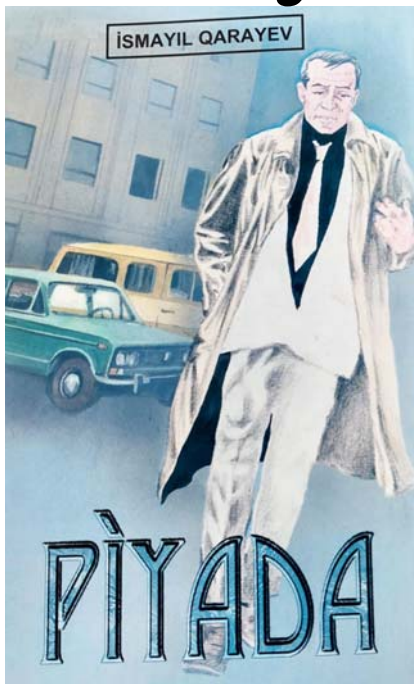
Elə bu xəyalların içərisində qəbul otağına gələn nazir müavini onu görür və tez ona tərəf dönüb Salman Cavadoviç, siz burada niyə dayanmısınız, niyə gözləyirsiniz? Yoldaş Nəzirov buyurun, deyir.

Salman Cavadoviç isə öncə o yaşlı qarını içəri apar, qoy dərini desin - söyləyir.

Və beləcə bütün nazirliyə xəbər yayılır ki, qəbul otağındakı kimdir. Salman Cavadoviç qəbuldan çıxıb dayanacağına gəlir. Taksici gecikir. Avtobusda basabasdı, minmək mümkün deyil. Bu zaman bir "Qaz-24" dayanır. Sürücü him-cimlə hara gedirsiniz, aparım, - deyir. Salman Cavadoviç "Qaz-24"ə əyləşir, bazara gedəcəyini deyir. Sürücü hansı bazara deyə soruşur. O da öz növbəsində:

- Hansı məsləhətdirsə ora apar.

Salman Cavadovic fikirləşir ki, yaqın sürücü də onu tanıyıb. Amma son anda məlum olur ki, sürücü



təkrar oxumaqla sakitləşməyə çalışır. Sonra xanımı Nisədən çay istəyir. Və elə "Səfillər"i oxuya-oxuya da Nisəyə deyir ki, uzanacam, üstümə bir şey sər, piyada çox gəzdirdim, yoruldum.

Vurğulamaq istəyirəm ki, hekayənin bura qədər olan bütün təsviri, bütün təqdimatı hər gün olmasa da, tez-tez qarşılaşdığımız bir həyat mənzərəsidir. Amma mənə görə hekayənin yozumu, həllümi, demək istədiyi məhz PIYADALIQDIIII. Yəni piyada gəzmək yox, həyatdan, cəmiyyətdə baş verənlərdən uzaqda qalmaqdı.

Gəncliyindən təqaüdə çıxana qədər vəzifələrdə olmuş Salman Cavadoviç piyada gəzdirdi və bir də gözləmə otağında olduğu məqamda adamlardan, cəmiyyətdən nə qədər uzaq düşdüyünü anlayır. Onun anladığını isə İsmayıl Qarayev həm hekayənin adı ilə, həm də piyada gəzməyi ilə bizə çatdırır. Və nəhayət, Nisə xanım da ərinin üstünə bir şey sərəndə onun dediyi sözü təkrarlayır:

- Kürəkənə zəng vur, işdən sonra bizə gəlsin, özü də piyada gəlsin.

Bəli, bax, yazıçı məharəti, yazıçı peşəkarlığı və həm də kiçik bir hekayədə həyatı təqdim etmək qüdrəti budur.

Düşünürəm ki, bu gün kabinetlərdə əyləşənlərin çoxuna, lap çoxuna piyada gəzmək məsləhətdi. Həyatı, gerçəklikləri görmək üçün!!! PIYADA olmamaq üçün!!!

Əbülfət Mədətoğlu

"PKK-nın ləğvi Türkiyə üçün 4 səbəbdən çox əhəmiyyətlidir"

Türkiyə mətbuatı məlumat yayıb ki, PKK terror təşkilatı özünü buraxdığını elan edib. Məlumatla görə, qərar terror təşkilatının mayın 5-7-də keçirilən 12-ci qurultayında edilib: "Qurultay PKK-nın təşkilatı strukturunu ləğv etmək və silahlı mübarizəni dayandırmaq, bununla da PKK adlı təşkilatın fəaliyyətinə son qoymaq barədə qərar qəbul edib".

PKK-nın fəaliyyətini dayandırmasının əhəmiyyəti ilə bağlı siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zaur Əliyev Adalet.az -a danışib.

- Zaur müəllim, PKK uzun illərdir Türkiyənin taleyində qanlı, faciəli olaylara imza atan ən böyük və təh terror təşkilatı olaraq fəaliyyət göstərrib. Bu gün ləğv edildiyini elan bu ter-



ror təşkilatının işini dayandırmasının əhəmiyyətini oxucularımıza açıqlam-
ğınızı xahiş edirik.

- Hamımıza məlumdur ki, bu terror qruplaşmasını ABŞ yaradıb . Yaratma-sında səbəb isə məhz Türkiyəni zəiflət-mək, bu dövlətin milli təhlükəsizliyinə təhdid yaratmaq olub. Bu da məlumdur ki, Ankara NATO müttəfiqi olsa da, heç vaxt Ağ evdən asılı olmayıb, hər zaman öz qərarlarını özü verib, müstəqil siya-sət yeridib. Bundan narahat olan Ağ Ev PKK kimi bir təşkilat yaradaraq onu Tür-kiyədə Suriya və İraqda yerləşirdi. Uzun illərdir, PKK terror qruplaşmaları Türkiyə üçün ən əsas problemlərdən bi-ri olub.

- Bəs Türkiyədə yaşayan bir belə xaini ABŞ bir yere necə yığa bildi?

- Türkiyə dövlətinə qarşı ara qarışıd-ricı münasibət bəsləyənləri tapmaq ABŞ üçün elə də çətin olmadı. 1974-cü ildə Ankara Yüksək Təhsil Dərnəyi (AYÖD) adlı gənclik təşkilatı içərisində fəaliyyət göstərən Abdullah Öcalan, Kəsrə İldırım (Öcalan), Haqqı Karaer, Cəmil Bayık, Kamal Pir adlı şəxslər An-karanın Tuzlucaıyır səmtində etdikləri bir yığıncaqla təşkilatın ilk təməllərini atdılar.

Təşkilat ilk fəaliyyətini Diyarbakır, Şanlıurfa, Qaziantepdə başladı. Ona görə bu ərazilərdən başladılar ki, orada problemlər çox idi və narazı insanlar da xeyli idi. Məsələn, Qaziantepdə sənə-yenin inkişafıyla birlikdə bu şəhərə yox-sul işçi sinfinin sıx köçü, Diyarbakırda keçmişdə yaşanmış olan bir üsyan hərə-kətləri, Şanlı Urfada isə feodal qurulu-şun davam etməsi təşkilatı tez bir za-manda möhkəmlətdi.

Xəyanətin ilk addımı isə 27 Noyabr 1978 -ci il tarixində təşkilat üzvləri tərə-findən Diyarbakırda edilən yığıncaqla KADEK (Kürdüstan İşçi Partiyası, Parti-yaya Karkaren Kürdüstan) elan edildi. 1980-ci ildə Türkiyədə başlanan həbs-lərlə bağlı olaraq Diyarbakır Həbsxana-sında PKK-nın say tərkibi çoxalmasına zəmin yarandı. PKK mərkəz komitəsi üzvü Kamal Pirin -"Kürdüstan azadlıq mübarizəsinin üreyi Diyarbakırda Di-yarbakırın üreyi də zindanda atmaqda-dır".- ifadəsi PKK-rın sıx olaraq olduğu həbsxanaların bir təhsil mərkəzi halına

gətirilmiş olduğunu göstərməkdədir. Yeni, artıq bu terror təşkilatı beyinləri yumaqla özünü möhkəmlətməkdə idi.

- Elə bu möhkəmlənmədən sonra Abdullah Öcalanın göstərişi ilə PKK-lıların silahlı hücumu oldu. 15 avqust 1984-cü ildə Siirtin Eruh və Hakkari-nin Şəmdinli rayonlarındakı terror böyük, amma təhlükəli bir məqsəd-dən xəbər verirdi. PK-nın törətdiyi ilk qanlı olayda 3 nəfər öldü, 8 nəfər ağır yaralandı...

- Və elə hən tarixdən başlayaraq PKK-lılar Türkiyə dövlətinə qarşı silahlı basqın, terror və hücumlara bşlayıb. Türkiyənin hər hansı bölgəsində baş verən faciədə məhz bu silahlıların rolu olub.

- Maraqlıdır ki, təşkilatın yaranma-sı ilə silahlanmaları eyni vaxta düşür.

- ABŞ və Fransasın "çəti-ri" altında güclənən PKK da, YPG təcili silahlandırıldı. Xü-susən , Co Bayden adminis-trasiyası dövründə bu proses daha intensiv həyata keçiri-lib. Xatırlayırınsızsa, ötən il, ABŞ Suriyada fəaliyyət gös-tərən PKK terror təşkilatına 60 zirehli maşından ibarət hərbi texnika və təchizat göndərdi. 2021-ci ildə isə ABŞ PKK -ya ümumilikdə 240 TIR hərbi yardım gön-dərdi. Baxmayaraq ki, Avro-pa Birliyi 2004-cü ildə PKK-nı terror təşkilatı kimi tanı-yıb. Bundan başqa, NATO-

nun müxtəlif sənədlərində və bəyanatla-rında PKK terror təşkilatı kimi qeyd olu-nurdu.

- Yəqin ki, ödən il ABŞ PKK-ya silah yardımı edəndən sonra Ankara-da terror hadisəsi baş verdi və bunun nəticəsində 4 nəfər dinc insan həlak oldu, 14 nəfər yaralandı.

- Demək olar ki, Türkiyədə dinc in-sanlar hər zaman harda, nə vaxt terrora tuş gələcəyinin həyəcanını keçiriblər. Məsələn, insanlar rahat şəkildə, turistlər arasında populyar olan İstanbulda - Sul-tanəhməd meydanından keçdikləri mə-qamda Suriya əsilli hücumçu özünü partlatdı. Xatırlayarsınız....2016-cı ilin 12 yanvarında... Hadisə nəticəsində 11 nəfər günahsız insan öldü, 15 nəfər ya-ralandı. Bu və digər qəfləti terrorlar in-sanlar arasında böyük bir təlaş və gü-vənsizlik yaradırdı.

PKK-nın ləğvində ən mühüm mə-qamlardan biri budur ki, dinc vətəndaş-lar ölkəsində güvənə, rahatlıqla, terror qorxusu olmadan hərəkət edəçəklər.

İkincisi - ABŞ-ın Türkiyənin müstə-qilliyinə müdaxiləsinin rıçaqlarından bi-rinin aradan qalxması ən mühüm amil-lərdəndir. Üçüncüsü Türkiyə artıq ter-rorla mücadilə üçün nə iqtisadi nə də hərbi itkilərə məruz qalmayacaq.

Türkiyənin PKK-nın bitirilməsinə sərf etdiyi büdcədən ayrılmış vəsait artıq öl-kənin inkişafına yönələcək.

Dördüncüsü Türkiyədə yaşayan xal-qlar arasında intiriqa və ədavət soyuya-caq. Kənar qüvvələrin təşkil etdiyi , kö-rüklədiyi, "kürd-türk problemi" getdikcə zəifləyəcək .

Bütün bunlardan vacib isə mehmet-çiklər şəhid olmayacaq! Qüdrətli Türk ordusu zəifləməyəcək! Bilirsiniz ki, ABŞ-da yerləşən "Global Firepower" 2024-cü il üçün dünyanın ən güclü ordu-larının siyahısı açıqlayıb və qardaş Tür-kiyə dünyada 8-ci, Yaxın Şərqdə 1-ci yerə layiq görülüb. Yəqin ki, PKK-nın ləğvindən sonra Türkiyənin ordusunda daha böyük irəliləyişlər olacaq! Biz bu-na əminik, biz bunu arzulayıyıq!

- Ətraflı və maraqlı açıqlamalara görə, təşəkkür edirik..!

Söhbətləşdi:
Əntiqə Rəşid

"Məktəbdə..." layihəsinin növbəti görüşü mayın 8-də paytaxtdakı 336 nömrəli tam orta məktəbdə keçirilib.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi tərəfindən real-laşdırılan layihənin bu dəfəki qonağı millət vəkili, yazıçı Aqil Abbas olub.

Tədbir dövlət himni ilə başlayıb, ardınca şəhid-lərin müqəddəs ruhları bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Sonra isə millət vəkili Aqil Abbas çıxışı ilə tədbir da-vam edib. O, bu görüşə millət vəkili kimi yox, da-ha çox yazıçı kimi gəldiyini söyləyib:

"İlk olaraq diqqətimi çəkən bilirsiniz nə oldu? Burda Dövlət himni səslənən zaman məktəbəli-lər himni özləri oxudular. Bu çox gözəldir. Burdan si-zin səsinizi eşitdim. Buna görə sizə və müəllimlə-rinizə təşəkkür edirəm. Mən də müəllim işləmi-

Millət vəkili, yazıçı Aqil Abbasla görüşdən reportaj

şəm. Bilirəm ki, müəllim çox əziyyətli peşədir. Müəllim işləyəndə gördüm ki, əsəblərim üçün bu peşə mənə uyğun deyil. Həm də mən yazıçı idim, jurnalist idim axı. Qəzeti də çox sevirdim. Ona gö-rə bu sahəyə üz tutdum. İndicə jurnalist xanıma dedim ki, mən bura yazıçı kimi gəlmişəm, millət vəkili kimi yox. Demək olar ki, 30-a yaxın kitabım çap olunub. Kitablarımdan gətirmişəm ki, şagird-lərə hədiyyə edim. Kim əlaçdırsa, ona kitab veril-sin. Nəzərə almaq lazımdır ki, 300 şagirdə kitab gətirə bilmərəm. Bir-ikisini məktəbin kitabxanası-na qoysunlar. İstəyənlər ordan götürüb oxusun. Sizin suallarınıza cavab verməyə gəlmişəm. Bir sözlə, sizinlə söhbətləşməyə gəlmişəm. Nə istə-səniz soruşa bilərsiniz. Sizə səmimi cavab verə-cəm. Fikirləşib danışmıram, ürəyimdə nə var, onu deyirəm".

Məktəbin 10-cu sinif şagirdi Aysel Xəlilovanın "Cıdır düzündən baxanda vətən necə görünür" sualını özünəməxsus cavablandıraraq yazıçı, həm də həmin şagirdə o səfəli yerlərə getməyi arzula-yıb:

"Cıdır düzündə olmaq xoşbəxtlikdir. Ordan da baxanda vətən əl içi kimi görünür. İndi oralar lələ-li, nergizli bir cənnətdir. Şuşalısan, hə? Qismət ol-sun, o yerlərə gedəsən. Orada yaşayasan, onda nə demək istədiyimi anlayarsan".

Digər 10-cu sinif şagirdinin "Ümummilli lider Heydər Əliyev siyasətinin cizgilərini sözlə necə izah edərsiniz" sualına yazıçı belə cavab verib:

"Heydər Əliyev gəldi və Azərbaycan dövlətini qurub-yaratdı. Özünün gözəl bir sözü vardı: "Azər-baycan dünyaya günəş kimi doğacaq". İndi Azər-baycan dünyaya günəş kimi doğub. Və bu qələbə-lərimiz- 2020-ci il qələbəmiz Heydər Əliyevin qur-duğu ordunun, apardığı siyasətin nəticəsidir. Hey-dər Əliyev həmişə deyirdi ki, biz Qarabağı azad edəçəyik. Ağdamlılar, şuşalılar, laçınlılar- hamınız öz evinizə gedəcəksiniz. Bizim bu arzumuzu Hey-dər Əliyevin siyasətini davam etdirən Cənab Pre-zident İlham Əliyev həyata keçirdi."

Məktəbli Aytac Həsənova isə "Ağcəbədidə do-ğulub, Ağdamda yaşamısınız. Yəqin ki, işğaldan sonra Ağdama gəlmisiniz. Xatirələrinizdəki Ağ-damla, yenidən qurulan Ağdam arasında fərq nə-dir" sualı ilə yazıçıya üz tutub:

"Mən əslində elə Ağdamda doğulmuşam. Bi-zim kənd -Bayat kəndi zamanında Ağdamın kəndi olub. Sonra rayonları böləndə olub Ağcəbədinin kəndi. Amma 3-cü sinifə keçəndə Ağdam köçdük. O vaxt Ağcəbədi kənd idi, amma Ağdam şəhəri idi.

Ona görə də atam Ağdamda yaşamağı seçdi. Ağ-damda 10 orta məktəb, rus məktəbi ,kino-teatr , mədəniyyət evi, musiqi məktəbi, dörd texnikom vardı. Və şəhər də abad idi. Ağdam bizim kəndə çox yaxın idi, amma Ağcəbədi ilə aramızda 32km məsafə var. O Ağdamın bir başqa ətri var. Yeni qurulan Ağdamın da başqa ətri olacaq."

Məktəblilərdən birinin "Dolu" romanı ilə bağlı sualına cavab verən yazıçı, eyni adlı filmin dava-mının olacağını söyləyib:

"Dolu" romanında da, eyni adlı filmə də məğ-lub olmuş bir xalqın taleyini yazmışam, amma sonda qələbəsin yazmışam ki, piyada gedirlər Ağ-dama. Şəhidlər komandirə qoşulurlar gedirlər Ağ-dama. Yeni şəhidlər ölməyiblər. İlk məqsədim bu-nu millətə çatdırmaq olub. Və filmdən 8 il sonra həmin yol ilə biz piyada Ağdama getdik. Yeni mə-



nim yazdıqlarım həqiqət oldu. Əsərin yox, amma filmin davamını yazmışam. Mədəniyyət Nazirliyinə təqdim etmişəm. Yəqin ki, film çəkiləcək".

10-cu sinif şagirdi Quliyev Arif yaşadlarından fərqli olaraq yazıçıya futbolla bağlı sual ünvan-layıb: Mayın 31-də Çempionlar Liqasının final qarşı-laşması olacaq. Bütün futbolsevərlər bu oyunu maraqla gözləyir. Niyə "Qarabağ" axıra qədər bü-tün mərhələlərdə irəliləyə bilmir"

"Bu gün "Qarabağ"ın "Şamaxı", "Səbail"lə oyanyıb, sabah "Bayer"lə oynamağı mümkün de-yil. Gərək komanda o qədər güclü olsun ki, gedib Avropada oynaya bilsin. Digər komandaların da Avropada oyun münayişi etdirməsi üçün kifayət qədər güclü olmağı vacibdir.

Zamanında futbolçular elə olub ki, maaş ala bil-məyiblər, ancaq həvəslə oyun oynayıblar. "Qara-bağ" 1992-ci ildən Azərbaycan Premyer Liqası-nı mübarizə aparır. "Qarabağ" komandası 12 də-fə Çempion olub. Bu qələbənin 11-i komandanın baş məşqçisi Qurban Qurbanovun zəhmətidir. O, komanda ilə məsuliyyətlə məşğul olur".

Yazıçı kitablarından məktəblilərin imzalı şəkildə hədiyyə edib. Məktəbin şagirdi Aysel Tarverdiyə-va " Sarı gəlin" mahnısını ifa edib.

Sonda müəllim və şagirdlər millət vəkili ilə xatirə şəkl çəkdirib.

Əntiqə Kərimzadə

Hindistanlıların Gümrüdəki qeyri-adi sərgüzəştləri



Ermənistanın Gümrü şəhərinin mərkəzində, me-riyaya bitişik küçədə yüzlərlə hindistanlı tələbə Hin-distanda son silahlı toqquşmalarda həlak olan gən-clərin xatirəsinə sülh aksiyası keçirib.

Adalet.az xəbər verir ki, erməni mediası bu haqda məlumat yayıb. Bildirilib ki, tədbir iştirakçıları sülh, saflıq və həmrəylik rəmzi kimi ağ paltar geyiniblər.

Hindistanlı tələbələr əllərində "Hindistana sülh", "Zorakılığa yox", "Qəhrəmanlarımızı xatırla" və "Sülh naminə birlikdə" şüarları yazılmış plakatlار tutublar. Hindistanlı tələbələrini etirazı Gümrü əhalisi üçün gözle-nilməz olub. Son illər Gümrüdə əcnəbi tələbələrin, xü-susən də Hindistandan olan gənclərin sayı artıb. Onlar əsasən tibb və texniki universitetlərdə təhsil alırlar. Tədbirin təşkilatçıları qeyd ediblər ki, onların məqsədi tək-cə həlak olanların xatirəsinə yad etmək deyil, həm də milliyyətdən və dinindən asılı olmayaraq sülh ideyası-nı yaymaqdır. Qeyd edək ki, Hindistanın Baş naziri Na-rendra Modi "Sindur" əməliyyatının başlanmasından sonra xalqa ilk müraciətində deyib ki, Hindistan hələlik Pakistana zərbələri dayandırıb və bundan sonra İsla-mabadın addımlarından asılı olaraq hərəkət edəçək: "Biz yalnız Pakistana zərbələrimizi təxirə saldıq. Hin-distanın gələcəkdə hansı addım atacağı Pakistanın hərə-kətlərindən asılıdır".

Əntiqə Rəşid



Bu qidalar sağlamlığa zərər vura bilər

Araşdırmalara görə, şəklə şirəndirilmiş içkilər, kartof çipsləri və qablaşdırılmış peçeniyələr kimi ultra-əmal olunmuş məhsulların qəbulu sağlamlıq üçün mənfi nəticələrə səbəb ola bilər.

Adalet.az xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, hər gün əlavə qəbul edilən 100 qram ultra-əmal olunmuş məhsul arterial hipertenziya, digər ürək-damar xəstəlikləri, xərçəng, həzm sistemi xəstəlikləri, ölüm halları və s. riskini artırır. "Ultra-əmal olunmuş məhsullar şəkər, duz və digər qidalandırıcı olmayan komponentlərin yüksək tərkibi ilə xarakterizə olunur, onların qida dəyəri aşağı, lakin kaloriliyi yüksəkdir", - deyər Sun Yat-sen Universitetinin Memorial Xəstəxanasının (Quanjou, Çin) kardiologiya şöbəsinin əməkdaşı, tibb elmləri doktoru Syao Lyu bildirir. Sistemli icmalda 2024-cü ilin aprel ayınadək ultra-əmal olunmuş məhsullarla insan sağlamlığı arasında əlaqəni qiymətləndirən Amerika, Avropa, Asiya və Okeanlarda aparılmış 41 prospektiv kohort (müəyyən müddəyə edilmiş müşahidə aparılan) tədqiqat yer alıb. Bu tədqiqatlarda ümumilikdə 18 yaş və yuxarı olan 8 286 940 nəfər (30,8 faiz kişi, 69,2 faiz qadın) iştirak edib. Tədqiqatçıların sözlərinə görə, ultra-əmal olunmuş məhsullara sənaye üsulu ilə hazırlanmış çörək məmulatları, şəkərlə şirəndirilmiş içkilər, kartof çipsləri, şokoladlı qənnadı məmulatları, konfetlər, qablaşdırılmış peçeniyələr və s. aiddir. Araşdırma göstərib ki, ultra-əmal olunmuş məhsulların qəbulu hipertenziya, ürək-damar xəstəlikləri, xərçəng, həzm sistemi xəstəlikləri və ümumi ölüm hallarına gətirib çıxara bilər.

Ultra-əmal olunmuş qidaların gündəlik qəbul edilən əlavə 100 qramı hipertenziya riskini 14,5 faiz, ürək-damar xəstəlikləri riskini 5,9 faiz, xərçəng riskini 1,2 faiz, həzm sistemi xəstəlikləri riskini 19,5 faiz və ümumi ölüm riskini 2,6 faiz artırır. Tədqiqatçılar həmçinin piylənmə və artıq çəki, metabolik sindrom və diabet və depressiya və narahatlıq riskinin artdığını da qeyd ediblər.

Tədqiqatçıların fikrincə, hökumətlər ultra-əmal olunmuş məhsulların qəbulunun azaldılması və bununla bağlı sağlamlığa təsirlərinin yumşaldılması istiqamətində tədbirlər görməyi nəzərdən keçirə bilər. Təklif edilən tədbirlər arasında qida məhsullarının etikətlənməsi ilə bağlı ciddi qaydaların tətbiqi də var ki, bu da istehlakçıları məhsulların tərkibini, xüsusilə ultra-əmal olunmuş məhsullarda mövcud olan bütün əlavələri açıq şəkildə göstərməyə məcbur edəcək, deyər Lyu bildirir.

Klinik həkimlər də xəstələrə ultra-əmal olunmuş məhsulların qəbulunu tədricən azaltmağa və onları daha qidalandırıcı, minimal əməldən keçmiş məhsullarla əvəz etməyə təşviq etməlidirlər.

Lyu qeyd edir ki, əldə olunan nəticələr nədən qaçınmalı olduğumuzu deyil, həm də nəyi qəbul etməli olduğumuzdan xəbər verir.

Onun sözlərinə görə, yeni məlumatlar sağlamlığa faydaları təbii tərkibli məhsullar, sadə tərkibli qidalar və Aralıq dənizi və ya DASH pəhrizləri kimi mədəni qəbul edilən sağlam qidalanma modelləri ilə əlaqələndirir.

Ədəbi-estetik cərəyanlar və Ələkbər Salahzadənin poetik formaları

Ələkbər elə bir şairdir ki, onun yaradıcılığında bəlkə də dünya poeziyasında istifadə edilən əksər bədii-poetik cərəyanlar modernizm, dekadans, futurizm, imajinizm, postmodernizm, konseptualizm, ekspressionizm, neoekspressionizm, konstruktivizm, eko-art və digər başqa bu kimi çoxlu "izmlər" müşahidə etmək mümkündür. Yuxarıda səsləndirdiyimiz axın və cərəyanlardan Ə.Salahzadə aradıcılığında bir necəsi üzərində nümunələr illüstrasiya edib.

Adlarını çəkdiyimiz və çəkmədiyimiz əksər ədəbi cərəyan və istiqamətlər müxtəlif ədəbiyyatın nümayəndələri, sənətkarları, şairləri tərəfindən təbliğ olunur və adətən, onlar öz poetik manifestlərini yaradıcı qruplarda birləşməklə həyata keçirirdilər. Ə.Salahzadə, demək olar ki, bu istiqamətlərdən hər birində müstəqil olaraq işləyirdi. O, hər şeydən öncə, modern və modernizm böyük önəm verirdi. Modern yaradıcılığının sənət vasitələrində o, daim reallığı allüziyalarda (geniş məlum olan tarixi hadisə və faktlara eym vurulan üslubi priyomlarda), reminissensiyalarda (xatirələrin göz önünə gətirilməsində və refleksiv şüurun retrospeksiyasında), və s. kimi çoxsaylı dekorativ detalların köməyi ilə göstərməyə cən atırdı. O, özünün modernist təfəkküründə individuallıq, eksperimentçilik, simvolika və s. istifadə edib, onları əsərlərinin mahiyyətinə uğurla köçürürdü.

Ələkbər poetik düşüncəsində yeniliyə cən atarkən eksperimentçilikdən yararlanmaqla, simvolika və rəmzlərə yer verərək bəzən fikirlərini yarımçıq qoymaqla simvolik ifadələrdən istifadəyə daha çox meyilli olurdu. Əsərlərində söz və əşyalara daha dərin və düşüncəli baxış sərgiləyirdi. Belə olduqda Ələkbər əsasən çoxsaylı və çoxmənalı simvollar, sirli obrazilar, dumanlı işarə və kinayələri poetik mətnlərinin müstəvisinə ustalıqla yerləşdirirdi. Çünki Ələkbər bu tipli ifadə və sözlərin köməyi ilə əsərlərinin dilini parlaq, fərdi və ifadəli etməklə, həm də oxucularının təfəkkürünü oxzarlayır və zənginləşdirirdi:

**Söz-söz yanır Füzuli
rəng-rəng yanır Rəfael,
tonqal-tonqal Yan Qus da yanır.
Ocağımızda Prometey yanır,
köz-köz yanır hey...
Yabloçkov-Edison
gözlərini açaraq
bizə baxır çirəq-çirəq.**

Ə.Salahzadə yaradıcılığında XX əsrin əvvəllərində rus sənətkarları arasında xüsusilə dəbdə olan imajinizm (obraziların köməyi ilə ideya və emosiyaları ifadə etmə) tipli poetik hərəkata özünün ideya və emosiyalarını obrazların köməyi ilə təqdim etməyi daha zəruri hesab edirdi. Dərindən təhlil etdikdə onun poeziyasında parlaq, effektiv və təzə-tər obrazlara müraciətin üstünlük təşkil etdiyini görmək olur. Eyni zamanda Ələkbər üçün orijinallıq dəqiqlikdən daha vacib olduğu kimi, obrazlarının da süjetdən daha əhəmiyyətli olduğu da görünməkdədir. Odur ki, onun yaradıcılığında bir-biri ilə yanaşı dura bilməyən, ünsiyyətə yönülməyən, əşya və hadisələr birgəlik təşkil edir, oxucular gözənilməz metaforik ifadələrlə görüşürdü:

**O yaşadı öz ələmi,
öz iqlimi içində!**

**O yaşadı bir rəng kimi
öz qələmi içində
O yaşadı mötərizə içində!
Səhər -
mötərizə açıldı.
Axşam -
qapandı mötərizə
Gördü, eşitdi-susdu;
mötərizə dodaqların bir-birinə
yapışmağı mötərizə
Sağ mötərizə,
sol mötərizə,
Sağdan çəkəri oldu,
soldan qorxdu
O elə bil
mötərizə arasında
qorxu dolu qoruqdu...**



Ələkbərin poetik yaradıcılığını XX əsrin ilk onilliklərində rus və italyan poeziyası üçün səciyyəvi olan futurist köhnə sənətin ənənə və priyomlarından istifadə edib gələcəyə istiqamətlənməsiz (futurizmsiz) təsəvvür etmək də çətinidir. Ələkbər futuristik üslubda yazdıqlarında üç əsas prinsipə - erqonomika (rahatlığa, əlverişli şəraitə), funksionallıq və maksimum sərbəst məkandan istifadəylə yanaşı, heç də rus və italyan futuristləri kimi özünü öyməklə, qürrelənməklə, poetik təfəkkür gücünü nümayiş etdirməkdən həzz almırdı, müharibə və dağıntıları da təqdir etmir, əksinə onlara qarşı çıxırdı.

Dediklərimizin sübutunu şairin "Xocalı xəçilləri" poemasından gətiririk:

**Külə dönmüş o şəhərdə
guya heç nə olmayıb.
Yer yanıb qan içində,
göy heç nə olmayıb.
Qana qarışmış axıb,
suya heç nə olmayıb.
Guya ki gecə görünmüş,
Aya heç nə olmayıb.
Yerdən bir yer silinib,
saya heç nə olmayıb!
Bir dərya qan töksə də
haya heç nə olmayıb...
Köksündə bir yurd sönüb,
Dünya, heç nə olmayıb?..**

Ə.Salahzadə burada ermənilərin havadarlarının statikliyinə, fəaliyyətsizliyinə, Qərb tərəfindən müharibənin qeyri-adekvat qavrayışına özünün sonsuz etirazını bildirərək "Köksündə bir yurd sönüb / Dünya, heç nə olmayıb?.." kimi laqeydliyə qarşı hay-qırırdı.

Bundan başqa Ə.Salahzadə digər futuristlər kimi mədəni ənənələrin inkarına da çalışmırdı, lakin gələcəyə istiqamətlənən sənətin yaradılması üzərində daha çox düşünürdü. Eyni zamanda ritm, qafiyə və şeirin səslənişinə düşüncə arxasında gizlənən dilin zəngin imkanlarının yaradılma-

sını ön plana qoyurdu. Ə.Salahzadə heç də futurizmin manifestini yazan italyan şairi Filippo Tommazo Marinetti kimi öz bədii fəlsəfəsində keçmişdən imtina edib, sürəti və sənayenin gücünü müdafiə edənlərdən də deyildi. Onun yaradıcılıq kredisində anarxizm dəst-xəttinin görünməsi qiymətli mövcud idi. Bununla belə, ritm, struktur və qafiyə sahəsindəki novatorluğu və eksperimentçiliyi onu öz neologizmləri ilə digərlərindən fərqləndirirdi. Bunu biz şairin "Vaxt vadisi" kitabındakı "Sükutdan səslər" şeirinin mətnində daha əsaslı müşahidə edə bilmişik:

**Görün
susur bu su -
quzu-quzu
Nəre çəkib şahə qalxan
bir çayın suyu imiş ;
nərasində çırpınıb
soyuduqca soyumuş
Şəlaləsi yıxılmış...
Görün
nə susur bu su!
Kim eşidir sükutu?!**

Ələkbər Salahzadənin poeziyasında, yuxarıda söylədiyimiz kimi, modernist yanaşmalar da yetərincə gözə dəyən üslubdur. Modernistlərdə öz dövründəkindən əvvəldə olanlara inkar baxış özünü biruzə versə də, ənənəvi ideya, forma, janr və gerçəkliyin qavrayışının yeni inikasının axtarışında olmalarına baxmayaraq, Ələkbər onların üstündən sükutla keçir, başını aşağı salıb öz işi ilə məşğul olmağı üstün tuturdu. Salahzadənin yaradıcılığında modernist yanaşmada ən çox qabardılan tərəf özünün fərdi forma, kompozisiya və ideya-məzmun xüsusiyyətlərinin öz mövqeyindən verilməsində nümayiş etdirilir. Bunu biz "Yel dəyirmanı" şeirinin mətnində təqdim edək:

**Yel dəyirmanına
dolaşdı külək,
dolaşdı yığıldı, dikəldi külək,
yenidən yığıldı,
qalxıb, xoruzlanıb dalaşdı külək,
vuruşdu... Don Kixot babası kimi.
Pərlər şillaqladı küləyi yenə
həminə babanın yabısı kimi.
Döyülə-döyülə fırlandı pərlər,
sevinsə-sevinsə
fırlandı pərlər,
bir qəhqəhə çəkdi yel dəyirmanı:
"Ay aman, qoymayın,
Bir dəli öldürür, yırtır özünü,
elə bil döyür məni! -**

kimi fikri ilə haqsız, yersiz haray qoparır.

Sənətkarın yaradıcılığında post-modernist gediş və xətlərin iştirakı olub, vahid standart və kanonlardan imtina, müxtəlif tipli sərbəst üslub və obrazlardan istifadə etməni və bu zaman həqiqət və obyektivlikdən kənaraşdırıb, ironiya, parodiya və çoxmənalılığa yer verildiyini də yaxşı görürük.

**Göydədi okeanlar;
qızıl gün qayığında
hey avar çəke-çəke
obaşdan şüa-şüa oxuyanlar
göydədi.**

**Okeanlar göydədi;
yoxsa bulud fırcanın
bulaşdığı göy nədi?!**

**Okeanlar göydədi;
mirvari ulduzlara
əllərimiz yerinə
hərdən gözümüz dəydi.**

**Okeanlar göydədi;
yoxsa gecə köksündə
Ay nəydi,
üzmək nəydi,
bulud yelkənlər nəydi,
səmada süzmək nəydi!**

Ələkbərin bir sıra hallarda, həm də konseptualizmə (konseptualizmde ideya (konsept) formadan daha önəmli idi) yuvarlandığını görmək mümkündür. Məlum olduğu kimi, sənətkarlar konseptual sənət aksentlərini, yaxud konseptual ideyalarını əsərlərinə sosial, fəlsəfi, dil problemlərini daha çox ortaya qoymaqla həyata keçirirdilər. Ə.Salahzadənin konseptualist əsərlərində nəinki vizual, həm də səs, mətn, yaxud digər qeyri-standart formalar özünü təzahür etdirməkdədir.

Konseptualist şeirdə, hər şeydən öncə, ideyanı, yaxud konsepsiyasını əsərin hazır materialından daha vacib hesab edirlər. Ələkbərin konseptualizmi şairin fərdi konseptual təcrübəsi ilə ortaya gəlirdi. Sənətkarın bu tipli şeirlərində informasiyanı təşkil edən hər hansısa prinsip etibarlı ilə vizual, yaxud nəzəri moduslar bütün mətni əhatə edir. Eyni zamanda bu, hər hansı lüğət daxilindən ələ alınmış, götürülmüş sözün aydınlaşdırılması və fərdi ideyası kimi də başa düşülə bilər:

**Sos! Sos!
Dünya susdu!
Yağı qana susayib
Xocalını qan içində susdurarkən
Dünya ağzına su alıb susdu,
səsinə qısqı.
"Sus" yox, "SOS"du,
SOS! SOS!
Ammə Avropada, Asiyada,
Amerikada,
Afrikada!..
Dünya susdu!..**

Ələkbərin konseptualist şeirlərində sadəliklə mənə dolğunluğu ironiya və sarkazmla yanaşı, həm də dil daxilində sanki lingvistik eksperimentlər aparılır. Onun bu tipli əsərlərinə baxdıqda buradakı konseptual mətnlərdə nəinki süjet və janr elementləri, intonasiya, hətta hər bir misranın daşdığı mənə yükü də ağırdır. Poemanın bu yerindəki obraz quruluşu şairin bədii vəzifələrinin açılmasına xidmət etməklə nitq axınının fragmentarlığı ilə yanaşı, "sos" və "sus" ifadələrinin korrelyatlarını (qohum sözləri) ortaya qoyur. Digər konseptualistlərdən fərqli olaraq Ələkbərin bu tipli nümunələrində müəllifi qarabaqara izləyən boşluq, primitivizm və tautologiya, demək olar ki, özünü biruzə vermir. Ələkbərin konseptualizmində ideya, yaxud konsepsiya yazı manerəsinin ən mühüm aspekti hesab edilməlidir. O, bu əsər üzərində işi planlaşdırarkən onun icrasına başlamasını həm də formal iş kimi qəbul edir. Məhz bu ideya da mətni ortaya çıxaran aparat, yaxud maşın rolunda çıxış edir.

Ələkbərin poetik üslubunda təsviri ənənə, yaxud ictimai fikrə nəzər salmadan özünün fərdi ideyaları üzərində fikri fokuslaşdırması əhəmiyyətlidir. Belə olduğu halda o, qeyri-ənənəvi material və yazı texnikasını eksperimentdən keçirməklə yeni ifadə formaları axtarışında olub, orijinal yaradıcılıq istiqamətlərinə üz tutur. Şairin poetik uğurlarının ən mühüm səbəbi də bununla bağlıdır.



Diksiniz. "Müəllimə" deməyindən tanıdığımı, məzunlardan biri olduğunu anladım. Baxışlarımdan üzündə qəribə narahat təbəssüm yarandı, kədərliydi. Elə bil məcburən gülümsədi:

-Tanımadız deyəsən... Mənəm də...

Bu, tanımaq deyildi, tanımaz haldan çəşib qalmaqdı: Bütün şagirdlər yaddaşda xüsusi izlər qoymur. O, fəqli olanlardandı. Xatırladım. Hündürboylu, dümdüz, yaraşlıq oğlana həm də oxşamırdı. Dibi görünməyən çuxura dönmüş gözələrində bəbəyinin rəngini tanıdım. Yaşılla məvinin qarışığını xatırladan qəribə rəngli gözler hamıda olur.

Payızın ilk ayı idi. Hava azacıq sərin olsa da, günəş hələ gülümsəyirdi. Osa toxunma papağını qulaqlarını gizlədənkimi başına keçirmişdi. Şagird olanda adamın düz gözünün içinə baxmağıyla, lovğa duruşuyla çoxlarını qıcıqlandıran oğlanın baxışlarını tutmaq olmurdu. Baş böyük periodlu rəqəş kimi yellənirdi.

Ülvi ipə - sapa yatmayan, müəllim və şagirdlərin dil tapmaqda, ortağ məxrəcə gəlməkdə çətinlik çəkdiyi üç qardaşdan ikincisiydi. İki qardaşın kitab-dəftərdən xəbəri yoxdu. O, qardaşlarına nisbətən yaxşı oxuyur, yaxşı qarmon çalırdı. Diqqət mərkəzində olmağa həvəslidi, iddialıydı, seçilmək istəyirdi, amma bunu necə etməyin doğru yolunu tapa bilmirdi. Sadəcə tez-tez dava salır, yerli - yersiz mübahisə edir, münaqişə yaradırdı. Adı tez-tez çəkiliirdi. Bu ona zövq verirdi, onun üçün səbəb yox nəticə önəmliydi. "Məndən çox danışrlar, fərqliyəm, yaxşıyam" deyə özünə bir həqiqət uydurub ona tutunmuşdu. Bu uydurma isə realığı görməyə mane olurdu. Kiminsə üstün olmasını, təriflənməsini qəbul edə bilmirdi.

Kiminsə üstünlüyünü etiraf edə bilmirsənsə, içində həsəd hissindən qışqancılıq doğulur. Bu qışqancılıq bədxassəli şiş kimi səni yeyib-bitirir, acı verir. Və yanlışlara aparır. Başqasının təriflənməsinə dözümsüzlük özgüvenin olmamasıdır. Özgüvenin - özünə inamin yoxdusa, yaşamaq çətinləşir.

Kiçik yaşlardan "əl vurma, sındırsan", "xarab edərsən", "bunu bacarmazsan" deyil, "bacarsan" hissini aşılamaq, uşağın bacardığını, marağını müəyyən etmək, yönləndirmək, öz bəcadına inam yaratmaq vacibdir.

Övladınız rəsm çəkməyi sevirsə, çəkdiyi rəsmləri bəyənməsəz belə, "istədadı yoxdur" deyib, rəngli qələmlər, rəsm dəftəri almaqdan vaz keçməyin. Arabir ona başqa rəsmləri göstərin sadəcə. Kiminsə daha yaxşı şəkil çəkdiyini özü anlasın, müqayisə və etiraf edə bilsin.

Etiraf etməyi bacarsan, rahat olacaqsan, çünki özünü, öz gücünü görə biləcəksən. Bu özgüvenin yaranmasında mühümdür.

Yararsız insan yoxdu. Alim, yazıçı, ya bəstəkar olmamaq, bacarıqlı usta, bağban, dərzi ola bilməmək anlamına gəlmir. Tablo yaratmaq istədadı olmayan dərzi kimi don tikə bilməyən rəssam da var. Əsas özünü unutmamaq, maraqlı dünyanı tapmaq, qorxmamaqdır. Onda başqasının bacardığını, istədadı qıçıq yox, heyranlıq yaradır. Əks halda, hamıda, hər işdə daha çox nöqsan axtarır, paxıllıq hissiylə yaşayrsan.

Bələləri kiçik yaşlardan seçilir, həmişə narahat olur, narahatlıq yaradırlar. Bu zaman ətrafın, xüsusən də valideynlərin düzgün yanaşması çox vacibdir.

Ülvinin valideynlərinin münasibəti yanlış idi. Övladlarını özlərinin düşüncə çərçivəsinə salmışdılar. Heç bir başqa fikri, iradə qəbul etmirdilər.

Onlar üçün müəllimin fikri istənilən ədədin sıfır vurulması kimiydi - nəticə dəyişmirdi. Bütün çəbalar "0" idi. Müəllimi saymazdan gələn, həmişə məktəbdən narazı, şikayətçi olan valideynlər olur. Təbii ki müəllim həmişə haqlı deyil. Onun səhvlərinin nəticəsi ağırdır. Amma bu o demək deyil ki, müəllim həmişə haqsızdır və onun fikrini saymazdan gəlməlisən. Ən bəyənmədiyin müəllimin fikrinə də diqqət yetirmək lazımdır. Əksi daha ağır nəticə verə bilər. İstənilən halda müəllim daha çox susur, güzəştə gedir. Bir də məcbur qalırsa, usanan, "ehhh..., mənə nə?" deyib əlini yelləyən müəllimlər çoxalır. Bu isə qorxuludur, çünki müəllim laqeyddiylə yaranır. Bu laqeydlik şagirdə, deməli cəmiyyətə ötürülür. Belə cəmiyyətin və belə cəmiyyətdə məhv olma təhlükəsi var.

Məktəb elə yerdə ki, burda nə uşaqlar, nə valideynlər, nə də müəllimlər azad ola bilməzlər. Çünki hər üç tərəf bir-birindən asılıdır: bu

Kamalə Abiyeva

Salam, müəllimə

(Sənədli hekayə)

HƏYAT...

Nə ata - ananın dava - dalaşı, nə də kor - koranə sevgisi uşaqların hansısa sənətə yiylənməsinə, ya hardasa işləməsinə köməkçi olmadı. Ara-sıra məhəllələrdəki kiçik dükanlarda çalışmaları müvəqqəti olurdu. Çünki müəllimlər qədər kiməsə susmadı. Güzəştə getmədi. Ailənin gözələnən problemləri bundan sonra başladı. Müstəqil həyata hazır olmayan oğlanlar çəşbaş qaldılar. Fəlakətə oxşayan ata isə ailə üçün

Fəlakət oldu.

Ülviyə köhnə Bakı məhəllələrindəki həyətlərdən birində olurdu. Sonralar sökülən Qədim Bakı məhəllələrinin özünəməxsusluğu vardı. Küçələrə baxan qapıların hamısı həyətlə açılırdı. Hər həyətdə 3-4, bəzən daha çox ailə yaşayırdı. Küçələr dalanlarla bölünürdü. Dalanlara açılan qapılar da bəkilərin dilliyə desək "həyat qapıları" idi. Hər küçə kiçik bir kənd kimiydi: hamı ayrı, həm də bir yerdə yaşayırdı. Məhəllədə hamı bir birini tanıyırdı. Ülviyənin qonşularından birinin evini satması, əllərində xeyli nağd pulun olması da gizli qala bilməzdi. Bunu eşidən Ata axşam saatlarında yeni mənzil almağa hazırlaşan qonşusugilə gedir, yəqinki hal-əhval tutur öncə. Sonra... Sonrası əsil fəlakətdir. Bütün ailəni öldürüb pulu ələ keçirir. Bu cinayəti açmaq elə də çətin olmadı. Məhəllədə də şərsür biri kimi tanınan Ata həbs olundu.

O saat yayılan xəbər məktəbə də yetişdi.

Hamı kimi mən də sarsıldım. Həm ölənəri, həm Ülviyəni düşündüm. Necə olacaqdı bu uşaqların taleyi? Həmin andaca içimdən bir qorxu da keçdi, elə bildim ata əlisilahlı məktəbdədi və müəllimləri öldürəcək. Sonra əsəbləşdim. İllərlə belə valideynlərin qarşısında susur, "bəli, yaxşı" deyib yola verir, günahkar olurdu.

Əslində özümü günahkar bilirdim.

Əslində günahkarım. Bu düşüncələrin mövcud olmasında, yaranmasında, yaşamasında günahkarım. Belə müəllimlər belə valideynlərə daha səbrlə yanaşmalı, ya daha sərt olmalı, onlara təsir etmək üçün yollar axtarmalıdır? Ən önəmlisi "onsuz da bizi eşitmirlər"ə söykənib, olacaqlardan üz çevirməməlidir? Axı, özünü iradəsi, qorxaq, səbrsiz, güləyən, kövrək, nə bilim daha necə görənələr var, ağılsız hesab edən yoxdu. Hamı ağıllıdasa, bu qədər səhvlər hardandı? Bədbəxtlər, bədbəxtliklər hardandı? Belə Ülvinin musiqi kollecinə gətirməsində israrlı olmalıydı? Belə valideynlərə təzyiq göstərməliydik? Atanın əsəb sisteminin, psixi durumunun normal olmaması açıq-aydın hiss olunurdu. Belə həkimlərə müraciət etməli, onu atalıq hüququndan məhrum etməliydik? Amma məktəbin, müəllimin belə səlahiyyətləri yoxdu. Valideyn, uşaq həmişə haqlı tərəfdi. Narkoman, içki düşgünü olan atanın belə narazılıq etmək, şikayətçi olmaq hüququ var, müəlliminə yoxdu. Belə yanaşmada müəllim də hansı ailəninse problemlərini həll etmək gücündə, həvəsində olmur. Və çox vaxt belə ailələrin uşaqları, özlərinin dediyi kimi "birtəhər yola verirlər" və bu "yolavermələr" yolsuzluğa aparır. Valideynlər müəllimlərin fikriylə çox maraqlanmır da. Onlar üçün ətrafın fikri daha önədi: "filankəsin oğlu prokurordu" deyilməsi "qarmonçalı" deyilməsindən üstündür.

İnsanların su, yemək, təbii fəlakətlərdən, heyvanlardan qorunmaq ehtiyacı olub. Yaşamaq dağdan, daşdan, mağaradan mühavizəçiləri olan binalara, villalara köçürən insanın bu ehtiyacları azaldıqca bir-birindən qorunmaq ehtiyacı artır. İndi bu, insanların ən böyük ehtiyacıdır. Belə ana da qohumların, dost - tanışın, ətrafın qınağından ehtiyat edib o kişidən ayrılmağı. Belə Ülvi də bir çoxları kimi ətrafın münasibətindən qorunmaq ehtiyacının qurbanıydı? Və nə qədər xoşbəxtliyimizi ətrafın nə deyəcəyinə qurban veririk...

Bir vaxt bütün uşaqlar kimi bədbəxtliyin harda olduğundan xəbərsiz xoşbəxt olan, xəyallar quran, arzularla yaşayan, amma xoşbəxtliyə, arzularına gədən yolu tapa bilməyən qocalmış, belə bükülmüş, dərisi sümüyünə çəkilmiş Ülvi vardı qarşımda... Xeyalları, arzuları vardı möhtəşəm. Uzaqdan möhtəşəm görüntüylə göz oxşayan buludlar kimi. Yaxınlaşıb əl uzatsan, ovcunda heç nə qalmayacaq buludlar kimi. Ülvi də illərin arxasında eləcə möhtəşəm görünən, amma küləyin dağıtdığı, ya da damcıdamcı yox olan buludlar kimi boylanırdı:

-Tanıdız?

-Tanıdım... Əlifbanı öyrənib hərfərdən söz düzəltməkdə çətinlik çəkən şagirdə oxşadım.

Dilimi toparlayıb sordum: - Necəsən?

Elə bil qolları bədənə yapışmışdı, sadəcə əllərini yavaşca oynatdı:

- Belə də...

Susduq. Bir-neçə dəqiqə yalnız ətrafın səsi eşidildi. Nə deyəydim? Belə rastlamalarda verilən sualların cavabını bilirdim. Nə soruşaydım? Böyük qardaşı özü kimi. Kiçik qardaşının intihar etdiyini eşitmişdim. Bəzi söyləntilərə görə atasının öldürdüyü ailənin yaxınları qisas almış, oğlanı özünü asmağa məcbur eləmişdilər. Onlar da bu qisasın nə qədər mənasız olduğunu anlamayıb. Belkə də intihar edib? Heç yerdə işləməyən, heyatlarını qura bilməyən və narkotikə qurşanan üç qardaşdan biri vəhşi atanın oğlu olmaq ağırlığı ilə yaşaya bilməyib.

Qonum-qonşu onları o qədər də sevmirdi. Atasının cinayətindən sonrasa qapılarını açan yoxdu: nə üç oğul doğulanda sevinənlər, gözəyirliyi verənlər, nə həsəd aparənlər, nə paxıllıq edənlər... Kimsə yoxdu... Olsa, olsa kiməsə acıyardı. Belkə də kiməsə onları xatırlamaq, düşünmək belə istəmirdi.

Üç oğul doğması, yaraşlıq əri ilə öyünən, bir irad bildirəndə ata ilə üstümüzə hücum edən, müəllimləri dara çəkən, qara - qışqırıqla susduran qadına tamam susmuşdu. Evə qapanmışdı. Kimsənin gözüne görünmürdü...

Onlar insanların arasında yaşayırdı.

Məşədə güclülər zəifləri parçalayır. Zəiflər qurbanıdılar. Amma zəif heyvanların təhlükədən qorunmaq kimi bir instinkti var - heç biri qurban olmaq istəmir. Şirin görünüşündə, duruşunda, gəzişində necə arxayınlıq olduğuna fikir vermisinizmi? Düzdü, onun da qurban olmaq təhlükəsi var, amma o bu təhlükəni gözəyə-gözəyə yaşayır. Zəif, gücsüz dovşanlar həmişə səksəkəlidirlər. Qulaqları şəklidi həmişə. Elə bil dovşan gücsüz olduğunu, istənilən vaxt qurban ola biləcəyini anlayır və hər an qaçmağa hazırı, həmişə ehtiyatlıdır.

İnsanların da qorunmaq ehtiyacı var həmişə. Heç kimi qurban olmaq istəmir. İnsan toplusu - cəmiyyətsə öz nöqsanlarını sırımağa, ya ört-bas eləməyə qurban axtarır. Həmişə günahkar tapır. Qurub yaşadığımız, ya yaşayıb qurduğumuz cəmiyyət, adına sosializm, ya kapitalizm deməyimizdən asılı olmadan, üreyimizcə deyilsə, hamımızın günah payı var.

B.e.ə. 6-5-ci əsrlərdə yaşamış yunan komedioqrafı və filosofu Epixarmin fikrini xatırladım: "Heç kim özbaşına əzab çəkmir və səbəbsiz bədbəxt deyil". Heç kim də narkoman, içki düşgünü, qatill, oğru... bədbəxt olmaq üçün yaşaymır. Hamı xoşbəxt olmaq üçün çabalayır.

Mənə elə gəldi ki, Ülviyə deyil, günahımla üzbəüzəm. Bir-iki cümləlik hal-əhvaldan sonra susduq. Nə edəcəyimi bilmirdim. Gözləmədiyim halda "yaxşı, mən gedim, sizi də saxlamayım. Sağ olun"- dedi. "Sağ ol"u ancaq özüm eşitdim. O, üzümdəki narahat təbəssümlə yanımdan sakitcə keçdi. Bu görüşün sıxıntısından, günahlarımızın, səhvlərimizin əzabından, cəzasından ikimiz də qurtamaq istədi.

Bir-iki addım atıb dayandım, geriye baxdım. Qərīb ədəti vardı, qollarını "farağat" əmri almış əsgər kimi dümdüz saxlardı. Başı yenə rəqəş kimi yırgalanırdı asta-asta...

Ayrılanda baxışlarımızın anı görüşü çox ağır oldu. Bu ağırlıq üstümə çökdü. Bu baxışlar "Niyyə təəccüblənərsiz? Baxın, bu mənəm. Bundan başqa nə gözləyirdiz? Elə bunu gözləyirdiz. Bilirdiz..." dedi.

Haqlıydı. Bilirdim. Gözləyirdim. Amma iddialıydı. Özünü yuxarılarda görürdü. Onu inanırmaq lazım idi. Nələrsə edə biləcəyinə inanırmaq lazım idi. İddialı olmaq yaxşıdı. Amma insanın iddiası özünü-öz gücünü aşmamalıdır. Bəzən insanın iddiaları özünü aşır, bir də ayıllır ki, iddialarıyla baş-başa qalmaqdan başqa heç nə etməyib. Dağın zirvəsinə çıxmaq üçün öncə onun etəyində olmalısən, sonra qalxmalısan. Özü də elə qalxmalısan ki, zirvəyə çatmadan yıxılmayasan. Bunu anlamayanlar dağın etəyini belə tapmırlar, vurmuxurlar. Onların bəzən bir sözə, bir məsləhətə, bir ələ ehtiyacı olur. Və ondan üz çevirmək onu azdırır, tamam yanlışlara aparıb çıxarır. Bu yanlışlarda təkə özü günahkar olur.

Ağırlığı üstümə çökən baxışlarının dedikləri getməyə qoymurdu. Yağmurlu qış günündə bozbulanlığı səmanı xatırladan gözələri ürayımə baxırdı elə bil. Hava getdiyimi unuttum. Gözlərinde azca da olsa duruluq görmək arzusuyla axtardığı zirvənin yamacını belə tapmayan Ülvinin arxasınca yollandım...

Oturaq həyat tərzini bu xəstəliyə tutulma riskini artırır



6 milyondan çox amerikalı Alzheimer xəstəliyindən əziyyət çəkir və Vanderbilt Universiteti Tibb Mərkəzi və Pittsburq Universitetinin tədqiqatçıları həyat tərzində dəyişlərin xəstəliyin inkişaf ehtimalınıza necə təsir edə biləcəyini araşdırırlar.

Adalet.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, yeni bir araşdırma görə, elmi adamları yaşlı yetkinlərdə oturmaq davranışın, oturma və ya uzanmağa sərf olunan vaxtın artmasının daha pis idrak qabiliyyətləri və Alzheimer xəstəliyinin inkişaf riski ilə əlaqəli bölgələrdə daha kiçik beyin həcmli ilə əlaqəli olduğunu aşkar ediblər. Tədqiqatçılar qrupu 50 və daha yuxarı yaşda olan 404 nəfər arasında oturaq həyat tərzini ilə neyrodegenerasiya arasındakı əlaqəni araşdırıb. Tədqiqat iştirakçıları bir həftə ərzində davamlı olaraq fəaliyyətlərini ölçən saatlar taxıblar.

Onların oturaq həyat tərzində daha sonra yeddi illik izləmə müddətində bilişsel qabiliyyətləri və beyin skanının nəticələri ilə əlaqələndirilib. Oturaraq daha çox vaxt keçirən iştirakçılar, nə qədər məşq etmələrindən asılı olmayaraq, bilişsel geriləmə və neyrodegenerativ dəyişikliklərlə daha çox qarşılaşıblar. Bu tapıntı, Alzheimer xəstəliyi üçün genetik risk faktorı olan APOE-ε4 allelini daşıyan iştirakçılarda daha güclü olub və beləliklə, oturaq vaxtın azaldılması Alzheimer xəstəliyi üçün artan genetik risk altında olan yaşlı yetkinlər üçün xüsusilə vacib ola bilər.

Ürək problemlərinin üç incə əlaməti



Nəfəs darlığı, ayaqların şişməsi və fiziki gərginlik zamanı sinədə narahatlıq hissi ürəklə bağlı problemləri göstərə bilər.

Adalet.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə ispaniyalı kardioloq Aurelio Rojas məlumat yayıb. Həkim bildirib ki, ilk narahatedici əlamət istirahət zamanı nəfəs darlığıdır. Əgər insan uzanarkən belə nəfəs almaqda çətinlik çəkirsə, o, instinktiv olaraq çarpayının kənarında oturur və ya başının altına daha çox yastıq qoyur. İkinci əlamət, pilləkənlərə qalxmaq və ya yoxuşa getmək kimi fiziki fəaliyyət zamanı baş verən döz qəfəsində yorğunluq və narahatlıqdır. Bu vəziyyət angina pektorisinə təzahür ola bilər. Qadınlarda və yaşlılarda problemə diaqnoz qoymaq xüsusilə çətinidir: sinə ağrısı olmayabilir və yeganə əlamətlər nəfəs darlığı və ya normal qəbul edilən şiddətli yorğunluqdur. Onun sözlərinə görə, "ən bariz əlamət, xüsusilə axşam saatlarında nəzərə çarpan ayaqlarda şişkinlikdir.

"Bu cür narahatlıqları olan insanlar dərhal həkimə müraciət etməlidir", - deyə həkim xəbərdarlıq edib.



ƏDALƏT •

16 may 2025-ci il



Musa Ələkbərli

MƏNƏ DƏYƏR VERDİN...

*Yazıcı, alim dostum
Yasif Nəsirliyə*

Məni öz gözümde böyüdən kişi
Əlinin üstündə Tanrı əli var.
Xeyirxah istəyə köklənən işin
İlahi sədalı gəlhogəli var.

Şeirime bələdsən illərdən bəri
Dedin sən layiqsən o ada, layıq.
Ay sənət sərrafı, şeir zərgəri
Mənə dəyər verdin ustada layıq!

Üfüqlər boyunca sözü mənzili
Uzandı, qovuşdu ərşi-ələya.
Nə yaxşı ki, varsan dil açır dilim.
Necə minnətdaram sənli dünyaya.

Haqq harda, sən orda, ucadır yerin
Xəyalən uçuram mən də yanına.
Qədir bilənisen sənətin, şeir
Heyranam zövqünə, alim şanına!

Dedin sən layiqsən bu ada layıq.
Mənə dəyər verdin ustada layıq.

Yolumda, izimdə söküləndə dan
Gecikdim, yadlandım şöhrətə, ada.
Sağlam can umuram uca tanrıdan,
Ayrı umacağım yoxdu dünyada!

Mənə "yaxşı şair" deyirsə hamı,
Yoluma daş yığan bə kimdir mənim?!
Dövrümün mötəbər ali adamı,
Verdiyin bu dəyər bəsimdi mənim!!!

08.05.2025

"Bakcell" və "Birbank" Azərbaycanda ilk imza atdı



İnnovasiya
və sürət lideri
"Bakcell" ölkə-
nin ilk rəqəm-
sal bankı "Bir-
bank" ilə tərəf-
daşlığını geniş-
ləndirərək rə-
qəmsal yenilik-
lər və müştəri

məmnuniyyəti istiqamətində növbəti addımı atır.??Bu təşəbbüs nəticəsində istifadəçilərə seçilmiş "Birbank" filiallarında "Bakcell" nömrələrinin təqdimatı və "Birbank" mobil tətbiqi vasitəsilə tam inteqrasiya olunmuş aktivləşdirmə təklif olunur. Tərəfdaşlığın əsas məqsədi innovasiya əsasında müştəriyönümlü və funksional xidmət modelinin formalaşdırılmasıdır.??

Qeyd edək ki, "Bakcell" nömrələri "Birbank"-ın "Gənclik Mall", "Sahil", "28 Mall", "Binəqədi" və "Sumqayıt" filiallarında quraşdırılmış xüsusi stendlər vasitəsilə təqdim olunur. İstifadəçilər stend və ya SIM paketinin üzərindəki QR kodu "Birbank" tətbiqi ilə skan edərək nömrəni tam rəqəmsal və sürətli şəkildə aktivləşdirə, daha sonra "Bakcell"-in "Birinci" tarif paketindən faydalana bilərlər. Bu tarifə qoşulan müştərilər, həmçinin "Trendyol", "Umico", "m10" və "Birbank" platformalarından istifadə zamanı xüsusi firsət və əlavə imkanlar əldə edəçəklər. Yaxın gələcəkdə isə digər "Birbank" filiallarında da yeni "Bakcell" stendlərinin quraşdırılması planlaşdırılır.

Əlavə olaraq, nömrələr "Əhmədli" ərazisində, həmçinin "Koroğlu", "20 Yanvar" və "Şah İsmayıl Xətai" metro stansiyalarının yaxınlığındakı "Bravo" hipermarketlərində yerləşən "Bakcell" stendlərindən də əldə edilə bilər.

Bu təşəbbüs "Bakcell"-in müştəriyönümlü yanaşmasını əks etdirən və müştəri təcrübəsinin hər mərhələsində rəqəmsal yeniliyi təşviq edən növbəti uğurlu addımdır.

"Bakcell" haqqında

"Bakcell" Azərbaycanın ilk və ən böyük özəl telekommunikasiya şirkətidir. Hazırda "Bakcell" üç milyondan çox müştərini yüksəkkeyfiyyətli və sürətli telekommunikasiya xidmətləri ilə təmin edir. Şirkət süni intellektə əsaslanan innovasiyalar və həllər vasitəsilə Azərbaycanın davamlı inkişafına töhfə verir və Azərbaycan iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunun ən böyük investorlarından biridir.

"Bakcell" müxtəlif ölkələrdə telekommunikasiya, enerji, yüksək texnologiyalar və tikinti sahələrində fəaliyyət göstərən "NEQSOL Holding" beynəlxalq şirkətlər qrupunun tərkibinə daxildir.

Tofiq Bayram - Unudulmayan şair

Bakının Əmircan kəndi. Qəbristanlıq. Bu məzarlıq neçə insanın son yeridir. Axirət dünyasına yol o kənddə bu qəbristanlıqdan başlayır. Əmircana-bu qədim Bakı kəndinə şöhrət də gətirən də, ölümüylə unudulmağa məhkum olan da, cavankən həyatını qeyb edən də, ixtiyar yaşında dünyadan köç edən də burdadır.

Bir heykəl önündə dayanıram. Burda gül -çiçəkli bir bu yerdə Azərbaycanın görkəmli şairi Tofiq Bayram dəfn olunub.

O Tofiq Bayram ki, sağlığında şeir məclislərində gur-gur guruldayardı. Elə pafosla şeir deyərdi ki, sonda alqış səsləri kəsilmək bilməzdi və o, yenə kürsüyə qalxar, yenə şeir oxuyardı.

Mən altmışıncı illərin sonları- yetmişinci illərin əvvəlləri tələbə idim və şeir gecələrində, "Natəvan" klubundakı tədbirlərdə tez-tez iştirak edərdim. Tofiq Bayramı da o illərdən tanıyırdım. Hər bir şairin necə şeir oxumağını indiyə kimi xatırlayıram. Tofiq Bayram hər misranı elə ahənglə oxuyardı ki, bütün salon heyretə gələrdi ki, bu səsdən yazıq şairin elə öz üreyi partlaya bilər. Onun səsinə sanki avtomat gülləsindən də uzağa gedən, hədəfə tuşlanan atəş sədası vardı. Adama elə gəlirdi ki, elə bu saat, gözlərimiz qarşısında Tofiq Bayram Səməndər quşuna dönəcək, yanacaq, yanacaq, amma sönməyəcək.

*Deyirsən, hissini bir az cilovla,
Bir az mülayim ol, hələ uşaqsan.
Əgər belə yansan, bu od-alovla
Sən özün-özünü yandıracaqsan.*

*Məni əbəş yerə gəl tutma dila,
İnamın oduyla yanan bir şamam.
Gərək elə yanıq, külümdən belə
Nəsillər tanısın, Tofiq Bayramam!*

Amma biz o illərdə şairləri təkcə səsinə yox, həm də şəxsiyyətindən tanımağa can atırdıq. Əlbəttə, on yeddi-on səkkiz yaşlı bir tələbənin tanınmış bir şairlə ülfəti, ünsiyyəti, dostluğu ola bilməzdi. Onlara yaxınlaşmaq heç mümkün deyildi. Onlar bizim nəzərimizdə ədəbiyyatın bütörləri idi. Bir dəfə bir tələbə yoldaşım o zaman təzəcə nəşrə başlayan "Ulduz" jurnalına şairlərimizi təqdim etməyə getmişdik. Doğrusu, filologiya fakültəsində oxusam da, az qala hər gecə bir "şair" yazsam da, bunları bir kimsəyə göstərməyə cürət etmirdim. Amma tələbə yoldaşımın felinə uyub redaksiyaya gəldik. Tofiq Bayram o zaman "Ulduz"-da şeirə baxırdı. O, tələbə yoldaşımın bir şeirini oxudu və hökmlü bir səslə dedi ki, get dərslərini oxu. O sözdən sonra mən öz "şairlərimi" qoltuq cibimdə bərk-bərk sıxıb tələbə yoldaşıma işarə elədim ki, gedək. Və o gündən, o səsin hökmündən sonra şeir yazmağa cəsarət etmədim. Sonralar Tofiq Bayramın bu misralarını heç yaddan çıxarmadım:

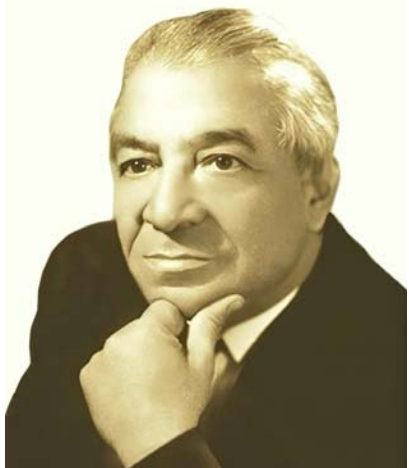
*Bir qoşma deməklə dağdan, arandan,
Şairlik olmayır, ad-san olmayır.
Dəmir əridəndən, qaya yarandan,
Şairin zəhməti asan olmayır.*

*Hər ürək bu yola gətirməyib tab,
Şairlik nə bəylik, nə sultanlıqdır.
Şairlik ən böyük əziyyət, əzab,
Şairlik ən böyük qəhrəmanlıqdır.*

Tofiq Bayram cəmi 57 il yaşadı. 1934-1991. Adamin inanmağı gəlmir onun heç 60 yaşını görmədən, o yaşın sevincini yaşamadan dünyadan vədsiz getməyinə. Amma bu, Tanrının ona

bəxş elədiyi ömür payıydı və Tofiq Bayram bu ömrü bir insan, bir vətəndaş, bir şair kimi yaşadı. Bu ömrün 40 ilini o şeir-sənətə həsr elədi. Sağlığında tanındı, sevidi, təqdir olundu, səsi təkcə Əmircandan, Bakıdan, Azərbaycandan deyil, onun hüdudlarından kənarda da eşidildi.

Hər bir şairin sənətə gəlişi ya müəyyən təsirlə, ya da kiminsə, kimlərinse xeyir-duasıyla baş verir. Tofiq Bayramın atası Qulam kişi Əmircanda tanınmış bir şəxs idi və o dövrün çox tanınmış sənət adamları bu evin qonağı olurdular. Balaca Tofiq bu evdə kimləri gör-



məmişdi? Xan Şuşinskini, Həqiqət Rzayevanı, Əliağa Vahidi, Səttar Bəhlulzadəni. Bu evdə Füzuli qəzəlləri oxunurdu, Əliağa Vahid şeir deyirdi, muğamlar səslənirdi bu evdə. Sonralar API-nin tarix fakültəsində təhsil alarkən müəllimi İsmayıl Sıxılının təşkil etdiyi ədəbiyyat dərçəsində iştirak edir. İsmayıl müəllim bu haqda belə yazır: "Mən Tofiq Bayramın şeirlərinə ilk dəfə V.İ.Lenin adına API-də oxuyarkən rast gəlmişəm. O zaman həmin institutda Tofiq Bayram tələbə idi, mən müəllim. Bizim ədəbiyyat dərçəmiz vardı. Orada şeirlər oxunar, yazılar saf-çürük edilər və yaxşı şeir yazan gənc şairlərin iştirakı ilə geniş ədəbi yığıncaqlar keçirilərdi. Tofiq bu məclislərin daimi iştirakçılarından olardı".

Tofiq Bayramın ən çox sevdii şairlər olub və bu şairlər içərisində o, Səməd Vurğunu həmişə, bütün ömrü boyu öz ustadı hesab edib.O,Səməd Vurğundan -onun poeziyasından Azərbaycanı sevməyi, xalqa, millətə, yurda, elə-obaya məhəbbəti əxz edib. Səməd Vurğun şeirindəki poetik cazibə, qanadlı romantika, siyasi kəskinlik, tarixi ənənələrə sədaqət, qəhrəmanlığın vəsfi Tofiq Bayram üçün əsl poeziya dərsləri idi. Ona görə də o, Səməd Vurğunu sevidi, onu həərətlə təbliğ edirdi:

*Əbədiyyət ünvanlıdır onun səfəri,
O ilahi şeir kimi dillər əzbəri.
Yer üstündən yer altına köçəndən bəri
Ölməzlərin cərgəsində Vurğun yaşayır.*

*Təb ürəkdə, söz dodaqda yaşayan kimi,
Bülbül güldə, gül budaqda yaşayan kimi,
Günəş göydə, qartal dağda yaşayan kimi-
Şair xalqın nəfəsində Vurğun yaşayır.*

Tofiq Bayram lirik şair idi. Onun lirikasında tribun nəfəsindən gələn kəskinlik də vardı, zərif gül ləçəyinə oxşayan incəlik də. Gizlətmək lazım deyil: Tofiq Bayram "Mənim partbiletim" şeirini də müəllifi idi və bu şeir əbəş yerə yaranmamışdı. O zaman çoxları kimi o da Lenin ideyalarına, Kommunist partiyasına inam bəsləyirdi. İllər keçəcək, bu inam sarsılacaqdı. Amma onun sifir lirik şeirlə-

ri dillər əzbəriydi və indinin özündə də o lirik şeirlər bir mahnı kimi səslənir:

*İllər boyu səni gəzdim,
Ay gecikən məhəbbətim!
Sən yubandın, mən tələsdim,
Getdi gənclik tərəvətim,
Ay gecikən məhəbbətim!*

*Gəl ki, sənsiz ürək bir daş,
Poz qanunu, sədləri aş.
Sevə-sevə öləydim kaş,
Sən olaydın vəsiyyətim,
Ay gecikən məhəbbətim!*

Tofiq Bayram inam və əqidə şairi idi. Onun fikrincə, əqidəsiz, inamsız yaşamaq ölümə bərabərdir.

*Yaşaya bilərəm çərəksiz, susuz,
Yaşaya bilmərəm bir gün amalsız.*

"Ay keçmiş cəbhəçi" şeirində isə özünü bir müharibə veteranına tutub deyir ki: "Nə döyüş qorxusu, nə top səsi var, Bəs niyə bir azca qorxaq olmusan? Sizin idarənin bir rəisi var, Yanında titrəyən yarpaq olmusan". Odur ki, o keçmiş cəbhəçiyə öyüd-nəsihət vermir, sadəcə, ona xatırladır ki, "Ay keçmiş cəbhəçi, imtahan olsa, Mərdliyi sən bizə öyrətməlisən. Sabah yolumuzda bir tufan olsa, Yenə ilk sırada sən getməlisən".

Tofiq Bayramın "Səkkizliklər"indən də tənqidçilər, qələm yoldaşları söz açmayblar. Halbuki, hər biri səkkiz misradan ibarət olan bu şeirlər öz poetik kamilliyi, məzmun və forma vəhdəti, lakonikliyi ilə onun yaradıcılığında xüsusi yer tutur. Baxın:

*Bu dünyada bir ilahi, gözəl şeir var,
Şeirlərin ən qədimi, ən təzəsidir.
Birçə dəfə deyir onu bütün insanlar,
İkicə söz ürəklərin şah nəğməsidir.*

*O bir günəş atəşiyə gözlərdə yanır,
Könüllərdən uzaq salır dumanı, çəni.
İlk görüşdə ən ilahi şeir yaranır,
Oğlan qıza söyləyəndə:-Sevirəm səni.*

Onun səkkizlikləri içərisində "Nizami çələngi", "Sabir çələngi", "Səməd Vurğun çələngi", "Səttar çələngi" xüsusi yer tutur. Bu sənətkarların ölməzliyi onun şeirlərində poetik şəkildə təsdiq olunur. "Səttar çələngi"ndən bir nümunəyə diqqət yetirək:

*Gözlərin yamyaşıl, saçların dümağ,
Üzündə illərin qəmli naxışı.
Torpağın üstündə addımlayaraq,
Özündə gəzdirdin baharı, qışı.*

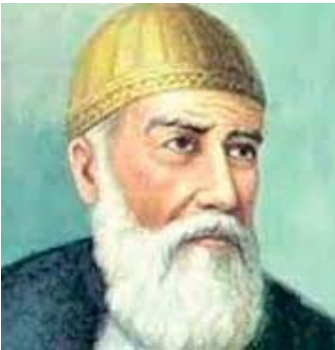
*Saçına rəng qonub dumanda, çəndə,
Gözündən yamyaşıl bir sel axırdı.
Elə bil küçəylə sən yeriyəndə
Kəpəz yeriyirdi, Göygöl axırdı.*

Tofiq Bayram həm də ən mahir tərcüməçilərdən biri idi. Onun rus şairi A.Tvardovskidən, avar şairi R.Həmzətovdan və digər şairlərdən etdiyi poetik tərcümələrin misli-bərabəri yoxdur. Xüsusilə, Rəsul Həmzətov Azərbaycan oxucularına Tofiq Bayramın səlis tərcüməsiylə elə çatdırılıb ki, sanki R.Həmzətov bu şeirləri elə bizim dilimizdə yazıbmiş.

Bu il Tofiq Bayramın anadan olmasının doxcan illiyini keçən il qeyd etdik. Allah rəşmət eləsin, qəbri nurla dolsun bu gözəl şairin.

Əmircanda məzarı, ürəklərdəse şeiri yaşayır...

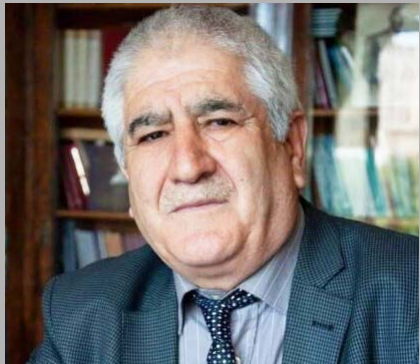




BƏYƏT



№ 42 (902)



İbrahim Yusifoğlu

DAYAN, İNSAN

Bir dəlisov külək əsir,
Axşam əsir, səhər əsir...
Kəsmək bilmir...
əsir... əsir...
Uğultusu, viyılısı
Cəhənnəmdən gələn sədi.
Külək əsir...
adamların,
Düz qamətli ağacların,
Əyilməyən qəddin əyir.
Viran qoyur təbiəti,
Dörd bir yana ziyan dəyir.
Bir səs gəlir,
Ulu sədi:
- Dəli külək, tərslik etdin,
Daha yetər, daha bəsdil!..
Külək kəsdi!

Göy üzündə qara bulud,
Yağış oldu, yağdı, yağdı...
Gur damcılar at oynatdı,
Göy kişnədi, şimşək çaxdı.
Dağ, dərədən axan sular
Bircə anda döndü selə.
Çaylar çıxdı məcrasından
Ağrı, kədər dəydi elə.
Çox canlının viran qaldı
Daldanacaq yuvaları.
Qəm qarışıq ərşə çatdı
Dərdlilərin duaları.
Səs qarışdı damcılara
Qeybdən gələn ülvə bir səs:
-Bəsdil yağdın, bəsdil axdın,
Dayan yağış, dər bir nəfəs.
Daha bəsdil!..
...Yağış kəsdi...

Yağış yağmır...
külək əsmir...
Göy üzündən yer üzünə.
İndi daha yerdən göyə,
Göydən yerə alov yağır.
Açgözlərin bədnəsiyyəti
Dönüb olub, qara bulud,
Zəhərini səpələyir
Hardan gəldi, hara bulud.
Göy diksinik, yer titrəyir,
Ölüm saçan mənzərəyə.
Ölür uşaq, qadın... qoca...
Alan yoxdur heç nəzərə.
Od püskürür tanklar, toplar,
Raketlərdi hədəf vuran.
Göy üzündə "at oynadan"
Dronları - qorxunc hər an.
Açgözlüyün, dəliliyin
Qoymur yerə, qoymur insan!
Qan tökməkdən, can almaqdan,
Doymur insan, doymur insan!
Qatilləri kimsə belə
Əbədi məhv edə bilmir.
Quduzlaşıb insan elə
Tanrı dada yerə bilmir.

...Bir səs gəlir, Tanrıdan səs:
Yağış, külək kəsdi bir an.
Ancaq yenə ölüm yağır,
Dayan, insan dayan, İnsan!

AD GÜNÜN MÜBARƏK, AKADEMİYA

*Azərbaycan Respublikası Prezidenti
2025-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akade-
miyasının 80 illiyinin qeyd edilməsi haq-
qında sərəncam imzalamışdır.*

Azərbaycan elmi qədim, uludu,
Bəxş edib cahana çox dahliləri.
Böyük türk elminin parlaq qoludu,
Xaqan Xaqanidən ta üzü bəri.

Bu elm yüksəltdi, elə boy atdı,
Yayıldı sədası Ulduza, Aya.
Böyük kəşflərinə dünya qol atdı,
Məbədtək tanınır Akademiyaya!

Uzaq ulduqların sorağındadı,
İzləyir, kəşf edir kəhkəşanları.
Yeni tapıntılar marağındadı,
Möcüzə yaradır ötən anları.

Quruda, dənizdə "Qara qızıl"ın,
Yerləri, sirləri kəşf olunubdu.
Qarşısı alınıb qorxunc anların,
Dünya təhlükədən çox qorunubdu.

Qoynunda çalışan elm adamları
Min zəhmət çəkiblər, bəhrəsi çoxdu.
Yusif Məmmədəliyev adlı dahinin,
Elmi kəşflərinin əvəzi yoxdu.

Nizami dühası, Məhsəti şeiri,
Əbədiyyət tapdı öz obasında.
Füzuli qüdrəti, sənətdə yeri,
Ucaldı Tanrıya söz libasında.

Ucalır vüqarla neçə abidə,
Rəngini soldurmur qarlar, yağışlar.
Parisi, Londonu salıb heyrətə,
Memar Əcəmidən qalan naxışlar.

Hər işi dünyəvi, bəşəri işdi,
Müstəqil çağından yoxdu dərd-səri.
Xalqımız bu qədər fəxr etməmişdi,
Kosmik fəzalarda süzür peykləri.

Tükənməz qayğısı Ulu Öndərin
Çatdı imdadına çətin anında.
Tapdı dəyərini möhtəşəm, dərin,
Qalib Prezidentin Sərəncamında.

Sevinc içindədi elm mərkəzimiz,
Saçılır, bərq vurur nur dolu ziya.
Fəxrlə, qürurla söyləyirik biz;
- Ad günün mübarək, Akademiyaya!

XƏZƏRİM

Dəryasına sığışmayan
Mavi gözlü Xəzərim!
Nəğməsini xəfif xəzri,
Pıçılısını meh yayan
Ləpə sözlü Xəzərim!

Qağayılar gen qoynunda
Qıy vuraraq dalaşarlar.
Çılğın, odlu ehtirasla
Səni qucub, dolaşarlar.
Xoş çağında kövrək quzu,
Sərtləşəndə dəli nərim -
Xəzərim!

Səndən uzaq...
Çox, çox uzaq,
Dağ kəndində doğulsam da.
Dar məkanda xəbər-əter,
Azlığında boğulsam da,
Sozalmayıb sənə baxan
Nur atəşli, gur nəzərim -
Xəzərim!

Görüşünə gələnmədim,
Bağlanmışdı quru yolum.
Çox istədim öpəm, qucam
Boynuna çatmadı qolum.
Min olmuşdu dərdim-sərim -
Xəzərim!

Dağ, dərədə günüm keçdi,
Hərdən çaşıb yolu azdım.
Ehtiyaclar üzdü məni,
Sənə "Açıq məktub" yazdım:
- Qəzetlərdən oxuyuram,
Sərvətin-varın daşınır.
Utanıram sənə yazam,
Mənim də əlim qaşınır.
Çoxalırdı gileylərim,
Xəzərim!

Bir gün gəldim sahilinə
Əlilimdəydi söz dərgisi.
Dalğaları coşdururdu
Qayaxanın türk şərqişi.
"Atın məni dənizlərə,
Yalan dünya sizə qalsın!"
Mən də kövrək şeir yazdım
Aramıza körpü salsın:
- Siz dəniz istəyimdən
Qorxmayın bircə an da.
Gözüm yoxdur dənizin
Sərvətində, varında.
Yaşamaq istəyirəm
Mavi dalcılarında.
Bu həyatdan kim necə
Zövq alır, qoyun alsın
Atın məni dənizə,
Bu həyat sizə qalsın!

Öz adınla, sərvətinlə,
Çoxlarına göz dağısan.
Öz elinin, öz obanın
Hər anında xoş çağısan,
Heç bir ənəm istəmirəm,
Mənə adın-sanın bəsdil,
Məhəbbətim, şeirlərim,
Sənə olan doğma sədi.
Ləlim-zərin,
dərdim-sərim,
kövrək quzum,
dəli nərim -
Xəzərim!

DARIXDIM, YAMAN DARIXDIM

Elə çıxdın ki, qarşıma,
Karıxdım, yaman darıxdım.
Boylanıb baxdım yaşıma,
Darıxdım, yaman darıxdım.

Gözlərimdə sərtlik gördüm,
Al çöhrəndə pərtlik gördüm,
Duruşunda təklilik gördüm,
Karıxdım, yaman karıxdım.

Dözəmmədim od baxışa,
Tuş gəlmişdimcod qarğışa
Yağan dəli boz yağışa,
Qarıxdım, yaman qarışdım.

Pərt halımı süzüb keçdin,
Naz-qəmzəni düzüb keçdin.
Ürəyimi üzüb keçdin -
Sınıxdım, yaman sınıxdım.

Küskünlüyü təl eylədin,
Kirpiyini ləl eylədin,
Dönüb hələ əl eylədin -
Barışdım, tamam barışdım.

MƏN SƏNİ QORUYUB, SAXLAYAMMADIM

Bütün gözəllikdən alsam da ilham,
Neyləyim, hey coşub-çağlayammadım.
Ehtiyac üzümə vursa da eyham,
Mən səni qoruyub saxlayammadım.

Həyatda ağrını, dərdi görmüşəm,
Alağı bol olan kərdi görmüşəm,
Zərləri tərs düşən mərdi görmüşəm,
Ardınca hıçqırdım, ağlayammadım,
Mən səni qoruyub saxlayammadım.

Sən mənim payızda açan gülümsən,
Pəncərə önündə duran tülümsən,
Bütün olanlara küsmə, gülümsə,
Neynədim, özümə bağlayammajım,
Mən səni qoruyub saxlayammadım.

DƏRƏ BİLMƏDİM

Ən uzun yollar da sona çatarmış,
Ən isti günlər də dönərmiş qışa.
Şimşəklər oynayıb başı qatarmış,
Ömrümüz tuş gəldi dəli yağışa.

Mən ki, kövrək ruhlu kənd oğlanıydım,
Dözməzdim, bir gülün inciməsinə.
Sən keçən keçidə hey boylanardım,
Güvənib qəlbimin ülvə səsine.

Utancaq sevginin utanc sonluğu,
Ağrıya, həsrətə sinə gərmədim.
Qəlbimdə açmamış, tumurcuq solan,
Sevgi güllərini dəre bilmədim.

DAHA MƏN...

Daha mən... gözəllərə,
Ərklə salam verirəm.
Hər birinə ürəkdən
"Qızım", "balam" deyirəm.

Daha mən... gül-çiçəyi,
Ehtiyatla üzürəm.
"5" alan nəvələrin,
Saçlarına düzürəm.

Daha mən... bülbüllərin
Uymuram ədasına.
Alışmışam qartalın,
Qıy vuran sədasına.

Daha mən... qovuşmuşam,
Vətənin parasına.
Bir-bir məlhəm qoyuram,
Köksündə yarasına.

Daha yerə sığmıram
Gözüm Ulduz, Aydadı.
Gücüm, eşqim tükənməz,
Sevgim dünya boydadı...



ƏDALƏT •

16 may 2025-ci il

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

№ 18 (2441) 16 may 2025-ci il



Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

44 günlük İkinci Qarabağ savaşından danışanda heç şübhəsiz, burda əsas üç faktor - Ali Baş Komandan, Ordu və Xalq daha böyük önəmli rol oynayır. Çünki bizə o qələbə sevincini yaşadadıq. Çünki bizə o qələbə sevincini yaşadadıq. Çünki bizə o qələbə sevincini yaşadadıq.

miş yurdu muza Ulu Öndər Heydər Əliyevin köməkliyi ilə 1994-cü ilin yanvarın 4-dən sonra Füzulinin 22 kəndi və Horadiz qəsəbəsi işğaldan azad olundu. Və bir müddətdən sonra biz ora qayıtdıq.

Erməni vəhşiliyi hər kənddə, hər qəsəbədə və hər rayonda hiss olunurdu.

2020-ci ildə 44 günlük İkinci Qarabağ savaşında azad olunmuş 9 rayonun hansı gündə olduğunu bir daha yenidən şahidi olduq. Yenidən

siz təssəvvür edin, görün erməni vəhşiliyi necə böyük fəsadlar yaradıb. Onlar işğal etdikləri rayonlarımızdakı yaşayış binalarının içindəki mebelləri, xalçaları, yorğan-döşəyi və digər avadanlıqları aparmaqla kifayətlənməyiblər, ermənilər həm də həmin binaların damını, döşəməsini, qapısını, pəncərəsini, daşını da söküb-aparıblar.

Təbii ki, bunu da tək etməyiblər. Bu çirkin niyyətlərini öz havadarlarının- rusların və

ni evinə apardı. Evimin qapısını onun mənzilində gördüm. Elə bil başıma bir qazan isti su töküldü. Nə çörək yeyə bildim, nə də çay içdim. Ev sahibi də bunu bildi. Dedi, "qardaş, vallah, mənim günahım yoxdur, satırdılar mən də aldım!"

Bax ermənilər iranlılarla bir yerdə hər cür alçaqlıq ediblər.

Onların ən böyük vəhşiliklərindən biri də qəbiristanlıqları dağıtmaqlarıdır. İşğaldan azad olunmuş bir yerdə belə,

dən gətirilmiş kombaynlardan istifadə olunub. Bunu ona görə deyirik ki, Füzuli işğaldan azad olunanda ermənilər və iranlılar həmin texnikaları qoyub qaçıblar.

Bütün bunlar erməni vəhşiliyinin baris nümunəsidir. Ali baş Komandan, Prezident İlham Əliyev işğaldan azad olunmuş torpaqlarımıza səfər edəndə dedi ki, sanki burdan bir vəhşi qəbilə keçib. Torpaqlarımızda daşı-daş üstə qoymayıb. Müharibə həmişə

ALİ BAŞ KOMANDANIN, ORDUNUN VƏ XALQIN QƏLƏBƏSİ

bağ torpağını azad etmək istəyirdi. Təbii ki, möhtəşəm qələbənin qazanılması tarixin qızıl səhifələrindəndir. Ən azından ona görə ki, 44 günlük müharibə ildırım sürətilə davat etdi və ildırım sürətilə də başa çatdı və ərazilərimiz geri qaytarıldı.

Bir ölkənin gerek düşməni də mərəd olsun. Təəssüf ki, bizim düşmənimiz olan ermənilər dünyada analoqu və oxşarı olmayan bir işğalçıdır. Onlar 30 il işğal etdikləri Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki rayonlarını tarimar ediblər. Nə Allahdan qorxublar, nə də günahsız yerə güllələdikləri insanların ahından!

Erməni faşistləri 1992-ci ildən zaman-zaman əl keçirdikləri rayonlarımızın hər bir yaşayış sahəsini, qəsəbəsini, kəndini ya od vurub yandırılıblar, ya da tarimar ediblər. Heç yadımdan çıxmır, 1993-cü ilin avqustun 23-də Füzuli rayonu işğal olunanda onlar Horadiz qəsəbəsinə daxil olaraq, şəhərə od vurdular. Bir binanı, bir evi yandırmamış əl çəkmedilər. Həmin dövrdə canlarını qurtarıb, Arazın o tayına keçən, "Aslandüz"dən Horadizə baxıb hönkür-hönkür ağlayan yaxın qohumum Əli Qasimov deyir ki, Horadiz od tutub yanırdı. Alov və tüstü ərsə qalxmışdı. Başa düşmək olmurdu ki, yağı düşməni bu şəhəri yandırmıqla nə demək istəyirdi. Onların nə demək istədiyini biz yaxşı bilirdik. Yeni onlar demək istəyirdi ki, sizi burdan qovuruq, ocağınızı da od vururuq. Həm də onlar bizi qorxutmaq istəyirdi. Amma biz qorxmadıq. Yanmış ocağımıza, tarimar edil-



şahid olduq ki, işğaldan azad olunmuş Cəbrayıl, Füzuli, Ağdam, Zəngilan, Qubdalı, Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Hadrut rayonlarında düşməni əsrin ən böyük müharibə cinayətlərini törədib. Füzuli rayonu işğaldan azad olanda şəhərin mərkəzində bir salamat bina tapılmayıb ki, orda bayrağımızı ucaltsınlar. Bu barədə hərbiçilərimiz Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevə məlumat veriblər. Prezident də göstəriş verib ki, salamat bina olmasa da bayrağımızı hər hansı bir yerə sancın və bayrağımız dalğalansın. Hərbiçilərimiz də bayrağımızı bir yüksəkliyə sancıblar və bayrağımız da dalğalanıb.

Xaricdən işğaldan azad olunan torpaqlarımıza səfər edən və eləcə də səfirlərin nümayəndələri Ağdamda və Füzulidə olarkən, hər iki şəhərdəki dağıntını görəndən sonra Ağdamı və Füzulinə atom bombası atılmış Xrosimo şəhərinə bənzədiblər. İndi

farsların yardımı ilə həyata keçiriblər. Hətta eşitdiyimizə görə, hər evi 300 dollara satıblar. İrandan gələn iri "tır"lar vasitəsilə mənzillərin bütün avadanlıqları, daşı, damı, döşəmələri, qapı və pəncərəsi həmin ölkəyə daşınıb. Bunlar bir məişin olmayıb. Minlərlə belə "tır" vasitəsilə gəlib işğal altında olan torpaqlarımızı yağmalayıblar. İranın "Aslandüz" deyilən yeri Horadizlə üzbəüzdür. Araz çayının üstündə tikilən bənddə ora bir körpü də çəkilib. Həmin körpü ilə, eləcə də Xudafərin körpüsü ilə bayaq dediyimiz kimi, tkinti materialları İrana daşınıb. 40 il bundan əvvəl "Aslandüz"də yaşayan iranlılar qazma evlərdə məskunlaşmışdılar.

Amma bu tikinti materiallarını İrana apararaq həmin yerdə və yaxınlıqda 2-3 mərtəbəli mişar daşından evlər tikiblər. Yaxın adamlarımdan biri deyir ki, "Aslandüz"də olarkən tanış iranlılardan biri mə-

qəbir daşları yoxdur. Xüsusən də qiymətli qəbir daşları olan qara mərmərlər və digər növ daşlar hamısı yerindən qoparılararaq aparılıb. Ermənilər bununla da kifayətlənməyiblər. Bəzi qəbirlərin içini sökərək, ordakı cəsədlərin dişlərini çıxarıblar. Deyilənlərə görə, onlarda xüsusi avadanlıqlar varmış. Həmin avadanlıqlarla müəyyən olunmuş ki, hansı məzarda dəfn olunmuş insanın ağzında qızıl dişi var. Bax bunların iç üzünü, sifəti belədir.

Onları heç bir vəhşi heyvanla müqayisə etmək mümkün deyil. Çünki vəhşi heyvanlar bir qurbanını tutur və onunla da qidalanırlar. Amma bunlar gözələrinə nə görünürsə hamısını ya söküb aparıblar, ya da yandıırıblar. Hətta Ağdamda və Füzulidə qəbiristanlıqları traktorla şumlayaraq orda taxıl əkiləblər. Ağdamda və Füzulidə rəhmətə gedənlərini ziyarət edənlər bu səhnələri görüb özlərinə gələ bilməyiblər. Görün şərəfsizliyin və binaməsluğun dərəcəsinə baxın ki, bunu hər insan edə bilməz. Bunu eləse- eləse ancaq ermənilər törədə bilərlər.

Bu işləri tək deyil, farslarla birlikdə ediblər. Məsələn, Füzulinin Horadiz kəndindən başlamış işıqlı kəndinə qədər yolun sağında və solundakı dəmyə torpaqlarda taxıl əkilər. həmin taxılın da becərmə işlərini iranlılar həyata keçiriblər. O yerlərə İrandan traktor və xüsusi texnikalar gətirilib. Biçin vaxtı isə həmin ölkə-

olub, bu gün də var, sabah da olacaq. Amma erməni işğalı nəticəsində şəhərlərin, qəsəbələrin, kəndlərin viran olmasının heç bir oxşarı yoxdur. Hətta ən dəhşətli zəlzələdə belə, bütün binalar uçmur. Heç uzağa getməyək, qardaş Türkiyədə baş verən 7.7 bal gücündəki zəlzələdə çox binalar dağılsa da, dağılmayan binalar da az deyil.

Amma Ağdamda, Füzulidə bir dənə də olsun dağılmamış bina yoxdur.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Ali Baş Komandan kimi dünya hər tarixində yeni bir səhifə yazdı. O səhifənin adı: "Qarabağ Azərbaycandır!". Aydınır ki, bir çox müharibələrdə döyüşlər zamanı mülki əhali güllələnir, öldürülürdü. Amma Ali Baş Komandanın əmri əsasında Azərbaycan əsgəri bir mülki erməni vətəndaşına qarşı silah tətbiq etmədi. Hansı ki ABŞ kimi böyük dövlət İraqda müharibə apararkən nə qədər mülki əhalini güllələdi, nə qədərini də şikəst elədi. İkinci Qarabağ savaşı həm də tarixə ona görə qızıl hərflə yazıldı ki, biz erməni xalqı ilə deyil, erməni ordusu və erməni əsgəri ilə döyüşürdük. Bax, Azərbaycan Ordusunun möhtəşəm və şanlı qələbəsi bu gün dünya hərbiçiləri tərəfindən öyrənilir və mənimsənilir.

EMİL FAİQOĞLU

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDIANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

Qədim yaşayış məntəqəsi hesab olunan Qazax təbii-coğrafi şərait və strateji mövqe baxımından çox əlverişli ərazidə, ulu Göz təpələrindən baş alıb gedən Ağstafa (Oğuztəpə) çayının sağ- solunda yerləşir. Hər cəhətdən tarixə öz möhrünü vurmuş, Azərbaycanın qərb qapısı sayılan Qazax rayonu tarix və mədəniyyət abidələri baxımından çox zəngindir. Bu abidələrin hər biri təbii quruluşu, insanlara gərək olması və haqqında düzülib- qoşulmuş əfsanə, rəvayət və nəğillərlə tanınır, yaşayır, öz ömrünü uzadır. Bu ərazidəki təbiət abidələrindən ən məşhur, maraqlı və eczakrı rayonun Abbasbəyli kəndində yerləşən Göyözən dağıdır.

Göyözən dağı "Avey" Dövlət Tarix - Mədəniyyət qoruğunun ərazisində ən böyük tarixə malik olan abidələrindən

dim tikili qalıqları öz möhtəşəmliyi ilə buranın bir qala - şəhər olduğunu söyləməyə imkan verir.

Göyözən dağında yerləşən, dövlət qeydiyyatına götürülmüş tarixi abidələrdən biri inventar nömrəsi 4534 olan Göyözən qalasıdır. Bu abidə yerli əhəmiyyətli, memarlıq abidəsidir. XIV əsrə aid edilir.

Göyözən dağı ətrafında digər qeydiyyatda götürülmüş, inventar nömrəsi 1234 olan abidə isə Yaşayış yeri adlanan ərazidir. Qazax rayonunun Abbasbəyli kəndindən 400 metr aralıda yerləşir. Arxeoloji qazıntılar zamanı ilk orta əsrlərə aid olub.

Göyözən dağında erkən orta əsirlərdə Alban xristian məbədi yerləşirdi. Onun qalıqları indidə qalmaqdadır. Qoruğumuzun əməkdaşları tərəfindən dağın ətrafında aşkar edilmiş üstü naxışlı qəbir daşı onun

məskəni də olub. "Göyözən" dağının ərazisi də qədim yaşayış məskəni olmuşdur. Hal-hazırda qoruğ ərazisində yerləşən qəbir daşını aşınmalardan, kənar təsirlərdən qorumaq məqsədi ilə abidənin üzəri şəfəf materialla örtülmüş, ətrafı dəmir hasarla hasarlanmışdır.

Bu cür eyniliklərə Qədim Naxçıvan torpaqlarında da rast gəlmək olar.

Naxçıvan torpağının tunç dövrü eksponantları üzrə tapılan naxışlarla bağlı aparılan araşdırmaları nəticəsində belə nəticəyə gəlmək olar ki, eksponantların bəzədilməsində istifadə olunan naxışlar sənətkarlıq bacarığı ilə bağlı olmuşdur. Onların ölçü və özəlliyinin bir-biri ilə eyni olmasının səbəbi eyni sənətkar tərəfindən hazırlanması, ayrı-ayrı sənətkar emalatxanasının məhsulu olmasıdır. Materialın üzərinə çə-

Bürclər arasında divarların uzunluğu 20-22.5m. arasında dəyişir. Qalanın dağa dayalandığı arxa hissəsinin uzunluğu 99 metrdir.

Qalanın inşasının tarixini müəyyən etmək üçün giriş hissəsinin şimal bürclünün etəyində 9 (3x3) m2 sahəsi olan şurf qoyuldu. Qazıntılar zamanı müəyyən edildi ki, qalanın bürclərinin ətrafları da qalanın tikintisində istifadə olunmuş səthi cilalanmamış qaya parçaları ilə doldurulub. Bu çəşidli üsul orta əsrlərdə bürç və divarların bərkidilməsi üçün istifadə olunurdu. Həmçinin, zamanla bürç və divarlardan qapan qaya parçaları da bərkidici daş kütləsini artırır. Şurfdan çıxarılan qaya parçaları arasında orta əsrlərə xas olan 200 ədəddən çox yerli şirli və şirsiz keramika fraqmentləri aşkar edildi. Göyözən qalasında so-

Əməkdar artist: "Varlı deyiləm, bir evim, bir maşınım var"



Əməkdar artist Ədalət Şükürov maddi imkanlarından söz açıb.

Adalet.az xəbər verir ki, o, elərinin və maşınının sayını açıqlayıb:

"Mənə deyirlər ki, varlı müğənnilərin adı açıqlananda mənim də adım çəkilir. Amma mənim bir evim, bir bağım, bir maşınım var. Qazancıma görə də düşünürəm ki, bu normaldır. On evim, on maşınım yoxdur ki, varlı sayılıam. Əgər elə artıq evim varsa, kimsə həmin sənədləri mənə gətirsin. Həmin mülk o adamın adına sənədləşdirim. Bir də onu deyim ki, mən kiməsə görə varlı, kiməsə görə də normal imkanlı hesab edilərəm. Düşünürəm ki, varlı- kasıb məsələsi nisbi söhbətdir. Bu həmişə belə olub".

MƏDƏNİ İRSİMİZİ ÖZÜNDƏ ƏKS ETDİRƏN GÖYÖZƏN QALASI

biridir. Qazax rayonunda öz hündürüyü, əsrəngiz gözəliyi, füsunkarlığı ilə insanı heyran edən Göyözən dağı Ağstafa çayının qolu olan Coğaz çayının sağ sahilində yerləşən vulkanik mənşəli dağdır. Heç bir dağa, təpəyə bitişik deyil təkdir. Zirvəsi nisbətən yastıdır, kiçik meydanı xatırladır.

Göyözən dağı tabaşir dövründə yüksürmüş, vulkanın yerində əmələ gəlmişdir. O zaman hirsə püskürən və nə vaxtsa səngiyib öləyən vulkan daşlaşıb nəhəng Göyözən dağını yaratmışdır. Göyözən dağının yer səthindən nisbi hündürüyü 250 m, dəniz səviyyəsindən hündürüyü 900 m-ə yaxındır. Qazax şəhərindən 20 kilometr soldadır. Əsrlər və qərinələr boyu təbiətin cənginə məruz qalaraq xeyli qıvrıqlaşmış, balacalanmışdır.

Dağın adı, daha doğrusu adının açması barədə müəhazirə və yozmalar çoxdur. Qədim türk (Azərbaycan) söz və ifadələrinə əsaslanan müəxəsislər dağın adının Göy ozan (tayfa adı) və ya Ozan kəndi mənalarını daşdığını söyləyirlər. Bəziləri isə "Küy əzən" kimi izah edirlər. Şairlərin, yazıçıların fikirləri isə dağın adı "Göy dölən" , "Göy baş vuran", "Göy əzən" mənalarını verir. Göyözən qərbdə Günən dağından (yeri gəlmişkən: "Günən" qədim türk dilində "gün enən", "gün batan" deməkdir) şərqdə Qazaxdan, şimalda Avey dağından görünür və öz özəməti ilə sanki bizləri səsləyir. Bu dağa çıxmaq nə qədər çətindir, sə, enmək ondan da çətindir.

Göyözən haqqətəndə göyə ucalan, göyü dölən, nəhayət ki, özəmətli, vüqarlı bir dağdır.

Göyözən dağının ətəklərində bir çox qalalar, hörgürlər, tikililər və yataq yerləri tikilmişdir. Həmin tikililərin qalıqları indi də mövcuddur. Dağın bir tərəfindən başdan - başa hasar çəkilmişdir. Burada orta əsrlərə aid yeddibürclü qala divarı və dördkünc qala bina qalıqları, həmçinin bir neçə mağara aşkar olunmuşdur. Dağın cənub-qərbində, qayalar arasında, çıxılması mümkün olmayan yerdə böyük bir mağara vardır. Onun yolu məlum deyildir. Dağın etəyində köhnə qəbiristanlıq və dəyirman yeri vardır. IX-XII yüzilliklərə aid edilən qə-

ətafında olan sinə daşları bu ərazidə vaxtı ilə qəbiristanlıq olduğunu sübut edir. Bu qəbir daşının dövrünü və mənsubiyyətini müəyyən etmək üçün "Avey" qoruğunun və AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun mütəxəsisləri birlikdə tədqiqat aparmışlar və üzərində xaç və ornamentlər həkk olunmuş bu məzar daşının Qafqaz Albaniyası dövrünə aid olduğu qənaətinə gəlmişlər. Xaçın qollarındakı üç ləçək "Humay" ilahəsinə aid olunmaqla Oğuz türklərinə mənsubdur.

Ay ilahəsi "Humay" məhəbbət, bərəkət, sağlamlıq rəmzidir. Bu rəmz vaxtilə Babilistanda, Aşurda, Azərbaycanda geniş yayılmışdır. Humay adına ilk dəfə Gültəkin abidəsində də rast gəlinmişdir.

Məzar daşı XII- XV əsrlərə aid edilir. Nəticədə belə qənaəət gəlinmişdir ki, qəbir daşının üzərindəki həndəsi ornamentlə əhatə olunmuş xaç təsvirindən ibarət kompozisiyanın Azərbaycan ərazisində mövcud olan digər alban qəbir daşları üzərindəki qədimi kompozisiyalarla həm dini simvol və dekor mahiyyəti daşıyan zəngin təsvir elementlərinə (hətta oxşar elementlər Avey məbədinin eksteryerində daşdivar səthində mövcuddur), həm də yonulma xüsusiyyətlərinə görə eyniliyi vardır. Digər tərəfdən qəbirüstü daşın VII-VIII əsrlərdə inşa olunmuş möhtəşəm Avey alban məbədinə bilavasitə yaxın olan bir ərazidə tapılması, onun məhz ilk orta əsrlər dövrünə məxsus alban qəbrinə aid olmasını söyləməyə daha çox əsas verir.

Göyözən dağı etəyində aşkar edilmiş qəbir daşı orta əsirlərə aid edilir.

Qafqaz Albaniyasına məxsusluğu heç bir şübhə doğurmayan bu daşın kilsənin giriş qapılarının sütunlarında olması da güman edilir. Üzərindəki xaçın alban xaçı olması heç bir şübhə doğurmur. Naxışlar isə gözəllikdə və zəriflikdə xalça ilməlini xatırladır. Eksponantların üzərindəki quş, keçi, ilan şəkilləri və bəzək əşyaları daha çox yayılmışdır. Buradan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, əgər hansısa ərazidə qəbiristanlıq varsa orada yaşayış

kılmış hər bir naxış onları bəzəməklə yanaşı eyni bir mənə verməkdədir.

Bəzələrdə istifadə olunan naxışlarda milli özəlliklərlə yanaşı digər bənzərliyinin olması fərqli bölgə insanların maddi və mənəvi mədəniyyətlərində bənzərliyini sübut etməkdədir.

Göyözən dağı ətrafında novbəti qazıntı işləri Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti "Avey" Dövlət Tarix-Mədəniyyət qoruğunun "Göyözən" filiali ərazisində 2021-ci ilin noyabr-dekabr aylarında AMEA Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun elmi əməkdaşı, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, arxeoloq Pərviz Qasimovun və Sənətsünaslıq üzrə elmlər doktoru, dosent İmaş Hacıyevin rəhbərliyi ilə "Elmi-arxeoloji qazıntılar və payız məktəbi" adlı layihə həyata keçirilmişdir. Qoruğun təşəbbüsü ilə təşkil edilən layihə və kəşfiyyat xarakterli arxeoloji tədqiqatlar əsasən iki istiqamətdə aparılmışdır.

Birinci istiqamət, Göyözən dağında yer səthindən təqribən 400 m. hündürükdə yerləşmiş, düzbucaqlı olmayan qaya parçalarından inşa edilən 7 bürclü Göyözən qalasının tədqiqatı olmuşdur.

İkinci istiqamət, Göyözən dağının şimal-qərb etəyində aşkar edilmiş getirilmə sal və qaya parçalarından olduğu ərazidə arxeoloji qazıntılarla kəşfiyyatın aparılması idi.

Birinci istiqamət üzrə Göyözən qalasında müxtəlif məqsədli iki tədqiqat aparıldı:

birincisi- qalanın sahəsinin ölçülməsi, ikincisi- qalanın inşa dövrünün müəyyən edilməsi.

Ölçmələrdən bəlli oldu ki, qalanın bürcləri 6 m. diamet-rindədirlər. Bürclərin mövcud hissələri təqribən 4 m. hündür-lüyə malikdir. Qalanın ərazisi trapesiya şəkillidir, cənub-şərqdəki giriş hissəsi iki bürç də daxil olmaqla 17 m, şimal-qərbdəki divarı (bürclər də daxil olmaqla) 41 m. uzunluqdadır. Cənub-şərqdən, yeni giriş tərəfdən şimal-qərbə tərəf uzanan divarın uzunluğu, beş bürç də daxil olmaqla 111 metrdir.

vet dönməndə ilkin tədqiqatları arxeoloqlar Cəfərqulu Rüstəmov və Firuzə Muradova aparmışlar. Amma göstərilən abidə ərazisində 1960-1962-ci illərdə arxeoloji tədqiqatlar aparmış erməni arxeoloqlar dünya elmi çevrələrində guya bu qalanın "qədim ermənilər" tərəfindən inşa edilməsi barədə saxta fikirlər yayıblar. Onların dəlil kimi getirdiyi mənbələrin heç birində qalanın ermənilər tərəfindən inşası və ya istifadəsi, həmçinin, qalanın coğrafi lokallaşması və adlanması barədə dəqiq məlumat yoxdur. Cari arxeoloji tədqiqatlar göstərdi ki, qalanın özüündə qədim bir bünövrə olmamış, qala bölgənin islam dövrü inşa qanunları ilə tikilib və erkən orta əsrlərə aiddir.

Qazıntı zamanı tapılmış yanmış ağac qalıqları qalanın inşa dövrünün nisbətən daha dəqiq müəyyən edəcək radio-karbon analizləri üçün götürülmüşdür.

Qeyd edək ki, qaladan daha 200 metr yüksəklikdə də tam fərqli memarlıq üsulu ilə tikililər görünməkdədir. İkin rəyə görə, kub formalı cıllı daşlardan hörlümüş bu divarlar çox ehtimal ki, antik və ya erkən xristian dövrü sakral xarakterli ibadətqahlar və sığınacaqlar olmuşlar. Nəzərə alınmalıdır ki, bu tikililərə gedən çığırların təbii aşınması onlarda tədqiqatların aparılmasını çətinləşdirir.

Arxeoloq Pərviz Qasimovun ilkin ehtimalına görə, bu ərazidə möhtəşəm alban xristian dini məbədi olub

Pərviz Qazimov həmçinin bildirib ki, Albansünas arxeoloq Natiq Alişova görə, islamın gəlişi ilə Qafqaz Albaniyasının xristian mərkəzi (yepiskopluğu) məhz öz yay iqamətgahı kimi müasir Qazax ərazisini seçib. Bu isə, erkən islam dövründə Qazax ərazisinin Qafqaz Albaniyasının dini-siyasi tarixində mühüm yerini göstərməkdədir.

Aparılmış qazıntılar Qafqaz Albaniyasına aid daha bir mühüm abidənin aşkar edilməsi ilə nəticələndi.

Gülmirə Baxşıyeva, "Avey" DTM qoruğunun Elmi işçisi

Sərxan Kərəmoğlu Asif Kərimovdan üzr istədi

Sərxan Kərəmoğlu prodüссер Asif Kərimov haqqında sərt fikirlər səsləndirib.

Adalet.az bildirir ki, o, A.Kərimovun gördüyü işləri bəyənmədiyini söyləyib:

"Asif Kərimov prodüссерdir? Hansı işləri var? Nə böyük sənəti var? Prodüссер kimi nə uğur əldə edib? Mətanət İsgəndərini, Elnarə Abdullayevanı Asif Kərimov sənət gətirməyib. Kim bunu deyirsə, səhv edir. Onların gözəl səsi və sənəti var. Ayıbdır bunu demək. Asif Kərimov kiminlə işləyirsə, həmin adamın duet ortaqların kənarlaşdırır. Budur prodüссерlik? Cəbinə 20.000 Azn qoyub prodüссерem deməklə sənət olmur".

Qeyd edək, Sərxan Kərəmoğlu efirə zəng edərək Asif Kərimovdan üzr istəyib:

"Qəlbinə toxundumsa Asifdən üzr istəyirəm. O sənətkardır" deyər Sərxan Kərəmoğlu bildirib".



Əntiqə

Dəqiq vaxt açıqlandı: Dünya bu tarixdə dağılacaq



Beynəlxalq alimlər qrupu superkompüterdə edərək Yer kürəsində həyatın yox olacağı illi hesablayıb.

Adalet.az xəbər verir ki, NASA və Yaponiyanın To-

ho Universitetinin bir qrup alimi 100.0002021-ci ildə Yerdəki həyatın mövcudluğunu dayandıracağı qənaətinə gəlirlər. Səbəb günəş aktivliyinin artması və atmosferdə oksigen səviyyəsinin aşağı düşməsi səbəbindən temperaturun tədricən çoxalması olacaq.

Güclü superkompüterlərdən və birləşmiş biogeokimyəvi və iqlim modelindən istifadə edən tədqiqatçılar Yer atmosferində uzunmüddətli dəyişiklikləri təhlil ediblər. Kazumi Ozaki və Kristofer T. Reinhardın araşdırmalarına görə, yüksək atmosfer oksigen səviyyələri geoloji baxımdan müvəqqətidir. Zamanla oksigen səviyyəsi azalmağa başlayacaq və bu planeti məlum həyat formaları üçün yaşayış üçün yarar-sız hala salacaq. Bu kəşf təkçə planetimizin gələcəyini anlamacaq üçün deyil, həm də yerdən kənar həyatın axtarışı üçün vacibdir.

"Tədqiqatımız insanların sağ qalması üçün potensial bir yol olaraq günəş sistemimizdən kənar yaşayış üçün əlverişli planetlərin axtarışının aktuallığını vurğulayır", - deyər alimlər bildirirlər.

Qlobus Kursları (VÖEN 6500262492) qeyd olunan VÖEN ilə Fiziki Şəxs kimi fəaliyyət göstərir və vergi ödəyicisidir. Başqa VÖEN, möhür və imza ilə fəaliyyət göstərən eyni adlı tədris və təhsil şirkətinin fəaliyyətinə görə heç bir məsuliyyət daşımır.

Təsisçi və baş məsləhətçi: Aqıl ABBAS Baş redaktor: İradə TUNCAY	Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnmə və "Son dakika" MMC Nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir. Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.	KAPİTAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı. kod: 200112 h/h Müxbir hesab: 0137010001994 S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N: 3807001941100451111 VÖEN: 1300456161 İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100	Ünvan: Bakı AZ1073 Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "AZƏRBAYCAN" nəşriyyatı, 6-cı mərtəbə. Telefon: 538-05-50, 538-51-31. 534-55-98 Faks: 539-80-26 adaletqezeti@rambler.ru adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az	Tiraj: 1500 Sifariş: 229 Çapa imzalanmışdır: 15.05.2025
---	--	--	--	--



ƏDALƏT •

16 may 2025-ci il